

كأس الجوائز
التي تمنحها
الجامعة
للأستاذ
الفاضل
الذي
يتميز
بالإبداع
والجهد
والالتزام
والصدق
والعدل
والأمانة
والنزاهة
والحيادية
والشفافية
والاحترام
والإخلاص
والصدق
والعدل
والأمانة
والنزاهة
والحيادية
والشفافية
والاحترام
والإخلاص

● مشخصات سوره

◁ اهمیت: ان لكل شی سناما و سنام القرآن سوره البقره

◁ اسامی و اوصاف: بقره، ذروه، سنام، فسطاق، سیدالقرآن، زهراء

◁ آمار: آیات: ۲۸۶، کلمات: ۶۱۵۶، حروف: ۲۶۲۵۶، نزول: ۸۷

◁ مکان و زمان نزول: مدینه، یک و سال و نیم اول هجرت:

◁ فضای نزول سور:

◁ سور مکی

◁ سور مدنی

- فضای نزول: شرایط اجتماعی، اقتصادی و ... یثرب
- تاثیر فضای نزول و معارف سوره:

 - فضای نزول بر معارف سوره
 - معارف سوره بر فضای نزول

- معارف سوره: نبوت، تاریخ انبیاء، خلافت انسان، ...
- غرر آیات: آیات خلافت انسان، سه آیه آخر، آیه الکرسی
- هدف سوره: اقتضای بندگی: ایمان به همه رسل و کتب
- فضیلت قرائت سوره: روایات متعدد

● آیه شریفه ۱

﴿ ویژگی حروف مقطعه:

﴿ از مختصات قرآن

﴿ مشترک سور مکی و مدنی

﴿ شروع ۲۹ سوره با این حروف

﴿ یک تا پنج حرفی بودن این حروف

﴿ یک، دو یا آیه یا بخشی از آیه یک

◀ تکرار یک، دو، شش یا هفت بار

◀ ۱۴ حرف بدون تکرار

◀ محتوای مشترک سور حاوی این حروف: وحی و رسالت

◀ رابطه حروف با محتوای سوره

◀ جملات: صراط علی حق نمسکه، صح طریقک مع السنه

◀ اوصاف خاص این حروف

« اقوال درباره حروف مقطعه:

« متشابهاتی مخصوص خداوند

« اسامی سوره هاست

« نام های قرآن است

« اشاره به اسماء الهی یا حضرت (ص)

« اجزاء اسم اعظم الهی

« سوگند خداوند به حقانیت قرآن

« اشاره به مدت بقای اقوام

« اشاره به اجل امت اسلامی

« همان حروف الفباست

« برای تنبیه و اسکات خصم

 تحدی با حروف الفبا

 تکرار بیشتر همان حروف در سوره

 مرزبندی میان سوره ها

 خلاصه و پیام اجمالی سوره

 مقدمه و مفتاح سوره

‹ ناظر به صاحبان نسخ قرآن

‹ ناظر به تعداد آیات سوره ها

‹ مویذ حدوث قرآن

‹ رمزی دال بر محتوا بین خدا و رسول

‹ سر میان خدا و رسول

● آیه شریفه ۲

﴿ ذلک:

﴿ اشاره به محسوس و غیر محسوس

﴿ از باب تعظیم:

﴿ حضور: اننی انا الله

﴿ خطاب: ایاک نعبد

﴿ غیاب:

﴿ اسم ظاهر: و اعبدوا الله

﴿ ضمیر غایب: فاعبدوه

◀ الكتاب:

◀ مفهوم

◀ مصادیق قرآنی:

◀ محل ثبت اعمال انسان

◀ حقیقت محل ثبت امور هستی

◀ مجموعه قوانین همراه انبیا

◀ دست نوشته بشری

﴿ صور استعمال: بدون «ال»، با «ال» ﴾

﴿ مراتب کتاب:

﴿ روایات

﴿ استعمال قرآنی:

﴿ بدون اسم اشاره

﴿ با اسم اشاره نزدیک

﴿ با اسم اشاره دور

﴿ راه نیل به مراتب: طهارت

﴿ لا ریب:﴾

﴿ مفهوم شک

﴿ ریشه نفی ریب

﴿ ریشه ریب کفار

﴿ حقیقت «لا»: نفی صحت، نهی

﴿ انواع ریب:

﴿ در دعوی قرآن

﴿ در دعوت قرآن

﴿ متقین:

﴿ تعریف تقوی

﴿ مراحل هدایت متقین:

﴿ اعطاء فطرت به متقین از سوی خداوند

﴿ عمل متقین بر اساس فطرت

﴿ هدایت ثانوی خداوند برای متقین

﹀ ریشه اختصاص هدایت:

﹀ مجمع البیان:

﹀ هدایت همگانی قرآن

﹀ آیات مفید اختصاص

﹀ عملکرد کفار:

﹀ نشنیده گرفتن

﹀ عدم ترتیب اثر

﹀ انکار مطلق و کلی

◀ المیزان:

◀ هدایت تکوینی ابتدایی

◀ هدایت تشریحی ابتدایی

◀ هدایت تکوینی پاداشی

◀ تسنیم:

◀ حفظ سرمایه فطرت

◀ تقوای عملی با کمک هدایت تشریحی

◀ هدایت پاداشی: ایصال به مطلوب

● آیه شریفه ۳

﴿ یومنون:﴾

﴿ تعریف ایمان

﴿ حقیقت ایمان

﴿ مراتب ایمان

﴿ بالغیب:﴾

﴿ مفهوم

﴿ مستندات غیب:

﴿ برهان عقلی

﴿ دلیل نقلی

﴿ وجدان کشفی

﴿ انواع غیب:

﴿ مطلق

﴿ نسبی

انواع منکران غیب:

- توجیه گران مکاتب الحادی
- منکران مقلد آباء
- منکران دارای یقین

برخی مصادیق غیب:

- البعث و النشور
- قیام القائم
- الرجعه
- الوعد و الوعيد ...

« احتمالات در بالغیب:

«ب» ظرف است و غیب: خلوت

«ب» سبب است و غیب: قلب مومن

«ب» تعدیه است و غیب: خداوند و ...:

اشکال اول: تکراری شدن:

«تفصیل بعد از اجمال

«برخی مصادیق نه همه آن

اشکال دوم: عدم ایمان بدون علم

اشکال اول: امکان غیب برای غیر خدا

اشکال دوم: تصریح آیه بعد به علم متقین

اشکال سوم: ذومراتب بودن غیب

اشکال سوم: عدم امکان غایب به خداوند

اشکال اول: عدم ملازمه حاضر و غایب

اشکال دوم: تعبیر خداوند به ظاهر

اشکال سوم: یکی بودن حضور و غیاب خداوند

﴿ یقیمون:

﴿ نقطه مقابل:

﴿ قعود، سجود، اضطجاع و استلقاء

﴿ توقف و سکون

﴿ انحراف و اعوجاج

﴿ مفهوم اقامه صلاه: عینیت اثر در انسان

﴿ اثر اقامه صلاه: احساس حضور

« ما رزقناهم:

« رزق: انعام خاص مستمر به مقتضای مرزوق

« انواع رزق: تکوینی و تشریحی

« گستره رزق: مادی و معنوی

« تکمله:

« ممّا: من بعضیه

« ممّا: اطلاق انفاق

« رزقناکم: معطی خداست

« رزقناکم: مالک حقیقی نیستید

﴿ ینفقون:﴾

- ﴿ مفهوم انفاق
- ﴿ تلقی نادرست از انفاق
- ﴿ انفاق عامل پیوند با خداوند
- ﴿ تاثیر صلاه بر انفاق
- ﴿ حلیت موضوع انفاق

« خطاپذیری مطالب عقلی محض:

- « همه مقدمات استدلال: عقلی
- « خطای حس مثل خطای عقل
- « عامل تشخیص در حس: عقل
- « عدم امکان تایید حس با حس
- « انحصار درک حس در جزئیات

« اشکال سوفسطائیان:

« خطا بودن قوی ترین ادراکات:

« ابطال دلیل توسط خودش

« اعتراف به خطا علامت صواب

« عدم اعتماد مطلق به علم

« علم: یافته ذهن ما نه حقیقت موضوع:

« تغییر محل نزاع

« عمل روزمره بر خلاف نظر

﴿ شبهه: تغییر علم:

﴿ عدم امکان انقسام علم

﴿ زمان و مکان ناپذیری علم

﴿ عدم جعل ذیل حرکت عمومی

﴿ امکان تعقل حوادث مختلف الزمان

● آیه شریفه ۴

﴿ ایمان به وحی:

﴿ انواع تنزل:

﴿ تجافی

﴿ تجلی

﴿ انواع ایمان به وحی:

﴿ تفصیلی

﴿ اجمالی

«گستره «ما انزل الیک»

«رابطه ایمان به قرآن با سایر کتب:

«یکسانی خط کلی معارف

«قرآن: مصدق و مهیمن کتب

«نگاه قرآن به انبیاء قبل

«ریشه ضرورت ایمان به وحی

﴿ یوقنون:﴾

﴿ مفهوم یقین

﴿ معادباوری محصول یقین

﴿ انسانها و یقین به عقبی

﴿ حقیقت یقین

﴿ اثر یقین

﴿ راز انکار قیامت: شبهه علمی، شهوت عملی

● آیه شریفه ۵

مفلحون:

مفهوم فلاح

علامت مفلحان:

اصلاحگری

امر و نهی

ایمان و حمایت از رسول

ایثار

سنگینی حسنات

● آیه شریفه ۶

﴿ کفروا:﴾

﴿ مفهوم کفر

﴿ مصداق الذین کفروا

﴿ مراتب کفر:

﴿ اعتقادی

﴿ عملی

﴿ وجوه کفر

﴿ انذار تہم:

﴿ مفہوم انذار

﴿ اہمیت انذار

﴿ صعوبت انذار

﴿ دلیل عدم تاثیر انذار

● آیه شریفه ۷

﴿ ختم:﴾

﴿ مفهوم ختم

﴿ تعابیر ناظر به ختم

﴿ مراتب ختم

﴿ ریشه ختم

◁ محدوده زمانی ختم

◁ متعلق ختم:

◁ یکسانی بصر با قلب و سمع

◁ تفکیک بصر از قلب و سمع

◁ ختم: بدترین نفرین

◁ جمع ختم و اختیار

◁ قلب:

◁ انواع قلب:

◁ مادی

◁ معنوی: در قرآن:

◁ عقل و درک

◁ روح و جان

◁ مرکز عواطف

◀ تقسیمات قلب در قرآن:

◀ قلب سلیم

◀ قلب منیب

◀ قلب مریض

◀ جمع بودن قلب و مفرد بودن سمع:

◀ اسم جمع

◀ معنای مصدری

● آیه شریفه ۷

﴿ من الناس:

﴿ ناس: انسان، انس، بشر

﴿ متعلق:

﴿ متقی

﴿ کافر

﴿ منافق

● آیه شریفه ۸

« انسان در برابر دین:

« مسلمان

« کافر

« منافق:

« مفهوم نفاق

« اشتراک با کافر و مشرک

« مختصات منافق

« بدتر بودن منافق از کافر

« افشای نفاق توسط خداوند

« مشکک بودن نفاق

« صفات مذکور در آیات

● آیه شریفه ۹

﴿ یخادعون:﴾

﴿ مفهوم خدعه: طرفینی یا یکطرفه

﴿ مخاطب خدعه: خدا، رسول و مومنین، منافق

﴿ حیثه خدعه

﴿ اهمیت خدعه با مومن

﴿ تاثیر خدعه

﴿ ریشه خدعه: خودگرایی، خودفراموشی

﴿ راه دفع ریشه خدعه: پیروزی، اسارت، شهادت عقل

● آیه شریفه ۱۰

﴿ فی قلوبهم مرض:﴾

﴿ انسان ها:

﴿ مومن سلیم القلب

﴿ مومن دارای بیماری جزئی قلبی

﴿ منافق و کافر مریض القلب

﴿ انواع مرض:

﴿ جسمی

﴿ روحی

﴿ تزاید الهی نسبت به انسان:

﴿ خیر

﴿ شر

﴿ برخوردار خداوند با بیمار دلی:

﴿ دستور تقوا برای پیشگیری

﴿ تنبه نسبت به بیماری و علائم آن

﴿ نشان دادن راه بازگشت

﴿ تهدید به افشاء اسرار

﴿ تهدید به تبعید و قتل

﴿ رهاسازی و واگذاری به خود

- ◀ خاصیت مرض قلب: جذب مرض جدید
- ◀ استناد افزایش مرض به خداوند: مالکیت مطلق
- ◀ وضعیت مرض در قلب منافق: استقرار
- ◀ ریشه و ابزار فرد مریض القلب: کذب
- ◀ عاقبت دارندگان مرض قلبی: عذاب الیم

● آیات شریفه ۱۱-۱۲

﴿ مفسدین مصلح نما:

﴿ مفهوم افساد

﴿ حالات منافقان:

﴿ در برخورد با خود

﴿ در برخورد با مومنان

﴿ در برخورد با کافران

◀ ریشه ادعای اصلاح:

◀ فقدان عقل نظری

◀ فقدان عقل عملی

◀ حقیقت عمل منافق:

◀ کذب خبری نه مخبری

◀ کذب خبری و مخبری

﴿ نتیجه عمل منافق: تشدید حماقت

﴿ تکمله:

﴿ عبارت قیل: اطلاق دعوت منافق

﴿ الا: دلالت همزمان بر تنبیه و حصر

﴿ هم المفسدون: تاکید و استمرار

● آیه شریفه ۱۳

﴿ خودبرترینی سفیهانه:

﴿ مفهوم سفه

﴿ ریشه سفاهت منافقان

﴿ نتیجه سفاهت: لا یعلمون

﴿ اشتراک سفاهت منافق و کافر

﴿ ضد سفاهت: عقل عملی سلیم

● آیات شریفه ۱۴ - ۱۵

« مفهوم شناسی: شیطان، استهزاء، یعمهون

« انواع منافقان در این باب:

« از ابتدا کافر متظاهر

« ابتدا مومن و سپس کافر متظاهر

« تعبیر ناظر به تمایل منافق به کافر:

« لقوا، خلوا

« ائنا، انا معکم

« شیاطینهم

« ائنا نحن مستهزون

﴿ متعلق استهزاء ﴾

﴿ تفاوت استهزاء الہی با استهزاء منافقان ﴾

﴿ کیفر مستهزئان منافق: ﴾

﴿ اللہ یستہزیئ بہم ﴾

﴿ یمدہم ﴾

﴿ یعمہون ﴾

﴿ شیاطینہم ﴾

● آیه شریفه ۱۶

- ◁ زندگی انسان در دنیا: عرصه تجارت
- ◁ ارکان تجارت: خریدار، فروشنده و ...
- ◁ انواع تجارت: رابح و بایر
- ◁ رابطه تجارت الهی و بشری: اشتراک و افتراق
- ◁ اثر تجارت بایر: ما کانوا مهتدین

● آیات شریفه ۱۷ - ۱۸

◁ مفهوم شناسی

◁ تمثیلات قرآن:

◁ انواع تمثیل درباره منافقان

◁ خاصیت تمثیل

◁ انواع تلقی از تمثیل:

◁ عدم جواز طرد

◁ ریشه درخواست طرد

« جایگاه روشنائی برای مومن و منافق:

« نسبت نور مومن و منافق

« تقابل نور مومن و نار منافق

« نیاز بدون پاسخ

« کیفر منافقان ظلمت زده:

« در دنیا

« در عقبی

« حقیقت کیفر

● آیات شریفه ۱۹-۲۰

﴿ مفهوم شناسی

﴿ زندگی منافقان:

﴿ کیفیت زندگی

﴿ عکس العمل منافق

﴿ حقیقت عکس العمل

﴿ احاطه خداوند: عام و خاص

﴿ حقیقت زندگی منافقانه: کفر

● آیه شریفه ۲۱

‹ مفهوم شناسی

‹ نداهای الهی:

‹ اهمیت

‹ انواع:

‹ باواسطه یا بی واسطه

‹ تکوینی یا تشریحی

‹ مراتب

﴿ عبادت:

﴿ انواع امر به عبادت:

﴿ اول فرع سپس اصل

﴿ اول اصل سپس فرع

﴿ گستره و مصادیق عبادت

﴿ ارکان عبادت

﴿ دلیل تشریح عبادت

◀ شروط عبادت:

◀ صحت

◀ قبول

◀ کمال

◀ استدلال بر ضرورت عبادت:

◀ از مبدا فاعلی

◀ از مبدا غایی

◀ از مبدا فاعلی و غایی

◀ نتیجه عبادت

﴿ آیات الهی در عالم:﴾

﴿ آفاقی﴾

﴿ انفسی﴾

﴿ تمسک به نیاکان:﴾

﴿ مخلوق و معبود دانستن﴾

﴿ پیروی از سنن غلط﴾

﴿ لعلکم تتقون: ﴾

﴿ فراگیری تقوی

﴿ آلی بودن تقوی

﴿ نگاه واقعی به تقوی:

﴿ عبادت غیر منتهی به تقوی

﴿ تدقیق در معنای لعلّ

﴿ ابهام در عاقبت کار

● آیه شریفه ۲۲

﴿ مفهوم شناسی:

﴿ جَعَلَ: قرار دادن شی در حالت خاص

﴿ ارض: مقابل سماء

﴿ سماء: فضای بالای زمین

﴿ فراش: بستر استراحت گرم نرم معتدل

﴿ ثمرات: هر چیز حاصل از چیز دیگر

﴿ انداد: جمع ندّ

◁ ترتیب مطالب دو آیه:

◁ ایجاب: اعبدو الله

◁ سلب: فلا تجعلوا لله اندادا

◁ درجات نعمت های الهی:

◁ توده مردم مخاطبند

◁ مومنان مخاطبند

◁ ریشه جمع بودن انداد:

◁ خطاب به توده مشرکان

◁ نیازهای متنوع بشر

« انتم تعلمون:

« حال برای «فلا تجعلوا»

« انواع علم:

« فطری

« اکتسابی

● آیه شریفه ۲۳

﴿ ریب:﴾

﴿ مفهوم شناسی

﴿ انواع شک و ریب:

﴿ قابل درمان

﴿ غیر قابل درمان

﴿ نفی ریب در قرآن

﴿ جمع نفی ریب و نفی مشرکان:

﴿ «لا» نهی است

﴿ «لا» نفی است

﴿ مرجع ضمیر «مثله»:﴾

﴿ عبدنا:

﴿ وجه معجزه امی بودن حضرت نیست
﴿ مرجع ضمیر در سایر موارد قرآن است

﴿ مما نزلنا:

﴿ نوع تحدی در مکه
﴿ نوع اشکالات مشرکین
﴿ معنی شهدائکم
﴿ عدم موضوعیت امی بودن

﴿ «عبدنا» و «مما نزلنا»

کلیات تحدی:

واکنش مردم به دعوت انبیا:

تلاش برای ابطال دعوی

عدم پذیرش تا رویت معجزه

رابطه اعجاز و دعوی نبوت:

از جانب رسول و نبی

از جانب مشرکین

« تفاوت معجزه با وقایع عادی:

« علنی یا مکشوف بودن علل

« تدریجی یا آنی بودن اثر علل

« نوع تاثیر علل

« تقدم و تاخر علل

« دلیل سختی پذیرش اعجاز: انحصار ابزار

معرفت به محسوسات

◀ انواع اعجاز :

◀ اقتراحی

◀ مهر و قهر الهی

◀ برهان نبوت

◀ تاثیر نفوس انبیا در تحقق اعجاز

﴿ مثبتات اعجاز: ﴾

﴿ دعوی نبوت

﴿ دعوت به توحید:

﴿ برای غیرمعتقد به مبدا

﴿ برای معتقد به مبدا

﴿ مدعیان پاسخگویی به تحدی:

﴿ همراه با دعوی نبوت

﴿ بدون دعوی نبوت

﴿ کارکرد تحدی: تقوای علمی

﴿ اعجاز حضرت (ص): ﴾

﴿ معجزات حضرت (ص): ﴾

﴿ تلقی ناصحیح

﴿ تلقی صحیح

◁ تفاوت اعجاز حضرت(ص):

◁ سایر انبیا: قائم به خودشان

◁ اعجاز حضرت(ص):

◁ گویا

◁ جاودانی

◁ جهانی

◁ روحانی

◁ انواع تحدی:

◁ کل قرآن: اسراء ۸۸

◁ ده سورہ: ہود ۱۳

◁ یک سورہ: یونس ۳۸

◁ حدیث: طور ۳۴

◁ کتاب: قصص ۴۹

◀ وجوه اعجاز:

◀ آورنده

◀ اخبار غیبی: گذشته، آینده، علمی

◀ مصونیت از اختلاف

◀ بلاغت

◀ عمومیت تحدی

◀ سهل و امتناع علمی

« متعلق اعجاز:»

« سوره های حاوی تحدی

« کل قرآن حتی قصار السور

« مفهوم عجز در تحدی:

« مثل دارد نمی توانند بیاورند

« اصلا مثل ندارد که بیاورند

« ماهیت عبارات تحدی: فاتوا

« نمونه های پاسخ به تحدی قرآن

« قرآن از منظر دیگران

● آیه شریفه ۲۴

«ان» به جای «اذ»:

« صحبت مطابق گمان معاندان

« تاکید بر تهکم و تحکم

« فاتقوا: پروای خائفانه اولی از بی پروایی

﴿ النار: ﴾

﴿ دلیل وجود «ال» ﴾

﴿ تفاوت نار: ﴾

﴿ ملکی: محتاج فاعل و قابل

﴿ ملکوتی: محتاج فاعل صرف

﴿ وقود:﴾

﴿ مفهوم:﴾

﴿ آتش زنه

﴿ ماده سوختنی

﴿ آتش گیره

◁ نقش انسان:

◁ برافروختن آتش

◁ هیزم آتش شدن

◁ سوختن همه جانبه:

◁ جسمی

◁ روحی:

◁ منشا: روحی

◁ غیرقابل تحمل

﴿ تقدیم ناس بر حجاره:

﴿ دلیل:

﴿ شگرد معبود انسانی

﴿ جهالت عابد انسانی

﴿ مویدات:

﴿ انبیاء: ۹۸

﴿ انبیاء: ۶۷

﴿ حجاره:﴾

﴿ احتمالات:﴾

- ﴿ سنگ سیاه کبریت
- ﴿ طلا و جواهر زراندوزان
- ﴿ اشاره به شدت آتش
- ﴿ زبانه آتش از درون سنگ
- ﴿ بت ها که اغلب از سنگند

﴿ ظرافت جمع ناس و حجاره

﴿ اَعَدَّتْ: ﴿

﴿ شباهت بهشت و جهنم

﴿ دلالت فعل ماضی

﴿ مشمولان عذاب:

﴿ کفار

﴿ منافقان

﴿ مومنان فاسق

● آیه شریفه ۲۵

﴿ بَشِّرْ: ^۳

﴿ مفهوم بشارت: خبر موثر در بَشْرَه

﴿ مخاطب: اصلی و فرعی

﴿ انواع تبشیر و انذار در قرآن

﴿ ضرورت تبشیر و انذار

﴿ اهمیت تبشیر و انذار

﴿ امنوا و عملوا... ﴾

﴿ ایمان: ریشه، عمل صالح: محصول

﴿ ایمان عامل جامعیت عمل صالح

﴿ ایمان شرط قبول عمل صالح

﴿ لهم: «ل»: اختصاص، ارتباط، منفعت، مالکیت

﴿ جنّات:﴾

﴿ مفهوم شناسی

﴿ وجود فعلی بهشت

﴿ احتجاب بهشت

﴿ تجرّی: اسناد جریان به انهار: مجاز

﴿ تحتها: چرایی عدم ذکر اشجار؟

﴿ انهار:

﴿ مفهوم نهر

﴿ مصداق انهار

﴿ نحوه جریان انهار

◀ من قبل:

◀ قبلا در بهشت

◀ عالم برزخ

◀ شباهت رزق صبح و شام

◀ عالم دنیا

﴿ أتوا:﴾

﴿ استعمال: لازم، متعدی

﴿ فاعل: نوجوانان بهشتی

﴿ متشابهها:﴾

﴿ شباهت به میوه های دنیا

﴿ یکسانی میوه های بهشتی

﴿ ازواج مطهّره:﴾

- ﴿ مفهوم زوج
- ﴿ حیطة تطهیر
- ﴿ مصداق ازواج بهشتی

﴿ خالدون:﴾

- ﴿ ضرورت خلود و تصریح به آن
- ﴿ چرایی خلود در جنّت

◀ نعمت های بهشتی:

- ◀ انواع: مادی و معنوی
- ◀ مراتب وجودی نعمت ها
- ◀ مراتب پاداش مومنان
- ◀ اقسام بهشت
- ◀ مصادیق مذکور در آیه

● آیه شریفه ۲۶

﴿ یستحیی:﴾

﴿ مفهوم شناسی: مقابل وقاحت

﴿ انواع حیا:

﴿ مثبت

﴿ منفی

﴿ ریشه حیا:

﴿ رسوم و آداب

﴿ حقایق تکوینی

◀ مثلاً:

◀ مفهوم شناسی: صفت مشبیه

◀ انواع مَثَل در قرآن:

◀ کلامی

◀ عملی

◀ پاسخ به اشکال تمثیل بعوضه:

◀ شیوه قرآن در مَثَل

◀ یکسانی عالم نسبت به خداوند

◀ عدم ربط جثه به عظمت و عدم آن

◀ عمومیت امثال قرآنی

﴿ واکنش مخاطبان به امثال: ﴾

﴿ مومنان: عالمانه

﴿ کفار: جاهلانه

﴿ فایده استفاده از مثل: ﴾

﴿ تاسیسی

﴿ تاییدی

﴿ وجه تفاوت تمثیل و تشبیه: ﴾

﴿ تمثیل

﴿ تشبیه

﴿ یضل... یهدی... ﴾

﴿ گوینده کلام:

﴿ کفار

﴿ خداوند

﴿ انواع اضلال و هدایت:

﴿ ابتدایی

﴿ ثانوی

« عاملان اضلال: شیطان و انسان

« آیات اضلال و هدایت ثانوی:

« مطلق

« مقید

« حقیقت اضلال: تعلیق حکم بر وصف

« اضلال ثانوی: علامت اختیار

« ریشه تقدیم اضلال بر هدایت

﴿ کثیرا: نفسی نہ نسبی ﴾

﴿ مومنان: کثیر نفسی نہ نسبی ﴾

﴿ کافران: کثیر نفسی و نسبی ﴾

﴿ الفاسقین: ﴾

﴿ مفہوم فسق ﴾

﴿ انواع فسق: ﴾

﴿ کلی ﴾

﴿ جزئی ﴾

● آیه شریفه ۲۷

﴿ ینقضون:﴾

﴿ مفهوم: فسخ امر محکم

﴿ انواع نقض عهد:

﴿ گسستن خود عهد

﴿ قطع رابطه خود با عهد

﴿ اثر نقض عهد:

﴿ انحراف قاطع و سایرین

﴿ انحراف خود قاطع

◀ نقض عهد مطلوب

◀ نقض ناظر به قرآن:

◀ تعهد به قرآن: قابل نقض

◀ خود قرآن: غیر قابل نقض:

◀ دلیل عقلی

◀ دلیل نقلی

﴿ عهد الله:﴾

﴿ مفهوم

﴿ انواع عهد:

﴿ مردم با یکدیگر

﴿ خدا با انبیاء و اولیاء

﴿ عظمت عهد الهی:

﴿ وفای خداوند به عهد

﴿ تکلیف بندگان به وفا

﴿ کیفیت عهد عبد و مولی:

﴿ عهد عالم ذر از ذرات آدم (علیه السلام)

﴿ عهد با عقل و فطرت

﴿ عهد با وحی، عقل و کتب آسمانی

﴿ عهد با وحی خاص

﴿ مخاطب عهدالله:﴾

﴿ انبیاء (علیهم السلام)﴾

﴿ اقشار خاص﴾

﴿ عامه مردم﴾

◀ اهمیت وفای به عهد:

- ◀ مورد سوال بودن
- ◀ علامت عقلانیت
- ◀ علامت تقوای سیاسی
- ◀ کمال مورد ثنای حق
- ◀ لزوم آن در قبال مشرک
- ◀ لعن متخطفیان از آن

﴿ یقطعون:﴾

﴿ مفهوم: مثبت و منفی

﴿ متعلق قطع:

﴿ پدر، مادر، برادران و خویشان

﴿ برادران دینی

﴿ امت اسلامی

﴿ امام مسلمین

« ما امر الله ... »

« مگر کفار وصل بودند؟ اصل عمومیت فیض الهی

« مصداق بارز ما امر الله: صله رحم (برخی: انحصار)

« مصداق اکمل ما امر الله: ولایت امیرالمومنین (ع)

﴿ یفسدون:﴾

- ﴿ مفهوم شناسی: مقابل اصلاح
- ﴿ مصادیق فساد و افساد در قرآن
- ﴿ درکات افساد:
- ﴿ نقض
- ﴿ قطع
- ﴿ افساد

الخاسرون:

مفهوم شناسی: مقابل ربح

حقیقت خسران: زوال سرمایه معنوی

استعمال اسم فاعل: مضارع بودن افعال

دلالت خسران: اضلال کیفری

● آیه شریفه ۲۸

﴿ کیف:

﴿ دلالت:

﴿ توبیخ

﴿ تعجب

﴿ پاسخ کفار:

﴿ حیات و ممات اتفاقی

﴿ احیاء موجود توسط خودش

﴿ احیاء توسط مخلوقی دیگر

« مخاطب تکفرون:

« منکر خالقیت: برهان و استدلال

« منکر ربوبیت: جدال احسن

« مومنین دارای کفر عملی: موعظه حسنه

◀ امواتا:

◀ مصداق اموات: نطفه، خاک

◀ اشاره به سابقه انسان: معدوم، غیر مذکور

◀ طُرق تنبه دهی: آفاقی، انفسی، ترکیبی

◀ مراحل تطور انسان:

◀ سابقه مرگ

◀ احیاء انسان توسط خداوند

◀ اماتة انسان توسط خداوند

◀ احیاء مجدد انسان توسط خداوند

◀ بازگشت نهایی به سوی خداوند

﴿ فاحیاکم:﴾

﴿ مصداق: اولین حیات بعد عدم

﴿ مصادیق احیاء الہی:

﴿ از شرک به توحید

﴿ از جهل به علم

﴿ از اختلاف به اتحاد

﴿ از نفس به قلب

﴿ از خدا به خدا

﴿ از ظاهر به باطن

﴿ از شہود خود به حق

﴿ ترجمون:﴾

﴿ اصل رجوع: عام

﴿ حقیقت رجوع: جسم و روح به امر خدا

﴿ محل رجوع:

﴿ جلال خداوند

﴿ جمال خداوند

﴿ اوج جمال خداوند

● آیه شریفه ۲۹

﴿ خلق لكم:﴾

﴿ دلیل تقدم لكم:﴾

﴿ افاده حصر

﴿ تبشیر انسان

﴿ اهمیت انسان

﴿ ماهیت تسخیر:﴾

﴿ غرض فاعلی: منتفی

﴿ غرض فعلی: لازم

◀ ابعاد تسخیر:

◀ عام:

◀ کل

◀ بعض

◀ خاص

◀ انواع تسخیر:

◀ یکطرفه: انسان نسبت به سایر موجودات

◀ دوطرفه: انسان نسبت به سایر انسانها

﴿ مقایسه انسان و مسخّراتش: ﴾

﴿ مادی: برای مادیون

﴿ معنوی: برای الهیون

﴿ بهره انسان از مسخّرات: ﴾

﴿ گیاهی

﴿ حیوانی

﴿ انسانی: ﴾

﴿ علمی: معرفت مادی و معنوی

﴿ عملی: اقدام و ایثار و جهاد

﴿ تفاوت تسخیر با تفویض

استوی:

مفهوم: جمع توسط و اعتدال

برخی مصادیق:

استقرار کشتی نوح(ع)

سواری انسان بر مرکب

استیلای خدا بر عرش

﴿ سماء:﴾

﴿ مفہوم: بالای سر

﴿ مصادیق قرآنی:

﴿ مجاور زمین

﴿ منطقہ اعلیٰ و ابعد

﴿ جو اطراف زمین

﴿ کُرات بالا

◁ سبع سموات:

◁ سیّارات سبع

◁ طبقات متراکم هوا

◁ دلالت هفت بر کثرت

◁ صدق واقعی عدد هفت

● آیه شریفه ۳۰

﴿ احتمالات تناسب آیه:

﴿ همه چیز برای انسان: خلیفه الله

﴿ اشاره به نعمت خلیفه اللهی

﴿ واکنش به تکذیب کافران:

﴿ ناظر به کافران

﴿ ناظر به حضرت (ص)

قال:

ناصیح: تلفظ به الفاظ

صحیح: اشهاد حضوری

ربُّک:

خلقت از ربوبیت نشات گرفته

ک: حضرت (ص) اشرف خلفای الهی

﴿ للملائكة:﴾

﴿ تحلیل لفظی: جمع مَلَك (مَلَک)

﴿ وجه تسمیه: رسالت و فرستادن

﴿ مفهوم ه:

﴿ تانیث

﴿ مبالغه

﴿ عدم مفهوم

﴿ رابطه ابلیس و ملک:

﴿ اعلام جعل خلیفہ بہ ملائک

﴿ عرض اسماء بہ ملائک

﴿ انبَاء اسماء توسط آدم (ع) بہ ملائک

﴿ امر بہ سجده بہ ملائک و ابلیس

﴿ ملائک مخاطب آیه:

﴿ ملائک ساکن در زمین

﴿ همه ملائک:

﴿ در مورد سجده: صحیح

﴿ در سایر موارد: ناصحیح

﴿ اطلاق متقابل جن و ملک:

﴿ اطلاق ملک بر ابلیس

﴿ اطلاق جن بر ملک

﴿ اَنْی:﴾

- ﴿ حدیث جعل خلیفه: جمله اسمیه، ...
- ﴿ هدف از القای حدیث: قطعیت جعل و ...
- ﴿ ی: متکلم وحده: عدم وسایط، القای توحید

﴿ جاعل:﴾

- ﴿ تصییر و گردانیدن: دو مفعولی
- ﴿ خلق: یک مفعولی

« خلیفه:

« مفهوم شناسی: جانشین سابق

« استخلاف از حاضر محض:

« تفویض مطلق نیست

« اطلاق ربوبیت، فقر ذاتی انسان

« تفکیک نقش ذاتی و عرضی

◀ تفاوت خلافت با:

◀ امامت

◀ رسالت

◀ عرض امانت

انواع خلافت:

انواع خلافت:

- انواع خلافت:

- انواع خلافت:
- انواع خلافت:

- انواع خلافت:
- انواع خلافت:
- انواع خلافت:

- انواع خلافت:
- انواع خلافت:
- انواع خلافت:
- انواع خلافت:

- انواع خلافت:
- انواع خلافت:
- انواع خلافت:
- انواع خلافت:
- انواع خلافت:

- انواع خلافت:
- انواع خلافت:
- انواع خلافت:
- انواع خلافت:
- انواع خلافت:
- انواع خلافت:

◀ مراتب خلافت:

◀ حال

◀ ملکه

◀ تقویم ماهوی

◀ تقویم وجودی

﴿ مصداق خلیفه:

﴿ آدم (ع): ناصحیح

﴿ نقد:

- ﴿ جملیه اسمیه و اسم فاعل: استمرار
- ﴿ عدم فعلیت ما فی الارض توسط یک نفر
- ﴿ عدم اختصاص آگاهی از اسما به آدم (ع)
- ﴿ مقایسه نوع با نوع در بیان ملائک
- ﴿ خطابات عام قرآن کریم به خلفاء الهی

- انسانهای کامل: ناصحیح
- همه مومنین وارسته: ناصحیح
- مطلق انسانها به صورت بالفعل: ناصحیح
- همه انسانها در عین تشکیک: صحیح
- تفکیک ایجاد و استدامه
- تفکیک خلافت و خلیفه
- تفکیک بالقوه و بالفعل

﴿ مصداق مُسْتَخْلَفٍ عَنْهُ:﴾

- ﴿ اجنّه فاسد منقرض شده
- ﴿ همه موجودات عالم
- ﴿ انسانهای پیشین (نسناس)
- ﴿ فرشتگان مستقر در زمین
- ﴿ خداوند متعال

﴿ حوزه خلافت: کل مُلک و ملکوت:﴾

﴿ ان الی ربک المنتهی

﴿ عمومیت حوزه تعلیم

﴿ عدم اهتمام ملائک به زمین

﴿ اطلاق ناظر به مستخلف عنه

﴿ فی الارض: قید جعل نه خلافت

﴿ عدم سجده مَلک بر زمینی صرف

﴿ شئون خلیفه الله: ﴾

﴿ احاطه به جزئیات و تبدیل قوه به فعل ﴾

﴿ هدایت تکوینی همه هستی امکانی ﴾

﴿ هدایت تشریحی همه انسان ها ﴾

﴿ تکمله:

﴿ راز نصب جانشین:

﴿ ضعف مستخلف عنه: ناصحیح

﴿ ضعف خلیفه: صحیح

﴿ مرز خلیفه اللمهی و اومانیسیم

﴿ أَتَجْعَلُ:

﴿ اصل سوال:

﴿ ممنوع:

﴿ از مبدا فاعلی و غایی خداوند

﴿ اعتراض به فعل خداوند حکیم

﴿ مشروع: استفهام

﴿ مدلول سوال: انسان: شهوت، غضب، عقل

﴿ حقیقت سوال:

﴿ ترک اولی غیرنافی عصمت: ناصحیح

﴿ ملائک مراتب پایینتر: ناصحیح

﴿ استفعام استعلامی: صحیح

- ‹ وجود روایات غیر قطعی غیر مثبت اعتقادات
- ‹ صعوبت اثبات تواتر روایات دال بر اعتراض ملائک
- ‹ عدم تشریح و نظام ثواب و عقاب در عالم ملائک
- ‹ همراهی تقدیس و تسبیح دال بر فقدان اعتراض
- ‹ اقرار به علم و حکمت الهی در بیان ملائک
- ‹ سجده ملائک در سایر آیات دال بر خلقت
- ‹ عدم استنکاف ملائک از عبودیت خالصانه
- ‹ عبادت دائمی بدون خستگی ملائک
- ‹ امثال مطلق اوامر الهی توسط ملائک
- ‹ عدم شروع به قول ملائک بدون اذن الهی
- ‹ سبقت نجستن در قول بر خداوند متعال
- ‹ فقدان ادعای خلافت در مقابله با انسان

« منشا ایجاد سوال:

« اعلام خداوند به ملائک

« سابقه انسانهای پیشین در زمین

« خاصیت قوای موجود در انسان

« خاصیت تعارض زایی زمین

نسیب بحمدک:

‹ مفهوم شناسی تسبیح

‹ احتمالات در «ب»:

‹ تعدیه

‹ استعانت

‹ معیت

‹ الصاق

نقدس لک:

 مفهوم شناسی

 تفاوت با تسبیح

 مصداق مقدس:

 عالم و موجودات آن

 خود فرشتگان

 افعال فرشتگان

 ذات باریتعالی

« انی اعلم:

« دلیل اجمال:

« عدم تفصیل خواهی بنده از خالق
« اشاره به حکمت امر در آیات بعد

« مصداق مجهول:

« کبر و عجب ابلیس
« مقام صالحان از نسل آدم

◀ تکمله:

◀ یادآوری در قرآن

◀ درس گفتگوی خدا و ملائک:

◀ عدم مانعیت بزرگی در اطلاع دهی

◀ عدم فدای خیر کثیر به پای شر قلیل

◀ عدم اکراه خداوند از سوال از اسرار خلقت

◀ اخفاء امر بر انسان اولی نسبت به ملائک

◀ خضوع اولیه ملائک و اخذ پاسخ تفصیلی

◀ دلداری رسول اعظم با بیان سوال ملائک

◀ خودداری از ایجاد هیبت بی جا و بی دلیل

◀ تقابل افساد و سفک با تسبیح و تقدیس

﴿ عصیان ملائک:﴾

﴿ مفهوم عصمت

﴿ شواهد اختیار

﴿ نظرات:

﴿ عدم عصیان مطلق

﴿ امکان عصیان:

﴿ ترک اولی

﴿ ملائک زمینی

﴿ مراتب ملائک

● آیه شریفه ۳۱

﴿ عِلْمٌ :

﴿ مفهوم شناسی: انتقال قطعی حقیقت علم

﴿ انواع تعلیم: بی واسطه، باواسطه

﴿ کیفیت تعلیم: دفعی یا تدریجی؟

﴿ اثر تعلیم: تحقق خلافت

﴿ متعلق تعلیم: حقایقی و رای لفظ

◀ الاسماء:

◀ مفهوم شناسی: از سمه: نشانه

◀ حقیقت اسماء: حقایق عینی

◀ حیطه اسماء: مطلق

◀ اثر اسماء: تسکین فراق

◀ ویژگی اسماء:

- ◀ غیبی نه شهودی
- ◀ ارتباط با مفاتح و خزائن
- ◀ حقیقی نه لفظی
- ◀ همزمانی برکت و تسبیح
- ◀ اختصاص حقیقت آن به خواص

﴿ عرضهم:﴾

﴿ هم: اشاره به حقایق ذی شعور

﴿ انواع عرضه: مادی و معنوی

﴿ مادی

﴿ معنوی: حجاب:

﴿ مانعیت حجاب

﴿ انواع مانع

﴿ حجاب محصول ضعف

﴿ ویژگی خاص اسما الهی

﴿ چرایی عرضه حقایق بر ملائک

﴿ چگونگی عرضه:﴾

- ﴿ عرضه تفصیلی با حفظ کثرت
- ﴿ عرضه اجمالی بدون کثرت تفصیلی
- ﴿ انسان کامل جامع عالم کبیر

﴿ حقیقت عرضه:﴾

- ﴿ تمثیل: خلاف اصل است
- ﴿ حقیقت: اصل بر این است

﴿ الملائكة: قياس با انسان:﴾

﴿ عجز از انباء چه رسد به علم﴾

﴿ عجز از اسما اسما چه رسد به خود اسما﴾

﴿ عدم امکان مظهریت عاجز از انباء﴾

﴿ عدم مظهریت مانع خلافت﴾

« ان كنتم صادقین:

« ماهیت ادعا:

« عدم مصلحت جعل خلافت انسان

« اولی بودن خودشان برای خلافت

« همراهی تسبیحشان با حمد کامل

« امکان صدق و کذب: راه ندارد

● آیه شریفه ۳۲

﴿ سبحانک:﴾

﴿ مفهوم شناسی: جری و اشتغال (مصدر مضاف)

﴿ متعلق تنزیه:

﴿ عدم اعطاء خلافت به مستحق

﴿ عالم شدن ملائک بدون تعلیم الهی

﴿ کار بدون حکمت (خلافت انسان)

﴿ فحوای تسبیح ملائک:﴾

﴿ اعتراض

﴿ تنزیه واقعی:﴾

﴿ سبحانک

﴿ لا علم لنا

﴿ ما

﴿ علمتنا

﴿ انّ

﴿ انت

﴿ العلیم الحکیم

﴿ جمله اسمیه

﴿ ادب تسبیح: روند: تسبیح، تعجیز، تحمید

﴿ لا علم لنا:﴾

﴿ اقرار به جهل: رسوخ در علم﴾

﴿ افزایش علم ملائک:﴾

﴿ ممکن نیست﴾

﴿ ممکن هست﴾

● آیه شریفه ۳۳

﴿ انبئهم:

- ﴿ چرایی امر به انباء به جای تعلیم
- ﴿ تفاوت امر حضرت به انباء با ملائک
- ﴿ اهداف انباء: سلبی، ایجابی
- ﴿ مصونیت انباء حضرت از خطا
- ﴿ اثر انباء: افضلیت انسان کامل بر ملائک

﴿ اعلم ما...:﴾

﴿ مصداق:﴾

﴿ ما تبدون: ناظر به "اتجعل فیها"﴾

﴿ ما تکتمون:﴾

﴿ اعتقاد ملائک به اولویتشان﴾

﴿ استکبار ابلیس از سجده﴾

﴿ تعجب ملائک از خلافت انسان﴾

﴿ تفاوت کتمان ملائک با ابلیس:

﴿ متعلق کتمان

﴿ ریشه کتمان

﴿ رفع یا بقای مکتوم

﴿ هشدار: مراقبت بر خواطر

﴿ احاطه علم الهی

﴿ وعده اعلان و ابراز

﴿ عمومیت رسوایی

● آیه شریفه ۳۴

﴿ تناسب:﴾

﴿ در ادامه سه آیه قبل

﴿ مراتب تبیین:

﴿ اصل جریان بدون ترتیب

﴿ سجده پس از خلق و نفخ

﴿ سجده پس از خلق و نفخ و تعلیم

﴿ اسجدوا:﴾

﴿ حکم سجده برای غیر خدا:﴾

﴿ حضرت مسجودله نه مسجودالیه

﴿ سجده از باب تحیت نه طاعت

﴿ تفاوت مذاق متشرعه در ازمنه مختلف

﴿ تکوینی بودن سجده و رفع شبهه

﴿ آیات دال بر سجده ملائک: ﴾

﴿ دستور به اصل سجده

﴿ دستور به اصل و کیفیت سجده

﴿ حقیقت سجده: ﴾

﴿ از باب توبیخ ملائک

﴿ از باب تکریم حضرت

﴿ مسجود: ﴾

﴿ حضرت آدم علیه السلام

﴿ مقام انسانیت:

﴿ عدم اختصاص خلافت به حضرت

﴿ مسجود شدن همه انسانها در آیات

﴿ کینه شیطان نسبت به کل انسانها

﴿ کیفیت امر:

﴿ حقیقت نیست چون:

﴿ قطعیت تحقق تکوین

﴿ فقدان بستر تشریح

﴿ تمثیل با کیفیت خاص

اشکال:

- ◁ قابلیت تشریح درباره اجنه
- ◁ تعلق ابلیس به طایفه جن
- ◁ امر تشریحی و عصیان ابلیس
- ◁ خطاب واحد به ابلیس و ملائک

پاسخ:

- ◁ عدم امکان تشریح نسبت به مخاطب اصلی
- ◁ عدم دلالت امکان تشریح بر ضرورت آن
- ◁ فقدان دلیل اثبات امر جدا به ابلیس
- ◁ خلاف ظاهر بودن تفکیک امر به تشریح و تکوین

« الا ابلیس: استثنا:

« متصل: ابلیس جزء ملائک

« منفصل:

۱. کان من الجن:

« اشکال: صار من الجن

« پاسخ: تفاوت‌های دو جنس

۲. عدم تسری احکام جن به ملک و وجود ذریه جن:

‹ اشکال: اثبات ذریه با خبر واحد

‹ پاسخ: اثبات ذریه با آیه و روایت

‹ اشکال: تشدید تکلیف ابلیس با شهوت

‹ پاسخ: رد تفاوت ماهوی اقسام یک جنس

۳. عدم تسری احکام ملائک به جن:

« اشکال اول: اختصاصی بودن حکم ۶ تحریم

« پاسخ:

« قیاس اولویت ملائک بهشتی

« آیات دال بر عمومیت عصمت ملائک

اشکال دوم: تخصیص ۱ فاطر با ???

پاسخ: دلالت تکرار «من» بر تفاوت مفهوم آن

اشکال: دلیل تفاوت مفهوم دو «من»؟

پاسخ: لغویت تکرار در صورت اتحاد معنی

اشکال: عدم دلالت «من» نشویه بر عمومیت

پاسخ:

مقام: رفع دلیل تبعیض نه اثبات عمومیت

عدم منافات اصطفاء ملائک با عمومیت

پاسخ: عدم تعارض رسالت خاص در ??? با سایر رسالات

﴿ ابی و استکبر:﴾

﴿ نوع ابا: استکباری:﴾

﴿ استکبر

﴿ کان من الکافرین

﴿ دلیل ابا:﴾

﴿ کان: کفر ظاهر

﴿ کان: کفر مستور

﴿ تکمله: موضوعیت تعبد

● آیه شریفه ۳۵

« تناسب آیه با آیات قبل:

« آماده سازی حضرت برای حیات زمینی

« تسلی حضرت (ص) با بیان سابقه عصیان

« تاکید بر آثار وضعی معصیت: شقاء و ...

﴿ الجنه:﴾

﴿ عدم دلالت بر بهشت اخروی:﴾

- ﴿ عدم تحقق شرط کسب آن توسط حضرت
- ﴿ خروج نداشتن بهشت اخروی
- ﴿ نبود گرفتاری در بهشت اخروی
- ﴿ فقدان تکلیف و امر و نهی در بهشت اخروی
- ﴿ ممنوع الورد بودن شیطان به بهشت اخروی
- ﴿ روایات نافی دلالت این جنه بر بهشت اخروی

◀ عدم دلالت بر باغ دنیوی:

- ◀ لغو شدن هبوط از باغ زمینی به زمین
- ◀ عدم وجود ویژگیها در باغ دنیوی
- ◀ وجود «ال» عهد خارجی در الجنه

◀ دلالت بر بهشت برزخی:

- ◀ اشکال: عدم وجود بدن در برزخ
- ◀ پاسخ:
- ◀ برزخ معمول: ورود اشکال
- ◀ برزخ خاص: عدم ورود اشکال

﴿ رَغَدًا: ﴿

﴿ مفهوم: ﴿

﴿ واسعا هنيئًا

﴿ طيبًا واسعا

﴿ نقش: ﴿

﴿ صفت برای «أَكْلًا» محذوف

﴿ حال برای فاعل «كُلًّا»

﴿ معنای نهایی: بهره گیری مطلق

﴿ حَيْثُ: ۱﴾

﴿ حقیقت: ظرف مکان

﴿ مفهوم:

﴿ در کنار «مِن»: هر گونه

﴿ بدون «مِن»: هر کجا

« لا تقربا:

« مفهوم:

« استفاده از ماده «قرب» از باب اهمیت موضوع
« کنایه از نهی از خوردن نه صرف قرب یا عبور

« ماهیت: نهی ارشادی غیر تشریحی:

« زمان و مکان: بهشت قبل هبوط
« نوع اشاره به آثار قرب به درخت
« عدم عود به بهشت علیرغم پذیرش توبه
« تعبیر به «غویت» از عصیان

الشجره:

- دارای میوه های گوناگون
- میوه های مادی و معنوی
- تناول با اذن موجب علم خاص
- قرب بدون اذن موجب معصیت
- از مختصات حضرت(ص) و آل ایشان

الظالمین:

مفهوم: ظلم و مطلق نسیان

عدم خدشه به عصمت حضرت:

عدم نبوت و تشریح

ارتکاب صغیره قبل نبوت: نقد:

صعوبت اثبات تشریح

صعوبت اثبات مولوی بودن لاتقربا

صعوبت اثبات تحریمی بودن لاتقربا

صعوبت اثبات جواز ارتکاب صغیره

◀ وقوع در جریان نسیان: نقد:

◀ زوال عصمت حضرت در صورت نسیان

◀ اختلاف در مصداق منسی عنه در آیه

◀ از سنخ ارتکاب مکروه نه حرام: نقد:

◀ صعوبت اثبات نبوت و وحی تشریحی

◀ صعوبت اثبات نبوت در حال اکل

◀ صعوبت اثبات مولوی بودن نهی

◀ از سنخ ترک اولی: نقد: صعوبت حمل عناوین

● آیه شریفه ۳۶

﴿ فازلّهما:

﴿ ابزار ازلال: وسوسه:

﴿ مفهوم: شعور مرموز ناشی از نفوذ شیطان

﴿ شمول وسوسه: برای همه و از هر راهی

﴿ ابزار وسوسه: آرزو، تزیین مادیات

﴿ انواع وسوسه: غفلت، تسویل معاصی

﴿ غرض شیطان: آشکارسازی عیوب انسان

انواع ازلال:

- مسبوق به گناه سابق
- غیرمسبوق به گناه سابق

متعلق ازلال:

- در فرض عدم وحدت راه و هدف
- در فرض وحدت راه و هدف

استناد از لال به ابلیس:

ماید: حج ۴، یس ۶۲

شبهه: استناد از لال به اصنام

عملکرد ابلیس در از لال حضرت:

سوگند: قاسمهما

ادعای خیر خواهی: من الناصحین

وعده ابدیت: شجره الخلد

دروغ و بهتان به خداوند: ما نهاکما...

﴿ شیطان:﴾

﴿ مفهوم: از ماده شطن: خباثت

﴿ مصداق: اسم عام و اعم از جن و انس

﴿ چرایی خلق ابلیس:

﴿ خباثتش نتیجه اراده وی نه ذاتی او

﴿ فایده ابلیس برای مومنین و توان وی

﴿ چگونگی ورود ابلیس به جنت:

﴿ جنه، بهشت مخلد نیست

﴿ امکان ورود ابلیس به برزخ پسامرگ

« اهبطوا:

« خطابات هبوط: مفرد، مثنی، جمع

« مخاطب اهبطوا:

« حضرت و بانو:

« اخراج سابق شیطان

« وجود فعل «اهبطا» در سایر آیات

« دلالت «جمیعا» بر شمول نسل آن دو

« دلالت «گم» در یاتینکم بر انسان ها

« دلالت «عدو» بر دشمنی انسان ها با هم

﴿ حضرت، بانو، ابلیس:﴾

- ﴿ تفاوت اخراج ابلیس با هبوط وی
- ﴿ وجود فعل «اهبطوا» علاوه بر «اهبطا»
- ﴿ امکان جمع «جمیعا» با وجود ابلیس
- ﴿ شمول «گم» در یاتینکم نسبت به ابلیس
- ﴿ امکان جمع دشمنی شیطان و انسان ها
- ﴿ دلالت محتوای آیه بر نوع ازلال و هبوط
- ﴿ عدم نیاز به یکسانی مخاطبان خطاب

﴿ نوع هبوط:﴾

- ﴿ حضرت و بانو: حفظ منزلت درعین نزول به ارض
- ﴿ ابلیس: از بین رفتن مقام و منزلت

عَدُوٌّ

« مفهوم شناسی: عَدُوٌّ: دویدن

« طرفین عداوت:

« مصداق:

« ابلیس با انسان ها

« انسان ها با یکدیگر

« دلیل شمولیت نسبت به ابلیس

﴿ طرق عداوت ابلیس:﴾

- ﴿ اذلال: ناظر به عزت
- ﴿ ازلال: ناظر به ثبات قدم
- ﴿ اضلال: ناظر به هدایت
- ﴿ اظلال: ناظر به ترک نور

﴿ احتمالات عداوت ابلیس:﴾

- ﴿ اتمام عداوت
- ﴿ استمرار عداوت

﴿ الی حین:﴾

﴿ متعلق:﴾

﴿ الی حین الموت

﴿ الی حین البعث

﴿ مدلول: موقتی بودن حیات زمینی

﴿ اثر آیه:

﴿ نسبت به مومن: تبشیر

﴿ نسبت به کافر: انذار

● آیه شریفه ۳۷

﴿ فتلقّی:﴾

﴿ مفهوم: حرکت با شوق و اخذ آگاهانه آن

﴿ انواع تلقی:

﴿ وحی بی واسطه

﴿ از ورای حجاب

﴿ با ارسال پیک الهی

﴿ درجات تلقی ناظر به کلمات:

﴿ کلمه: جمله ای ادبی

﴿ کلمه: عین خارجی

﴿ کلمه: قضای الهی

﴿ زمان تلقی: قبل از هبوط به زمین

﴿ محتوای تلقی: اسامی پنج تن (علیهم السلام)

﴿ شتاب در تلقی: با توجه به وجود (ف) تفریع

﴿ قرائت غیرمشهور: نصب (آدم) و رفع (کلمات)

﴿ فتاب:﴾

﴿ ابعاد توبه:﴾

﴿ از سوی بنده

﴿ از سوی خداوند: قبل و بعد توبه بنده

﴿ مفاهیم مشابه:﴾

﴿ یقظه

﴿ اعتذار

﴿ انابه

حالات قبول توبه:

حکیمانه

رحیمانه

چرایی قبول توبه:

منکران حسن و قبح

معتقدان افراطی حسن و قبح

معتقدان معتدل حسن و قبح

﴿ علیه: افراد:﴾

﴿ محتوای سوره اعراف

﴿ افراد به خاطر اصالت یک نفر

﴿ تابعیت حوا از حضرت (ع)

﴿ سنگینی بار حضرت (ع)

● آیات شریفه ۳۸-۳۹

〈 تناسب آیه:

〈 اول: امر الہی

〈 دوم: عصیان حضرت و توبہ

〈 سوم: امر بہ ہیوط

〈 چهارم:

〈 آغاز عداوت جدید شیطان

〈 نیاز انسان بہ ہدایت تشریحی

〈 تقسیم انس بہ مومن و کافر

﴿ اہبطوا:﴾

﴿ عدم تکرار: غیر صحیح

﴿ تکرار: صحیح: چون:

﴿ تاکید و اہتمام مطلب ہبوط

﴿ ہبوط علیٰ غم تلقی کلمات

﴿ فاصلہ ہبوط اول با تشریح

﴿ تکوین و تشریح در دو ہبوط

﴿ اَمَّا:﴾

﴿ مقدمه:﴾

﴿ نیاز بشر به تشریح
﴿ فرض خداوند بر خود

﴿ چرایی شرطیه بودن:﴾

﴿ عقلی بودن ایمان و عدم نیاز به تشریح: ناصحیح
﴿ عدم وجوب تشریح و نبوت بر خداوند: ناصحیح
﴿ شرطیه بودن ناظر به قابل نه فاعل: صحیح

﴿ هدی:﴾

﴿ مفهوم شناسی: دلیل تام عقلی یا نقلی معتبر

﴿ انواع هدی:

﴿ از سوی خداوند با رسول و کتاب

﴿ از طریق عقل بدون نیاز به نقل

﴿ مراتب پذیرش:

﴿ گروه عالی: شوق جنه، خوف نار

﴿ گروه اعلی: شوق لقاء الله

﴿ مخاطب هدی: جن و انس:﴾

﴿ عمومیت «اهبطوا»﴾

﴿ تکلیف جن و انس﴾

﴿ تفصیل هدی مذکور در آیه: بقره ۲۷۷﴾

﴿ آثار هدایت:﴾

﴿ عام: طه ۴-۱۲۳﴾

﴿ خاص: نفی خوف و حزن﴾

﴿ خوف:﴾

﴿ مفهوم شناسی

﴿ تفاوت با مفاهیم مشابه:

﴿ خشیت

﴿ حزن

﴿ انواع حزن، خوف و خشیت:

﴿ ممدوح: خاص مومن واقعی

﴿ مذموم: خاص کافر و مومن ناقص

﴿ جایگاه خوف ﴾

﴿ دلیل تقدیم خوف بر حزن ﴾

﴿ وعده رفع خوف و حزن و تحقق آن: ﴾

﴿ دنیا: خوف و رجاء مومن ﴾

﴿ عقبی: زوال خوف و حزن ﴾

﴿ کفرُوا:﴾

﴿ چرایی جمع بودن برخلاف «تَبِعِ»:﴾

﴿ وحدت حقیقت ایمان

﴿ تشتت کفر کافران

﴿ تشکیکی بودن کفر:﴾

﴿ تقیه

﴿ نفاق

﴿ کفر

◀ تکمله داستان:

- ◀ ویژگی وقایع کهن (در منابع و تحلیل)
- ◀ بی دقتی در بکارگیری روایات
- ◀ عدم ارائه متشابهات به محکمت
- ◀ انتقال ابهام از تورات به انجیل و سپس قرآن

◀ جمع بندی:

- ◀ عدم امکان تبیین دقیق جزئیات
- ◀ افراط در نقد اسرائیلیات و تعدی به تورات
- ◀ تفریط در پذیرش همه منقولات عهدین

« برخی نظرات:

« نظرخواهی خداوند از ملائک در خلقت

« نزول تورات کامل در فرض عدم عصیان

« کمال بشر در روح نبوت و خاص یهود

« اعتقاد به تشبیه انسان به خداوند

● آیه شریفه ۴۰

﴿ تناسب آیات:

﴿ ارتباط با قبل:

﴿ تطبیق مفاد آیات قبل با مصداق

﴿ ذکر خاص (بنی اسرائیل) بعد از عام (ناس)

﴿ مفاد:

﴿ توجه به نعمت: توحید

﴿ وفای به عهد: نبوت

﴿ تحذیر از عذاب: معاد

﴿ اسرائیل: ﴾

﴿ مفهوم: ﴾

﴿ ناصحیح: مسلط بر خداوند

﴿ صحیح: بنده خداوند

﴿ انواع نسبت:

﴿ تشریفی: یابن رسول الله

﴿ تعیری:

﴿ به اعتبار منتسب الیه: یا شیعه آل ابی سفیان

﴿ به اعتبار منتسب: یابن نوح

﴿ مصداق بنی اسرائیل: یهود و نصاری

﴿ دلیل اهمیت خاص یهود:

﴿ کثرت یهودیان در مدینه

﴿ قدرت اقتصادی و سیاسی

﴿ توطئه و رابطه با مشرکین

﴿ تاثیر بر سایرین و نصاری

◁ دلیل عدم حصر بر یهود:

- ◁ صلاحیت عام لفظ بنی اسرائیل
- ◁ انسجام آیات ناظر به موضوع
- ◁ مدلول آیات متعدد سوره بقره
- ◁ دلالت آیات مشابه بر دو گروه
- ◁ آیات دال بر شمول بر هر دو گروه
- ◁ خطاب حضرت عیسی (ع) به قوم

﴿ اذکروا: ﴾

﴿ استمرار سنت یادآوری

﴿ روند یادآوری:

﴿ خدا به یاد بنده: توفیق الهی

﴿ بنده به یاد خدا: ستایش الهی

﴿ خدا به یاد بنده: پاداش الهی

﴿ سایر اقسام یادآوری: شکر، تحدیث

﴿ اثر یادآوری: زمینه سازی سنت شکر

﴿ نعمتی:﴾

﴿ گستره نعمت: مادی، معنوی

﴿ لزوم اسناد نعمت به خداوند

﴿ عنایت قرآن به برخی نعم:

﴿ ولایت

﴿ پیروزی اسلام بر کفر

﴿ وحدت مسلمین

﴿ امنیت

﴿ تبدیل نعمت به نعمت

◀ عهدهی:

◀ مفهوم شناسی

◀ ماهیت عهد:

◀ ایقاع: یکجانبه

◀ عقد: دوجانبه

◀ انواع عهد:

◀ مطلق: از جانب بشر یا خداوند

◀ مقید: از جانب بشر یا خداوند

« تفاوت عهد الهی و بشری:

« انقطاع عهد بشر با مرگ

« ابدی بودن عهد الهی

« مبنای عهد بنده با خداوند:

« آزادی تکوینی بشر

« صبغه تشریفی و تشویقی

« صبغه تعییری و توبیخی

﴿ مصداق عهد:﴾

﴿ بشارت تورات بر ختم نبوت

﴿ ولایت امیرالمومنین (ع)

﴿ ولایت امت اسلامی

﴿ ...

﴿ نقد و بررسی:﴾

﴿ عدم انحصار و فقدان دلیل بر آن

﴿ امکان صدق به عنوان مصداق

﴿ عهد بنی اسرائیل:

﴿ انواع:

﴿ مشترک مردم و علما

﴿ خاص علما

﴿ اهم عهد: پذیرش نبوت خاتم

﴿ پیامدهای نقض عهد: صرفا ناظر به بشر

﴿ اوفٍ:

﴿ نوع وفای الهی:

﴿ بهتر

﴿ ده برابر

﴿ هفتصد برابر

﴿ نسبت وفا به عهد الهی با دعای بنده

﴿ فایای فارهبون: ﴾

﴿ تاکیدات: ﴾

﴿ تقدم «ایای» ﴾

﴿ وجود «ف» جواب حرف شرط محذوف

﴿ وجود «ی» متکلم وحده

﴿ ضرورت توحید در رهبت: ﴾

﴿ صحیح: ترس فقط از خداوند

﴿ ناصحیح: فقط ترس از خداوند

﴿ متعلق رهبت: ﴾

﴿ انتقام: اتمام با ورود به بهشت

﴿ خداوند: ابدی و غیرقابل اتمام

﴿ جمع رهبت با عدم خوف و حزن

● آیات شریفه ۴۱-۴۲

◁ تناسب آیات:

◁ مخاطب:

◁ عام: توده یهود و نصاری

◁ خاص: احبار و رهبان

◁ متعلق: ایمان به قرآن

◁ عتاب: فایای فاتقون

﴿ مصدقا لما معکم: ﴾

﴿ مفهوم تصدیق: وجود عهدین اصلی نزد علما

﴿ اثر تصدیق: عدم تباین قرآن و عهدین

﴿ ماهیت تصدیق: لزوما تساوی طرفین نیست

﴿ نسبت مصدق و مصدق: عام و خاص مطلق

﴿ کارکرد تصدیق:

﴿ ترغیب اهل کتاب

﴿ عام و غیر منحصراً به ترغیب

محدوده تصدیق:

محتوای عهدین غیر محرف

بشارت های ناظر به اسلام:

ناظر به حضرت و خصوصیاتشان

ناظر به قرآن و ویژگی هایش

اثر واکنش علمای بنی اسرائیل:

پذیرش: تایید عهدین

رد: تکذیب عهدین

﴿ اوّل کافر به:﴾

﴿ مرجع ضمیر در «به»:﴾

﴿ رسالت حضرت

﴿ قرآن: با توجه به سیاق

﴿ انواع اولیّت در کفر:﴾

﴿ زمانی: مشرکان

﴿ رتبی: علمای بنی اسرائیل

﴿ چرایی اولیّت اهل کتاب: ﴾

﴿ مشرکان: دسترسی فقط قرآن
﴿ اهل کتاب: توحید، نبوت، ... قرآن

﴿ وجه مذمت اولیّت اهل کتاب: الگوسازی

﴿ مفاهیم مندرج در آیه:

﴿ موافق: اول کافر نباشید
﴿ مخالف: اول مومن باشید

« ولا تشتروا:

« احتمالات در اشتراء:

- « به معنای خریدن
- « به معنای فروختن
- « به معنای استبدال

« قطعیت اشتراء دنیوی:

- « فروش: قطعی
- « خرید: قطعی

« تفاوت دین فروشی با تعلیم دین

﴿ ثنا قليلا:

﴿ مفهوم ثمن: معادل، کمتر یا بیشتر

﴿ قليلا:

﴿ قيد احترازی نه توضیحی

﴿ نوع قلت:

﴿ نفسی

﴿ نسبی

« ایای فاتقون:

« تاکیدات:

« تقدم «ایای»

« وجود «ف» جواب حرف شرط محذوف

« وجود «ی» متکلم وحده

« تفاوت تقوی با رهبت: ناظر به مراحل سلوک

« ضرورت تقوی:

« قطعیت حرکت در انسان

« قطعیت ارسال توشه

« تقوی: تنها توشه معتبر

﴿ لا تلبسوا الحق...:﴾

﴿ مفهوم شناسی:﴾

﴿ لَبَس: شک، اشتباه و ...

﴿ لَبَس: پوشاندن

﴿ طرفین تلبیس:﴾

﴿ مردم: ضلال

﴿ علما: اضلال:

﴿ در عین یقین

﴿ در عین شناخت

انواع تلبیس:

جامه باطل بر اندام حق:

لبس

لبس

اشکال: لبس: کتمان، در حالی که تعدد منظور است

پاسخ: عناوین جرایم علما:

لبس

لبس

کتمان

جامه حق بر اندام باطل: تسویل حق بر لباس باطل

﴿ تکتّموا الحق:﴾

﴿ حذف «ن»: از باب جزم

﴿ ذکر اسم به جای ضمیر:

﴿ از باب تاکید

﴿ تفاوت دو «حق»

﴿ انواع کتمان:

﴿ علمی: کتاب آسمانی

﴿ عملی: رفتار مزورانه

﴿ منشا کتمان: بیماری قلب

﴿ عذاب کتمان

﴿ و انتم تعلمون: متعلق علم:﴾

﴿ علم به تدلیس و کتمان خودشان

﴿ علم به اسم و اوصاف حضرت(ص)

﴿ اتصاف به مطلق علم و دانش

﴿ علم به تشخیص حق از باطل

﴿ علم به حقانیت وحی(قرآن)

● آیه شریفه ۴۳

﴿ تناسب آیه:

﴿ ترغیب به حسن فعلی بعد از فاعلی

﴿ دستور به الزام فروع بعد از اصول

﴿ عمومیت الزامات:

﴿ مخاطب به کلیه مردم

﴿ عمومیت قواعد الهی

﴿ اقيموا الصلاه:﴾

﴿ مفهوم صلاه:﴾

﴿ اصل نماز﴾

﴿ نماز مسلمين:﴾

﴿ نسخ نماز اهل کتاب﴾

﴿ واقعی نبودن نماز اهل کتاب﴾

﴿ وارکعوا: رکوع همراه جماعت﴾

﴿ محتوا بر اساس سياق آیه﴾

﴿ فراگیری فرمان صلاه و زکاه
﴿ ذکر اقامه:

﴿ چرایی اقامه: عمود:

﴿ عامل نجات

﴿ عامل هلاک

﴿ عمومیت اقامه:

﴿ در باب عهدین

﴿ در باب صلاه

﴿ آتوا الزکاه:﴾

﴿ چرایی ذکر «ایتاء»﴾

﴿ انواع زکاه:﴾

﴿ محدود: مالی واجب

﴿ غیر محدود: غیر مالی

﴿ متعلق آیه: زکاه مسلمانان:﴾

﴿ واجب

﴿ مستحب

« اهداف تشریح زکاه:

« تعدیل ثروت و تامین نیاز فقرا

« برکت مال زکاه دهنده

« برکت روح و تزکیه زکاه دهنده

« چرایی ذکر زکاه بعد صلاه

« وارکعوا مع الراكعين:»

« مفاد عبارت:»

« وجوب عمومی اصل رکوع

« انجام جمعی رکوع

« جایگاه رکوع: جزء صلاه

« چرایی ذکر رکوع:»

« ذکر هیات به جای صلاه

« دلالت رکوع بر صلاه

● آیه شریفه ۴۴

﴿ اتامرون الناس:

﴿ گستره خطاب: کل ناس

﴿ عدالت امر و ناهی:

﴿ تفکیک واجبات:

﴿ تفکیک امر از عمل

﴿ تفکیک نهی از ترک

﴿ ضرورت تقوی:

﴿ قطعیت حرکت در انسان

﴿ قطعیت ارسال توشه

اَشْكَال: آیات ۲ و ۳ سوره صف:

اَسْخ:

اَیَات ناظر به منافقان: تَفْکِک:

اَن یقول الانسان ما لا یفعله

اَن لا یفعل الانسان ما یقوله

اَیَات ناظر به امر و نهی نیست

اَنکوهش شدید عالمان بی عمل

« تنسون انفسکم:

« متعلق توبیخ:

« چرایی امر و نهی: ناصحیح

« چرایی عدم عمل امر و ترک ناهی: صحیح

« متعلق نسیان

« توصیه سایرین به ثبات قدم

« تفکیک اغنیا و فقرا در ابلاغ

« دعوت پیش از بعثت و عدم ایمان بعدی

« توصیه دیگران به خیر و عدم عمل خود

« افلا تعقلون: »

« مفهوم عقل: بستن و نگه داشتن

« نقطه مقابل عقل: جهل

« تفاوت عاقل و جاهل:

« در ارتکاب لغزش

« در اخفا لغزش

« در نوع برخورد مردم

« معنای عبارت «افلا تعقلون»

● آیات شریفه ۴۶-۴۵

استعینوا:

مفهوم استعانت: طلب کمک برای رفع نیاز

اطلاق استعانت:

فقر انسان

حذف متعلّق استعانت

ماهیت استعانت:

کمال وجودی انسان

استعانت در توفیق تکمیل

◀ مستعان کیست؟

◀ مقدمه:

- ◀ خاصیت انسان
- ◀ شرایط پیرامونی
- ◀ جایگاه خداوند

◀ نتیجه:

- ◀ مستعان: ذات واجب الوجود
- ◀ روش تحقق: صبر و صلاه

◀ غایت استعانت: ولایت

﴿ بالصبر:﴾

﴿ مفهوم صبر: تحمل مکروه توسط نفس

﴿ مصداق صبر: انواع سه گانه

﴿ جایگاه صبر: ناظر به حرکت انسان

﴿ تاثیر صبر بر صلاه

﴿ چرایی ذکر صبر در کنار صلاه

﴿ تکمله: صبر سکوت نیست

﴿ الصلاة: ﴾

﴿ مفهوم صلاه: ﴾

﴿ اصل: نماز ﴾

﴿ استثناء: دعا ﴾

﴿ ویژگی مصلین: ﴾

﴿ دوام ﴾

﴿ انفاق ﴾

﴿ تصدیق معاد ﴾

﴿ ترس از عذاب ﴾

﴿ عفت ﴾

﴿ اداء امانت ﴾

﴿ وفای به عهد ﴾

﴿ قیام به شهادت ﴾

﴿ محافظت صلاه ﴾

﴿ الخاشعین:﴾

﴿ مفهوم شناسی:﴾

﴿ خشوع: جوانحی

﴿ خضوع: جوارحی

﴿ ابزارهای تحمل ثقل:﴾

﴿ خشوع

﴿ هدایت

﴿ یظنون:﴾

﴿ چرایی کاربرد ظن:﴾

- ﴿ نسبت علم انسانی و الهی
- ﴿ بزرگی مساله مرگ و قیامت
- ﴿ احتمال راجح بودن ظن

﴿ کاربرد ظن در قرآن:﴾

- ﴿ در مقابل یقین
- ﴿ به معنای یقین

احتمالات مفهومی:

ظن به معنای علم تدریجی

ظن به معنای گمان و احتمال

ظن به معنای یقین:

دلالیت آیه ۴ بقره

ثقل نماز و خشوع آن

﴿ ملاقوا ربهم:﴾

﴿ مفهوم لقاء﴾

﴿ متعلق لقاء:﴾

﴿ اسماء جمال و مهر﴾

﴿ اسماء جلال و قهر﴾

﴿ احتمالات در لقاء:﴾

﴿ اصل قیامت و رجوع﴾

﴿ لقاء خاص به مقام محمود﴾

● آیه شریفه ۴۷

◁ تناسب آیات:

◁ تفصیل اجمال آیه ۴۰:

◁ ذکر نعمت ها

◁ ذکر شکر و انذار

◁ ویژگی خاص قیامت:

◁ زوال قدرت طبیعی

◁ زوال قدرت مادی

◁ زوال قدرت اجتماعی

﴿ یا بنی اسرائیل:﴾

﴿ عمومیت خطاب

﴿ تصور غلط از معاد:

﴿ عدم وجود معاد

﴿ تصور دنیایی از معاد

﴿ توهم غلط از مجازات

﴿ فضلتکم: ﴾

- ﴿ مفهوم شناسی فضیلت و تفضیل
- ﴿ جایگاه تفضیل در آیه شریفه
- ﴿ ریشه فضیلت: مادی و معنوی
- ﴿ محدوده زمانی فضیلت: دوره حضرت موسی(ع)
- ﴿ برخورد با فضیلت: قدرشناسی و سقوط
- ﴿ تکمله:

﴿ فضیلت فی الجملة نه بالجمله

﴿ فضیلت مجموع نه جمیع

﴿ معیار فضیلت: خلافت الهی

● آیه شریفه ۴۸

﴿ وَاتَّقُوا:﴾

﴿ مفهوم شناسی تقوا

﴿ متعلّق تقوی:

﴿ مبدا هستی

﴿ منتهای هستی

﴿ یوما:﴾

﴿ ویژگیها:﴾

﴿ ابتلا به اِيسال	﴿ عدم امکان فديه
﴿ ممنوعیت صحبت و عذر	﴿ تکذیب توسط بتها
﴿ سد راه فرار	﴿ منع بیع، خله، ...
﴿ عدم جابجایی وزر	﴿ عدم مالکیت غیر خدا
﴿ عدم تقلیل عذاب	﴿ نابودی روابط دنیوی
﴿ اشتغال فرد به خویش	﴿ عدم فریادرسی

◀ واکنش زمان خطر:

◀ اول: مقاومت

◀ دوم: ملایمت

◀ سوم: معاملت

◀ چهارم: معاضدت

– آیه ۴۸: زوال همه واکنش های انسان

﴿ اتفاقات یوم:

﴿ لا تجزی نفس عن نفس شیئا

﴿ لا یقبل منها شفاعه

﴿ لا یؤخذ منها عدل

﴿ لا هم ینصرون

﴿ تکمله: عظمت قیامت:

﴿ وحشت طلیعه آن

﴿ سختی آن برای کفار

﴿ عذاب غیرشبیبه به دنیا:

﴿ ممتاز بودن قهر الهی

﴿ ناتمام بودن عذاب

﴿ علم معذب:

﴿ حقانیت انبیا

﴿ بطلان خویش

◀ شفاعه:

۱. مفهوم:

◀ لغوی: از شفع

◀ اصطلاحی:

◀ عرفی

◀ شرعی

۲. عملکرد شفیع:

« در دنیا: جمع شفیع و مشفوع له:

« استحقاق حداقلی مشفوع له

« مصادیق عدم درخواست

« مصادیق درخواست

« در عقبی:

« تکمیل قابلیت مشفوع له

« بیان اوصاف مشفوع عنده

۳. آیات شفاعت:

◁ انواع آیات:

◁ آیات نافی:

◁ نفی مطلق

◁ نفی خاص

◁ آیات مثبت:

◁ انحصار در خداوند

◁ مشروط به اذن الهی

◁ شرایط شفیع

◁ شرایط مشفوع له

◀ جمع آیات:

◀ موارد مشابه: آیات علم غیب

◀ احتمالات:

◀ از جهت ایمان و کفر

◀ از جهت اذن و عدم اذن

◀ از جهت تحول درونی و عدم آن

◀ از جهت مواضع متعدد معاد

◀ از جهت زمان شفاعت

۴. تقسیمات شفاعت:

◁ اول:

◁ تکوینی

◁ تشریحی

◁ دوم:

◁ فقہی

◁ کلامی

۵. شفاعت و سایر مفاهیم:

⟨ رابطه شفاعت و عدل

⟨ رابطه شفاعت و توسل

⟨ رابطه شفاعت و توبه

⟨ رابطه شفاعت و عناوین آیه

۶. متعلق شفاعت:

﴿ صحیح:

﴿ ارتقا درجه مومن صالح

﴿ فک رهن مومن گرفتار

﴿ آزادی از ورود به دوزخ

﴿ رهایی از خلود در نار

﴿ ناصحیح:

﴿ عالم برزخ

﴿ هول قیامت

﴿ غصه قبل حساب

﴿ ناگواری نامه عمل...

۷. شفاعت:

‹ دنیا:

- ‹ ملائک: از طریق استغفار
- ‹ انبیاء: مصادیق متعدد قرآنی
- ‹ توبه: مختص دنیا با تاثیر ممتاز
- ‹ مومنان
- ‹ قرآن
- ‹ ایمان
- ‹ عمل صالح

﴿ عقبی:﴾

﴿ ملائک

﴿ اصحاب اعراف

﴿ قرآن کریم

﴿ شاهدان

﴿ مومنان

﴿ انبیاء

﴿ پیامبر اعظم (ص)

﴿ خداوند سبحان

۸. ابعاد شفاعت:

‹ اعلیٰ به ادنی:

‹ رفع نقص از مشفوع له

‹ ذکر صفات مشفوع عنده

‹ ادنی به اعلیٰ:

‹ از باب ادب الهی

‹ درخواست فیض برای خود

‹ سیر افقی کمال معصومین (ع)

۹. شفاعت شونندگان:

 دارندگان دین مرضی

 اصحاب یمین اهل کبائر:

 عفو مرتکبین صغایر

 روایت نبوی

۱۰. اثر شفاعت:

« ناظر به شفیع:

- « عام: مزیل همه ذنوب
- « خاص: مزیل برخی ذنوب
- « محل اختلاف: محدوده شفاعت

« ناظر به مشفوع له:

- « امید آفرینی هدفمند
- « ایجاد رابطه با اولیاء الهی
- « تلاش جهت کسب شرایط

۱۱. شبهات:

◀ شبهه اول:

◀ رفع عقاب: عدل، عقاب: ظلم؛ اثبات ظلم خداوند

◀ رفع عقاب: ظلم، عقاب: عدل؛ اثبات ظلم شفیع

◀ پاسخ:

◀ نمونه مشابه مثل ذبح حضرت اسماعیل (ع)

◀ اعم بودن شفاعت از رفع عقاب اخروی

◀ شفاعت از باب حکومت است نه نقض

◀ تلقی ناصحیح از رابطه عدل و ظلم

﴿ شبهه دوم:

﴿ وجود سنن الهی

﴿ عدم تغییر در سنن الهی

﴿ تعارض شفاعت با سنن

﴿ پاسخ:

﴿ ضرورت نگاه مجموعی به سنن

﴿ عدم وجود سنت دال بر رد فضل

◀ شبهه سوم:

◀ مدلول شفاعت:

◀ پذیرش سفارش و نفوذ: قبول ظلم

◀ پذیرش اشتباه و دلیل: قبول جهل

◀ پاسخ:

◀ تلقی ناصحیح از:

◀ نوع علم خداوند

◀ مفهوم اختیار انسان

◀ شبهه چهارم:

◀ هدف خلقت: عبودیت و عدم عصیان

◀ کارکرد شفاعت: تجری عاصیان

◀ پاسخ:

◀ تسری شبهه به توبه، عفو، غفران و ...

◀ عدم تصریح به نوع گناه، گناهکار و ...

◀ اشتراط اذن در وقوع شفاعت

◀ کارکرد مجموعی آیات: خوف و رجاء متعادل

﴿ شبهه پنجم:﴾

﴿ شفاعت: وساطت انبیاء با ابلاغ وحی
﴿ اشتراط اذن: دلالت بر نفی مطلق شفاعت

﴿ پاسخ:﴾

﴿ دلالت مستندات بر رفع نه دفع
﴿ آیات دال بر مغفرت ناشی از شفاعت
﴿ مفهوم آیه «لا تنفعهم شفاعه الشافعين»
﴿ تنوع عبارات ناظر بر صدور مجوز شفاعت

﴿ شبهه ششم:

﴿ دلالت عقل بر امکان و نه وقوع شفاعت

﴿ دلالت مجموع آیات بر متشابه بودن موضوع

﴿ پاسخ:

﴿ حل مشکل تشابه با ارجاع به محکمت

﴿ وظیفه مفسر: ارجاع متشابهات به محکمت

﴿ وجود دلیل نقلی و عقلی برای شفاعت

﴿ آیات دال بر مغفرت ناشی از شفاعت

﴿ شبهه هفتم:﴾

﴿ دلالت آیه: «فلا تدعوا مع الله الها آخر»﴾

﴿ پاسخ:﴾

﴿ نوع نگاه مشرکین به شفعاء

﴿ شفیع در طول خداست نه در عرض

﴿ تصریح قرآن کریم به شفاعت

◀ شبهه هشتم:

- ◀ شفاعت شفیع منوط به حیات دنیوی
- ◀ شفاعت شفیع در آخرت
- ◀ ضرورت درخواست شفاعت از خداوند

◀ پاسخ:

- ◀ شفاعت دنیا و برزخ حکم واحد دارد
- ◀ درخواست از شفیع منوط به اذن الهی

● آیه شریفہ ۴۹

﴿ نَجِّينَاكُمْ:﴾

﴿ مفہوم شناسی

﴿ مصداق نجات

﴿ چرایی خطاب بنی اسرائیل

﴿ سنت الہی:

﴿ نجات حق و اہلش

﴿ زوال باطل و اہلش

﴿ آل:﴾

﴿ مفهوم و تفاوت با اهل
﴿ دلالت آل: نقش اطرافیان فرعون

﴿ فرعون:﴾

﴿ مفهوم: علم جنس ملوک مصر
﴿ نام فرعون:

﴿ نظر مفسران

﴿ مصری ها

﴿ یسومونکم:

﴿ مفهوم:

﴿ لغوی: عرضه چیزی بر دیگری

﴿ اصطلاحی:

﴿ عذاب دائمی در مرئی بنی اسرائیل

﴿ تحمیل دائمی سوءالعذاب بر ایشان

﴿ اراده و طلب سوءالعذاب برای ایشان

﴿ عذابچر کردن ایشان توسط فرعونیان

◁ دلیل ترس فرعون:

◁ اصل ترس

◁ ریشه ترس:

◁ وجوه فراطبیعی:

◁ موضوع امامت ذریه حضرت ابراهیم

◁ خواب فرعون: آتش از بیت المقدس

◁ گزارش منجمان درباره مولود خاص

◁ وجوه طبیعی:

◁ ناهماهنگی دینی

◁ اختلاف فرهنگی

◁ سلطه استعماری قبطیان

﴿ سوءالعذاب:﴾

﴿ احتمالات مفهومی:﴾

﴿ قبح و شدت عذاب

﴿ ذبح پسران و حیات زنان

﴿ بارزترین مصداق: بردگی

﴿ استحيون: ﴾

﴿ مفهوم: ﴾

﴿ از ریشه حیا

﴿ از ریشه حیات: اولی:

﴿ تقابل ذبح با حیات

﴿ دلالت مفهوم استحياء

﴿ ربط استحياء و تعذیب:

﴿ با فرض ریشه حیات

﴿ با فرض ریشه حیا

﴿ بلاء:﴾

﴿ مفهوم: امتحان و اختبار

﴿ متعلِّق:

﴿ ذلکم: نعمت نجات از فرعون

﴿ ذلکم: نعمت ذبح و استحياء

﴿ اثر مطلوب بلاء:

﴿ خیر: شکر

﴿ شر: صبر

● آیه شریفه ۵۰

﴿ فرقنا:

﴿ مفهوم: جدا کردن و تفرقه

﴿ «نا»: کلیددار ماییم

﴿ دفع تحلیل مادی فرق:

﴿ عبارت بنی اسرائیل: «انا لمدركون»

﴿ عبارت حضرت: «كلا ان معى ربى سيهدين»

﴿ نیاز به زدن عصا: «ان اضرب بعصاك البحر...»

﴿ خشکی کف دریا: «فاضرب لهم طريقا...»

﴿ تبدیل آب به کوه: «كالطود العظيم»

﴿ ایجاد طرق متعدد: «فكان كل فرق...»

﴿ فانجیناکم:﴾

﴿ «گم»: نجات یافتگان

﴿ تکرار نعمت نجات از دریا

﴿ انتم تنظرون:﴾

﴿ نسبت به بنی اسرائیل: در مرئی:﴾

﴿ حس گرای بنی اسرائیل

﴿ اعلان عظمت معجزه

﴿ نسبت به یهودیان زمان حضرت «ص»﴾

● آیه شریفه ۵۱

﴿ واعدنا:

﴿ مفهوم:

﴿ مواعده: وعده طرفینی

﴿ مواعده: وعده یکطرفه

﴿ زمان مواعده: بلافاصله بعد نجات یا با فاصله

﴿ موسی:

﴿ در زبان عربی: ابزار تراشیدن مو

﴿ در زبان عبری: آب درخت

﴿ اربعین:﴾

﴿ مفهوم: واعدنا موسیٰ انقضاء اربعین لیلہ

﴿ نکات:

﴿ اثر چله

﴿ زمان تاثیر چله

﴿ چرایی ذکر «لیله»

﴿ لیلہ:﴾

﴿ اشتغالات روزانه

﴿ وقوع برکات در لیل

« اتخذتم:

« مفهوم:

« صناعه و ساختن

« جعل صفتی برای چیزی

« انواع اتخاذ:

« ممدوح: حق یابی و عمل بدان

« مذموم: باطل یابی و عمل بدان

﴿ عجل:﴾

﴿ کیفیت عجل:﴾

﴿ دارای گوشت و خون و...: غیر صحیح

﴿ جسد محض دارای صوت: صحیح

﴿ دلیل موفقیت سامری: کوتاه فکری بنی اسرائیل

﴿ ظالمون:﴾

﴿ حال برای ضمیر اتخذتم

﴿ عطف بر اتخذتم

● آیه شریفه ۵۲

﴿ عفونا:

﴿ متعلق عفو:

﴿ صبر تا بازگشت حضرت

﴿ قبول عفو پس از شرک

﴿ شمول عفو:

﴿ عوام جاهل بنی اسرائیل: قبول

﴿ سامری و خواص بنی اسرائیل: رد

◀ تشکرون:

◀ مفهوم:

◀ شاید شکر کنید

◀ برای اینکه شکر کنید

◀ متعلق شکر:

◀ نعمت عفو گوساله پرستی

◀ شکر عام و ناظر به همه نعمتها

◀ اثر شکر عبد: شکر مولی

◀ بهترین تعابیر دال بر شکر

◀ محل بازگشت شکر

مخاطب شکر:

- مافوق: اطاعت
- همتا: عمل همسان
- مادون: احسان و تفضل

حقیقت شکر:

- التفات به فقر خویش
- توجه به نعم و فیوضات
- استعمال نعم و فیوضات در مسیر فلاح
- به جای آوردن شکر جامع

● آیه شریفه ۵۳

﴿ کتاب و فرقان:

﴿ مصداق:

﴿ کتاب: تورات

﴿ فرقان:

﴿ بخشی از تورات

﴿ خود تورات

﴿ غیر از تورات

متعلق فرقان:

فرق مذموم: ناصحیح

فرق ممدوح: صحیح

عدم جمع فرقان و تحریف:

تورات اولیه: عامل هدایت

فرقان شدن قرآن کریم

راهکار تحقق فرقان: تقوای الهی

◀ آثار کتاب:

◀ فرقان

◀ هدایت

◀ ضیاء و نور

◀ شفاء و رحمت

◀ ذکر

● آیه شریفه ۵۴

﴿ یا قومِ:

﴿ مفهوم: ناظر به رجال، اعم از رجال و نساء

﴿ مدلول: تحبیب

﴿ ظلمتم انفسکم:

﴿ ریشه ظلم: جهل علمی یا عملی

﴿ متعلق ظلم:

﴿ خود

﴿ دیگران: بازگشت به ظلم به خود

﴿ خداوند: بازگشت به ظلم به خود

﴿ بارئکم:﴾

﴿ ریشه لغوی: از ماده «برء»﴾

﴿ مفهوم: آفریدگار حسابگر منفصل

﴿ مدلول: رابطه خلق و امر به قتل

﴿ فاقتلوا انفسکم:﴾

﴿ «ف»: تعقیبیه

﴿ اشکال:

﴿ عدم امکان جمع تحقق فرمان قتل و عفو بنی اسرائیل

﴿ دلالت آیه ۶۶ سوره نساء: عصیان بنی اسرائیل از قتل

﴿ احتمالات:

﴿ دلالت نفس بر هوای نفس (فاقتلوا اهوائکم)

﴿ صدور فرمان و عفو فوری (عدم تحقق قتل)

﴿ قتل تعدادی اندک و عفو سایرین

﴿ قتل تعدادی زیاد و عفو سایرین

﴿ تقویت احتمال ۲: ﴾

﴿ احتمال ۱: خلاف ظاهر ﴾

﴿ احتمال ۳ و ۴: ﴾

﴿ قلت مومنان ﴾

﴿ عصیانگری مردم ﴾

﴿ تقویت احتمال ۳ و ۴:﴾

﴿ ضعف قول ۱: خلاف ظاهر

﴿ ازدیاد مومنین بنی اسرائیل

﴿ احتمال تاثیر کلام حضرت موسی(ع)

﴿ آیه ۶۶ نساء: موید تحقق قتل

﴿ امکان جمع عفو در عین تحقق قتل

﴿ تحقق توبه علیرغم اجرای فرمان قتل

﴿ تعدد و شدت معجزه: مشدد عذاب

« انفسکم: دیگرکشی نه خودکشی

« فتاب علیکم:

« بازگشت ضمیر به خداوند

« انواع توبه:

« عوام

« خواص

« اخص

﴿ خیر لکم:

﴿ متعلق:

﴿ برای قاتلان

﴿ برای مقتولین

﴿ برای بازماندگان

﴿ چگونگی: تکرار باری:

﴿ امر خداوند جداکننده از عدم

﴿ رزق پس از تسلیم امر شدن

● آیه شریفه ۵۵

﴿ قَلْتُمْ:

﴿ بنی اسرائیل:

﴿ همراهان موسی (ع) در میقات

﴿ باقیمانندگان با هارون (ع)

﴿ مخاطب آیه کیست؟

﴿ پاسخ: وحدت فکری، موید:

﴿ آیات

﴿ روایات

﴿ لن نومن لك:﴾

﴿ متعلق:﴾

- ﴿ ایمان به تورات
- ﴿ اقرار به حقانیت تورات
- ﴿ ایمان به کلام موید تورات حضرت

﴿ قائلان:﴾

- ﴿ منکران اصل تورات
- ﴿ قبول اجمالی و رد تفصیلی تورات
- ﴿ قبول حدوئی تورات و خطر بقائی ارتداد
- ﴿ ضعف ایمان به تورات و درخواست رویت جهری

﴿ نری الله: ریشه:

﴿ جهل علمی: حس گرایى:

﴿ جعل بت

﴿ رویت جهری

﴿ جهالت عملی: لجبازی و بهانه گیری

﴿ جهره:﴾

﴿ مفهوم: ظهور

﴿ انواع: مسموع، مبصر

﴿ تعابیر ناپسند بنی اسرائیل

﴿ رویت جهری:

﴿ امتناع رویت جهری

﴿ امکان رویت جهری

﴿ نظر مختار: لایدرکه الابصار...

﴿ فاخذتكم الصاعقه:﴾

﴿ مفهوم صاعقه:﴾

﴿ صوت شدید

﴿ صیحه آسمانی

﴿ لشکر آسمانی با صدای مخوف

﴿ آتش نازل شده از آسمان: صحیح

﴿ انواع صاعقه:﴾

﴿ آتش

﴿ عذاب

﴿ مرگ: محل بحث

﴿ راز نزول صاعقه: امتناع رویت مجرد محض

﴿ اثر صاعقه:﴾

﴿ قوم: هلاکت

﴿ حضرت: مدهوشی:﴾

﴿ حقیقت مدهوشی: حالات عقل:﴾

﴿ عادی و فعال

﴿ اسارت ذیل هوی

﴿ عدم ظهور تحت نور اعلی

﴿ مخالفین: نظر: بیهوشی:﴾

﴿ «جَعَلَهُ دَكَّآ»

﴿ «أَفَاقَ»

﴿ «تُبْتُ إِلَيْكَ»

رد نظر مخالف:

- مصونیت معصوم از اغماء، سهو و ...
- کوه و ماسوی الله خادم ولی خدا
- عدم امکان اخذ وحی با بیهوشی
- اعجاز انبیاء نمادی از قیامت
- عدم دلالت توبه و انابه بر وقوع گناه

﴿ انتم تنظرون:﴾

﴿ دیدن متقاضیان توسط سایرین

﴿ تنظرون: تنتظرون

﴿ اول موت و مراحل مقدماتی است

﴿ نظر مختار: دیدن مرگ باصاعقه

● آیه شریفه ۵۶

﴿ بعثناکم:

﴿ واکنش حضرت موسی علیه السلام به مرگ قوم

﴿ اثر بعث بر بنی اسرائیل: مشاهده آیات انفسی پس از آفاقی

﴿ نتیجه بعث: اثبات امکان رجعت:

﴿ عدم محذور عقلی و نقلی احیاء مردگان در دنیا

﴿ اثبات نقلی رجعت و عدم امکان اثبات نقلی

﴿ عدم دلالت احیاء بر احیاء سایر اقوام در آینده

﴿ عدم امتناع عقلی و نقلی وقوع احیاء در آینده

مخالفین رجعت:

مخالفین رجعت: شبهه: رجعت معجزه و مختص رسول

مخالفین رجعت: پاسخ: بعد نبی امام کرامت دارد

مخالفین رجعت: شبهه: امکان رجوع: تجری عاصیان

مخالفین رجعت: پاسخ:

مخالفین رجعت: رجوع بدون اعلام: منافی تجری

مخالفین رجعت: عام نبودن رجوع: منافی تجری

﴿ جمع بندی:﴾

﴿ هشدار به اهل کتاب و مشرکان

﴿ تنبه به یهودیان درباره لجاجت

﴿ تسلی حضرت (ص) بابت مخالفتها

﴿ ترتیب وقایع:

﴿ گوساله پرستی، درخواست رویت

﴿ درخواست رویت، گوساله پرستی

● آیه شریفه ۵۷

﴿ ظَلَّلْنَا: ﴿

﴿ مفهوم: سایبان قرار دادن
﴿ کاربرد ظل: محمود، مذموم

﴿ الغمام: ﴿

﴿ مفهوم: ابر
﴿ تفاوت غمام و سحاب
﴿ ویژگی های سایبان

انزالنا:

مفهوم:

فرو فرستادن

سایر معانی

احتمال در آیه:

نزول از مخزن غیب

نزول از فضای بالا

﴿ من و سلوی: ^و

﴿ مفهوم شناسی:

﴿ مفهوم من ^و

﴿ مفهوم سلوی

﴿ رابطه من و سلوی:

﴿ تفاوت و تباین

﴿ ذکر خاص بعد از عام

﴿ کَلُوا:﴾

﴿ مفهوم امر به اکل

﴿ دلالت اکل در مَنْ و سلوی

﴿ متعلق:

﴿ منع ذخیره سازی

﴿ بی فایده‌گی ذخیره سازی

﴿ وما ظلمونا... ﴾

- ﴿ متعلق ظلم: عام، خاص
- ﴿ آیات بازگشت ظلم به خود
- ﴿ چرایی بازگشت ظلم به خود
- ﴿ وجه جمع بودن «ظلمونا»
- ﴿ دلیل التفات در «یظلمون»

● آیه شریفه ۵۸

﴿قریه:

﴿ مفهوم: عمران و آبادی مادی

﴿ کاربرد در قرآن: ۵۶ بار

﴿ محل قریه:

﴿ بیت المقدس: مائده ۲۱: رد:

﴿ ۲۱ مائده قبل سرگردانی است و آیه بعد آن

﴿ بنای بیت المقدس بعد حضرت موسی (ع)

﴿ پاسخ رد:﴾

﴿ دلالت فكلوا... بر تقدس مكان
﴿ دلالت وادخلوا... بر تقدس مكان

﴿ رد پاسخ رد:﴾

﴿ بقاء دليل عدم ورود اوليه
﴿ ورود به بيت المقدس بعد حضرت
﴿ دلالت ارض مقدس بر شامات

﴿ اريحا: بخشي از فلسطين امروز

﴿ حد قريه: شهر است نه روستا

﴿ فكلوا:﴾

﴿ اكل: مطلق تصرف

﴿ دلالت اكل و دخول بر سکونت

﴿ الباب:﴾

﴿ باب الحطه

﴿ مصداق:

﴿ در ورودی منطقه اریحا

﴿ در قبه مقدسی در بیابان

﴿ یکی از درهای بیت المقدس

﴿ سجّداً: ^و

﴿ جمع ساجد

﴿ احتمالات:

﴿ ورود با حال خضوع و خشوع

﴿ ورود در حال انحناء

﴿ ورود برای سجده و عبادت

﴿ سجده بر درگاه قریه

﴿ حطّه: ^و

﴿ اسم مصدر: ریزش گناهان

﴿ استعمال کلمه مشابه توسط قوم

﴿ سنزید المحسنین:﴾

﴿ مفهوم احسان:﴾

﴿ عمل نیک

﴿ نیکی به غیر

﴿ مصداق محسن در آیه

﴿ دلیل تغییر سیاق

اوصاف محسنین:

- اوصاف محسنین:
 - قلّت خواب
 - استغفار سحر
 - انفاق اموال
 - زخرف گریزی
 - عمل به دین
 - اقامه صلاه
 - دادن زکات
 - موقن به آخرت
 - جهاد مخلصانه
 - صبر در راه خدا
 - کرامت و گذشت
 - راجی خائف
 - کرنش مقابل حق
 - عشق به آیات حق
 - میل به صالحان
 - شرم از ذنوب
 - انفاق در سختی
 - کظم غیظ

● آیه شریفه ۵۹

﴿ فبدّل: ﴿

﴿ مفهوم: تغییر (با تفاوت)

﴿ احتمالات:

﴿ مخالفت عملی

﴿ مخالفت لفظی

﴿ نحوه تبدیل: غیرقابل توجیه

﴿ مرتکبان: تکرار ظلموا:

﴿ تاکید بر اخراج ظالمان

﴿ تعلیل حکم: ریشه رجز

﴿ تاکید و تشدید قبح ظلم

﴿ تبیین قاعده عذاب الهی

﴿ چرایی تبدیل: صعوبت تعبّد

﴿ رجز:﴾

﴿ مفهوم: عذاب موجد اضطراب

﴿ مصداق: احتمالا طاعون

﴿ تعابیر ناظر به رجز:

﴿ ارسلنا

﴿ انزلنا

﴿ بما كانوا یفسقون:

﴿ ماضی استمراری: مفید فسق مستمر

﴿ قاعده: نزول رجز نتیجه مطلق فسق

● آیه شریفه ۶۰

﴿ استسقی:﴾

﴿ مفهوم: درخواست سیراب شدن

﴿ متقاضی استسقاء:﴾

﴿ بنی اسرائیل از حضرت

﴿ حضرت از خداوند

﴿ عناصر استسقاء:﴾

﴿ سائل مستسقی: حضرت موسی علیه السلام

﴿ مسئول عنه: آب

﴿ مسئول: خداوند متعال

﴿ ماهیت استسقاء: اظهار عجز در مقابل خداوند

﴿ اضرب: نعمت:

﴿ بدون شرکت بشر

﴿ با شرکت بشر:

﴿ حضور در صحنه

﴿ اعتقاد مردم به حضرت

﴿ زحمت حضرت

﴿ حجر:﴾

﴿ «ال»: در الحجر:﴾

﴿ عهد

﴿ جنس

﴿ ویژگی حجر:﴾

﴿ مربع به اندازه سر انسان

﴿ محل قرار دادن لباس حضرت

﴿ اخذ شده در مسیر راه

﴿ فانفجرت:﴾

﴿ تفاوت انفجار و انبجاس:﴾

﴿ تفاوت در شدت

﴿ تفاوت در مجرا

﴿ تفاوت در نیاز

◀ محل انفجار:

◀ قریه معهود

◀ بیابان:

◀ قریه آب کافی داشت

◀ دلالت «کلوا» و «اشربوا»

◀ رحلت حضرت در بیابان

◀ عبارات موجود در تورات

‹ ترتیب سرگردانی و استسقاء

‹ طریق نیل به آب:

‹ طبیعی علمی: کندن زمین آماده

‹ فراطبیعی و معنوی عام: تقوای مردم

‹ معنوی خاص: نماز استسقاء

‹ معنوی اخص: معجزه عصا و آب

‹ ابعاد معجزه:

‹ گاهی عامل تغذیه علمی

‹ گاهی تغذیه علمی و مادی

﴿ رزق الله:﴾

﴿ مصداق:﴾

﴿ همه نعمتهای بنی اسرائیل
﴿ آب و نعمتهای ناشی از آن

﴿ التفات:﴾

﴿ کلام حضرت نه خداوند
﴿ از باب تادیب است

﴿ لا تعثوا:﴾

﴿ مفهوم:﴾

﴿ مطلق تعدی از حد

﴿ شدت فساد

﴿ تفاوت:﴾

﴿ عیث: غالباً فساد محسوس

﴿ عثی: مطلق فساد

◀ عامل فساد:

◀ گاهی فقر

◀ گاهی برخورداری

◀ متعلق فساد:

◀ طغیان در اکل و شرب

◀ طغیان در بهره برداری از آب

◀ مطلق فساد: اولی است

ریشه فساد: نفی اعجاز:

ماهیت معجزه: تبدیل عناصر به هم

معجزه فعلی:

واحد: انفجار سنگ

متعدد: انفجار سنگ، جریان آب

انواع اختلاف:

قبل علم: ممدوح به شرط عالمانه بودن

بعد علم: مذموم و عامل فساد

● آیه شریفه ۶۱

﴿ لن نصبر:﴾

﴿ بی حرمتی در سوال:﴾

﴿ استفاده از کلمه «لن»﴾

﴿ درخواست تبدیل نه تتمیم نعمت

﴿ استفاده از «ربک» به جای «ربنا»﴾

﴿ لحن خداوند در پاسخ ایشان

﴿ درخواست خلاف منویات حضرت(ع)

﴿ طعام واحد:

﴿ مفهوم شناسی:

﴿ طعام: خوراکی

﴿ طَعْم: خوردن

﴿ طَعْم: مزه

﴿ واحد:

﴿ وحدت عددی نیست

﴿ وحدت سنخی است

﴿ فادع...الارض:﴾

﴿ ادع لنا: عدم امکان عادی

﴿ یخرج:

﴿ جزم علمی به دعای حضرت

﴿ توقع مصرانه بنی اسرائیل

﴿ تنبت الارض: انتساب به زمین

﴿ استبدالون... ﴾

﴿ مفهوم:

﴿ بدون حرف جر

﴿ با حرف جر

﴿ انواع تبدیل:

﴿ تغییر صورت یا هویت

﴿ بذل یکی و اخذ دیگری

﴿ تصویر تبدیل:﴾

﴿ برتری من و سلوی در:﴾

﴿ لذیذتر بودن

﴿ نیروبخش تر بودن

﴿ سهل الهضم تر بودن

﴿ متعلق خیر و ادنی:﴾

﴿ خیر: زندگی ساده روستایی...﴾

﴿ ادنی: زندگی پیچیده شهری...﴾

﴿ تفاوت:﴾

- ﴿ من و سلوی: نقد و بالفعل، بدون رنج و زحمت
- ﴿ درخواست: بالقوه، همراه رنج و زحمت

﴿ تفاوت:﴾

- ﴿ نعمت موجود: فراوان، مستقل، با عزت
- ﴿ درخواست: محدود، اشتراکی، با درگیری

﴿ خیر:﴾

- ﴿ گاهی مقابل شر
- ﴿ گاهی مقابل دنائت

﴿ اهبطوا:﴾

﴿ امر به هبوط:﴾

﴿ توبیخی﴾

﴿ تعجیزی﴾

﴿ مکان هبوط:﴾

﴿ بیت المقدس﴾

﴿ شهری نامعلوم در شام یا غیر آن﴾

﴿ شهری از شهرهای شام﴾

﴿ مصر معهود فرعون﴾

﴿ ضربت علیہم:

﴿ تعدیہ ضرب با علی: مفید سلطہ

﴿ احتمالات مفہومی:

﴿ ضرب الخیمہ

﴿ ضرب الدرہم

﴿ «ہم»: نژاد بنی اسرائیل

◁ ذله:

◁ مفهوم: نرمش آمیخته با خواری

◁ رابطه ذله و مسکنه:

◁ اختلاف:

◁ ذله: خفت درونی

◁ مسکنه: خفت بیرونی

◁ اشتراک: عدم مناعت طبع

◀ تکمله:

- ◀ اصل عزت و ذلت به دست خداوند است
- ◀ نشان دادن راه عزت و ذلت توسط خداوند
- ◀ معرفی اعزه و اذله توسط خداوند
- ◀ تفاوت:
- ◀ گناه: ظاهر: لذیذ، باطن: ذلت
- ◀ طاعت: ظاهر: سخت، باطن: عزت
- ◀ بزرگترین عامل ذلت: تکبر

◀ مسکنه:

◀ مفهوم: خفت و ذلت عیان

◀ انواع:

◀ ممدوح: سکون سالک مقابل معبود و تحقق سکینه

◀ مذموم: سکون مقابل حمله دشمن ظالم و زمینگیری

◀ اقتضای عزت: تحمل مشقت

◀ عزت ظاهری یهود:

◀ ذلت در واقع

◀ استثناء ذلت: حبل الله، حبل الناس

◀ ذلک:

◀ دلالت: تبیین سنن الہی

◀ مشارالیه:

◀ ہر دو اشارہ بہ ذلت بنی اسرائیل

◀ ذلک دوم: بیان علت قتل

◀ ذلک دوم: اشارہ بہ نوع قتل

◀ ذلک دوم: توضیح ابعاد قتل

﴿ یقتلون ﴾

﴿ اهمیت موضوع

﴿ انواع قتل:

﴿ قتل بی واسطہ

﴿ قتل باواسطہ

● آیه شریفه ۶۲

« اهل کتاب:

« هادوا:

« مفهوم: یهودیان

« اسامی در قرآن:

« هادوا: ۱۰ بار

« هودا: ۳ بار

« الیهود: ۷ بار

◁ وجه تسمیه:

◁ منسوب به «یهودا»

◁ مشتق از «هَود»

◁ مشتق از «تِهَوْد»^۳

﴿ نصاری:﴾

﴿ جمع:﴾

﴿ نصران و نصرانه﴾

﴿ نصری﴾

﴿ وجه تسمیه:﴾

﴿ منسوب به قریه «ناصر»﴾

﴿ «نحن انصار الله»﴾

صَابِئِينَ:

مفهوم:

- مشتق از صبأ به معنای خروج
- مشتق از صبا به معنای تمایل
- مشتق از صبع به معنای تعمید
- منتسب به صاب فرزند ادریس

« قرآن: مشرک، یهودی، نصاری، مجوس نبودند

« آشنایی قبلی اهل حجاز با صابئین

« عدم مخالفت صابئان با اسلام و رسول الله (ص)

« تردید در اهل کتاب بودن صابئان و احکامشان

« درباره صابئان:

- « فاقد دین خاصی بودند
- « عقایدشان ترکیبی از عقاید یهود و مجوس
- « قائل به وحدت اله بدون کتاب، نبی و ایمان به رسول الله
- « ملائک را می پرستیدند و رو به قبله نماز می خواندند
- « فرقه ای از اهل کتاب و قاری زبور حضرت داود (ع) بودند
- « طایفه ای از اهل کتاب بودند

« دلیل اختلاف:

- « اختلاف احکام کلامی و تفسیری ناظر به صابئان
- « اختلاف احکام فقهی ناظر به صابئان
- « اختلاف درباره محل زندگی صابئان
- « اختلاف درباره تاریخ زندگی صابئان

اعتقادات:

- خالق جهان: یکتا، ازلی، ابدی، نامحدود، غیرماده...
- پیرو حضرت آدم(ع) و سپس حضرت یحیی(ع)...
- متون: عبادت خدا و رد پرستش ستاره اما در عمل...
- رد نبوت توسط صابئان مندائی و قائل به واسطه...
- قائل به عذاب دائم و موقت اخروی و مسئولیت...
- مزج دین و سیاست توسط صابئان مندائی ولی...
- مبدا تقویم مندائی: خلقت آدم(ع) و عدم انحراف...
- کتابهای مقدس صابئان: کنز اربا، دراشه ادیهیا...

﴿ تکمله:﴾

﴿ قطعیت کفر برخی از اهل کتاب

﴿ هدف برخی اهل کتاب: ارتداد مسلمین

﴿ حکم اهل کتاب:

﴿ فقهی: رعایت شروط ذمه

﴿ کلامی: در گرو اتمام حجت

عمل صالحا:

رابطه ایمان و عمل صالح:

ایمان: اعتقاد، اقرار، عمل

عمل صالح:

مصدق پس از کلی

جزء مهم بعد کلی

دلالت عمل صالح بر نبوت

معیار عمل صالح: عقل و نقل

﴿ اجرهم...: ابدی:

﴿ ما عند الله باق

﴿ تلاقى لا خوف...:

﴿ انقطاع قبل نیل

﴿ انقطاع بعد نیل

﴿ لا خوف... ﴾

﴿ ماهیت: سلب سلب: ﴾

﴿ خوف: نفی امنیت

﴿ حزن: نفی نشاط

﴿ تقابل:

﴿ ضربت علیهم الذله و المسکنه

﴿ لا خوف علیهم و لا هم یحزنون

﴿ جمع بندی:

﴿ تفکیک:

﴿ تکوین: اختیار و اراده

﴿ تشریح: قبول دین خاتم

﴿ ضرورت جمع:

﴿ جنبه سلبی: نساء ۱۲۳

﴿ جنبه ایجابی: بقره ۶۲

تفاوت:

عمل طالح: صرف ارتکاب

عمل صالح: حسن فعلی و فاعلی

تکمله:

عدم نیل خیر کافر به بهشت

استثناء:

مرگ پس از اسلام

تطهیر با آتش

« فقدان اثر جنسیت در کمال

« تساوی:

« افراد و اشخاص در برابر قانون الهی

« اقوام و نژادها در برابر قانون الهی

« ارباب ملل و ادیان در برابر قانون الهی

« ابطال پلورالیزم:

« آیات قرآن مفسّر هم:

« دین: فقط اسلام

« شرط ایمان به حضرت

« جمع اهل کتاب و کفر

« سوال مومنان درباره اجدادشان

● آیه شریفه ۶۳

﴿ میثاقکم:

﴿ نوع میثاق:

﴿ عام: همه انسانها

﴿ خاص: بنی اسرائیل

﴿ چگونگی میثاق: بعد استنکاف از طاعت

﴿ دلیل مفرد بودن میثاق

﴿ رابطه میثاق و رفع طور

﴿ مقدمه تحقق میثاق: برهان عقلی

طور:

مصدق: محل مناجات حضرت موسی

ویژگی رفع طور:

موضوعیت اراده الهی

دلیل استفاده از متکلم مع الغیر

تجلی قدرت الهی در انقیاد قوم

عدم تنافی رفع طور با اختیار

امکان سنجی رفع طور برای خداوند

زمان رفع طور: بعد از اصل ایمان قوم

﴿ خذوا ... ﴾

﴿ متعلق قوه:

﴿ قوت بدنی و مادی

﴿ قوت قلبی و معنوی

﴿ گستره: فراگیر:

﴿ نمونه: حضرت یحیی (ع)

﴿ جمع سلب و ایجاب

● آیه شریفه ۶۴

﴿ ثم تولّیتم... ﴾

﴿ عادت قوم: نکث عهد:

﴿ رد حضرت موسی (ع)

﴿ رد حضرت رسول (ص)

﴿ ثمّ: دلالت بر فاصله وقایع

﴿ تولّی: اعراض پس از اقبال

﴿ فلولا... ﴾

﴿ فضل و رحمت: عدم استحقاق

﴿ انواع فضل:

﴿ بدون طلب

﴿ با طلب

﴿ عمومیت فضل

● آیه شریفه ۶۵

﴿ سبت:

﴿ مفهوم: از سبات: سکون و آرامش

﴿ سابقه موضوع: زمان حضرت موسی (ع)

﴿ روند تمرد: امتحان الهی

﴿ کونوا:﴾

﴿ نوع امر: تکوینی﴾

﴿ انواع مسخ:﴾

﴿ مُلْکِ: محال، ممکن﴾

﴿ ملکوتی:﴾

﴿ وضع عقل در جهاد با نفس﴾

﴿ وضع هویت انسانی در مسخ﴾

◀ حالات تلفیق روح و بدن:

◀ قلب و قالب: انسانی

◀ قلب و قالب: غیرانسانی

◀ قلب: غیرانسانی، قالب: انسانی

◀ قلب: انسانی، قالب: غیرانسانی

◀ چرایی عذاب سخت:

◀ تعدد آیات و معجزات بنی اسرائیل

◀ اصرار بر انواع تعدی از اوامر الهی

﴿ قرده خاسئین:

﴿ خاسئین:

﴿ مفهوم: ذلیل و مطرود شدن

﴿ نوع قید: احترازی

﴿ متعلق خاسئین:

﴿ کونوا: حالت شما در بوزینگی

﴿ قرده: میمون ذلیل باشید

‹ ماهیت امر:

‹ ناصحیح: مجاز

‹ صحیح: حقیقت

‹ حقیقت امر:

‹ ناصحیح: مسخ های مردود و محال

‹ صحیح: تحقق انسان بوزینه

‹ چرایی تبدیل به بوزینه و نه حیوانی دیگر

‹ عاقبت بوزینگان بنی اسرائیل

‹ عبرت بودن جریان مسخ برای آیندگان

● آیه شریفہ ۶۶

﴿ فجعلناها...:﴾

﴿ «ها»: امت ممسوخ، مسخه، عقوبت

﴿ نکال:

﴿ عبرت سبب نکول

﴿ عقاب سبب عبرت

﴿ لما بین...:﴾

﴿ «ل»: اختصاص

﴿ «ها»: امت ممسوخ، مسخه، عقوبت

﴿ مفهوم:

﴿ ما بین یدیها: امت های معاصر

﴿ ما خلفها: امت ها و نسل های آینده

⟨ نظر خاص:

⟨ نکال: عقوبت

⟨ «ل»: سببیت، لاجله

⟨ ما بین یدیه‌ها: گناهان قبلی امت ممسوخ

⟨ ما خلفها: گناهان محتمل امت ممسوخ

⟨ موید:

⟨ یکسانی معنای نکال با سایر موارد در قرآن کریم

⟨ مطابق اصل بودن دلالت «ما» بر غیرعادل

⟨ نقد:

⟨ دلالت «ل» متعلق به جعل در سایر موارد در قرآن کریم

⟨ خلاف وحدت سیاق بودن معنای سببیت برای «ل»...

● آیات شریفه ۶۷-۷۳

◁ مقدمه:

◁ تناسب آیات: نعمت سیزدهم

◁ شیوه نقل تاریخ در قرآن:

◁ ذکر مطالب دارای حکمت

◁ عدم ذکر مطالب فاقد حکمت

◁ عصاره قصه: قتل ... بدتر از سنگ شدن

● آیه شریفه ۶۷

﴿ بقره:﴾

﴿ مفهوم: جنس خاص، صنف خاص

﴿ دلیل انتخاب بقره

﴿ هزوا:﴾

﴿ مفهوم: تمسخر و استهزاء

﴿ چرایی اتهام استهزاء

﴿ اعوذ:﴾

﴿ ماهیت جهل: مقابل علم یا مقابل عقل

﴿ ادب حضرت در گفتار

● آیه شریفه ۶۸

﴿ ما هی: متعلق: سن بقره

﴿ انه یقول: اصرار حضرت بر منع بهانه گیری

﴿ فارض: پیر از کارافتاده

﴿ بکر: جوان به زاد و ولد نرسیده

﴿ عوان: انسان یا حیوان متوسط

● آیه شریفه ۶۹

- ﴿ فاقع: خالص و یکدست
- ﴿ تسر الناظرین: ناظر به بقره صفراء

● آیه شریفه ۷۰

- ﴿ لنا: تکرار سه باره بی ادبی
- ﴿ تشابه:
- ﴿ ادعای بجا: اگر واقعا ابهام بود
- ﴿ ادعای بیجا: با هدف بهانه جویی

● آیه شریفه ۷۱

ذلول:

مفهوم: رام و ذلیل

متعلق: نفی مطلق (سائمه نه عامله)

مسلمه: مبالغه در سلامت

لا شیه: یکدستی مطلق (تاکید مسلمه)

الان جئت...: مدلول:

بی ادبی

حس گرایبی

ما کادوا یفعلون: نزدیک بود انجام ندهند

● آیه شریفه ۷۲

﴿ اذ: دلیل تکرار:

﴿ تطویل داستان

﴿ تاکید ذیل «اذ»

﴿ قتلتم: انتساب قتل به همه قوم

﴿ فادارأتم: از ماده «درء»

﴿ فیها: مرجع «ها»: نفس، قتلَه، تهمت

● آیه شریفه ۷۳

﴿ اضربوه: مرجع «ه»: نفس

﴿ ببعضها: مرجع «ها»: عضو گاو مذبوح

﴿ كذلك يحيى...:

﴿ نوع اعجاز:

﴿ احياء مرده ای با مرده ای: موید احياء آخرت

﴿ افشاء سر در دنیا: موید افشاء اسرار در آخرت

﴿ ابعاد اعجاز:

﴿ زنده نبودن گاو جهت دفع شبهه انتقال حیات

﴿ زدن عضو گاو به مقتول توسط خود قوم نه حضرت

﴿ تعیین زمان زدن عضو گاو توسط قوم نه حضرت

« ماهیت اعجاز:

« صحیح: حقیقی: اصل بر حقیقت

« ناصحیح:

« کشتن گاو و شستن دست: نقد:

« تعبیر به مجاز محتاج قرینه که نیست

« دلالت جمله: «کذلک یحیی...»

« اعتبار استدلال عقلی: نقد:

« قبول استدلال و تکمیل آن

« عدم تحقق تبدیل فعل به قوه

« لعل^۴: دلالت معجزه بر احتمال تقوی نه لزوم آن

● آیه شریفه ۷۴

﴿ ثم قست... ﴾

﴿ مفهوم: صلابت و سختی قلب

﴿ ابعاد:

﴿ ماهیت: عدم تعقل ریشه نکث عهد و قساوت قلب

﴿ ریشه: عهد شکنی در قبال خداوند متعالی عامل قساوت

﴿ نماد: تاثیرناپذیری از حق و سپس ختم و طبع قلب

﴿ مُزِیل قساوت: خود خداوند به عنوان صاحب کلیدها

﴿ حل مشکل به جای اعتبار:

﴿ عاقل: مشاهده حس و انتقال به عقل و عبرت

﴿ جاهل: مشاهده حس و توقف در آن و عقبگرد

﴿ فہی کالحجارہ... ﴾

﴿ «او»: بلکہ

﴿ حرکت انسان:

﴿ صعودی: تدریجی

﴿ نزولی: تدریجی:

﴿ کالانعام

﴿ بل ہم اضل

﴿ کالحجارہ

﴿ او اشد قسوه

﴿ وَاِنَّ مِنْ... ﴾

﴿ عمومیت: ﴾

﴿ تسلیم موجودات

﴿ تسبیح موجودات

﴿ انواع حجاره: ﴾

﴿ منفجر شده در دل کوه و منشا آب

﴿ شکافته شده در دل کوه و منشا آب

﴿ سقوط کننده از جایی از خشیت رب

﴿ و ما الله بغافل... ﴾

﴿ حیطة علم خداوند:

﴿ علن

﴿ سر

﴿ اخفی

﴿ ذات صدر

﴿ محل افشاء:

﴿ مطلق: دنیا و آخرت

﴿ مقید: آخرت

﴿ جمع بندی:

﴿ قصه:

﴿ متعدد:

- ﴿ حکم فقهی حقوقی عام
- ﴿ حکم فقهی حقوقی خاص

﴿ واحد:

- ﴿ دلالت «اتخذنا هزوا»
- ﴿ عدم نیاز به سه پرسش
- ﴿ دلالت ادعای تشابه گاو
- ﴿ عدم نیاز به «الان جئت بالحق»
- ﴿ روایات موید وحدت قصه

◁ سوال بیجا: عامل سختی کار

◁ بی ادبی مکرر:

◁ تهمت: عبارت «اتخذنا هزوا»

◁ خودمحوری: تکرار سه باره «لنا»

◁ فقدان توحید: تکرار سه باره «ربک»

◁ «تشابه»: توجه به گاو بجای اراده حق

◁ تهمت مجدد: «الان جئت بالحق»

◁ عدم اطاعت: «ما کادوا یفعلون»

« عاقبت حس گرایبی: نفی:

- « معجزات متعدد در مصر
- « هلاک فرعون در آب
- « وقوع کوه طور بالای سرشان
- « نزول من و سلوی و غمام
- « انفجار سنگ و جوشش آب
- « جریان قتل و احیاء

◀ مشکل بنی اسرائیل:

◀ روند:

- ◀ معرفت گرایي حسی صرف
- ◀ رد تقلید از دیگری و حجیت آن
- ◀ تقلید کورکورانه از آباء و ارباب زر و زور و تزویر

◀ مصادیق:

- ◀ معرفت حسی
- ◀ طلب زندگی مرفهانه
- ◀ تقلید کورکورانه
- ◀ آرزوی خام کوتاه نظرانه
- ◀ آینده سازی زرمحور
- ◀ تبدیل احسن به ادنی ...

● آیه شریفه ۷۵

﴿ تناسب: ﴾

﴿ آیات قبل: معجزات و لجبازی قوم

﴿ مخاطب: حضرت(ص) و یارانشان

﴿ ریشه تمایل: تعلق به هدایت

﴿ احتمالات:

﴿ امید حضرت(ص) به ایمان اهل کتاب

﴿ امید انصار به ایمان یهودیان مدینه

﴿ امید حضرت(ص) به ایمان ابناء ۷۰ همراه طور

﴿ امید به ایمان اعظم یهود و تبعیت سایرین

﴿ افتطمعون:﴾

﴿ نوع استفهام: انکاری:﴾

﴿ انواع:﴾

﴿ مسبوق به نفی: پاسخ «بلی»﴾

﴿ غیر مسبوق به نفی: پاسخ «لا»﴾

﴿ چرایی: راه هدایت:﴾

﴿ داشتن قلب بیدار﴾

﴿ داشتن گوش شنوا﴾

﴿ اسناد کلی رجاء: خاصیت مومنان:

﴿ دعوت بآبصیرت فراگیر

﴿ امید هدایت فراگیر

﴿ انواع رجاء ناظر به متعلق:

﴿ مورد ترغیب

﴿ مورد ترهیب

﴿ دلیل عدم فایده رجاء: خاصیت قوم

﴿ لکم:﴾

﴿ کُم: حقانیت حضرت

﴿ «ل»: احتمالات:

﴿ تعدیه

﴿ تعلیل

﴿ فریق منهم:

﴿ یہودیان عصر حضرت موسی (ع)

﴿ یہودیان عصر حضرت رسول (ص)

﴿ یسمعون... ﴾

﴿ انواع سمع:

﴿ شنیدن بدون واسطه

﴿ شنیدن با واسطه

﴿ مطالعه کتب و فهم آن

﴿ کلام الله: مطلق است

﴿ یحرّفونہ... ﴾

﴿ لغوی: کنار و طرف

﴿ متعلّق:

﴿ تحریف لفظی

﴿ تحریف معنوی

﴿ انواع:

﴿ اعدام نسخه اصلی و حفظ برخی امور مستنسخ

﴿ حفظ اصل و بیان برخی امور موجود در اصل

﴿ من بعد...:﴾

﴿ عقلوه: نفی سهو و نسیان و ...﴾

﴿ ریشه:﴾

﴿ اندیشه حس گرای: انکار معارف عقلی﴾

﴿ انگیزه قومی و نژادی: عامل انحصارطلبی﴾

● آیات شریفه ۷۶-۷۷

« تناسب و مفاد:

« صفات جدید قوم:

« نفاق گروهی:

« برگ دیگری از خباثت ایشان

« دلیل بر عدم امید به هدایت:

« عوام تابع خواص

« خواص تابع دنیا

« نگاه مادی و حسی به خداوند

﴿ مفاد آیه:﴾

﴿ نکوهش نسبت به یهود

﴿ قالوا:

﴿ اول: عوام به مومنان

﴿ دوم: خواص به عوام

﴿ متعلّق اعتراض:

﴿ ناصحیح: اصل ایمان

﴿ صحیح: افشاء اسرار

﴿ لیحاجوکم:﴾

﴿ مفهوم حج: قصد

﴿ «ل»:﴾

﴿ عاقبت: سبب توبیخ

﴿ غایت: سبب توبیخ شدید

﴿ ریشه نقل:

﴿ سادگی و سلامت فطرت

﴿ نفاق: ریشه:

﴿ ناشی از ضعف اراده

﴿ ناشی از قوت دسیسه

﴿ ریشه توصیه به کتمان:

﴿ اخفاء راز الهی

﴿ جلوگیری از احتجاج مومنان

« عند ربکم:

« ما انزل ربکم فی کتابه

« نزد خدا در عقبی: رد:

« عدم اقرار به حقانیت اسلام: رد

« مقام اعتراض در عین قبول قیامت

« محوریت اصل حس گرای

« مدلول آیه دوم در تایید نظر

« افلا تعقلون:

« مخاطب:

« منافقان و عوام یهود

« مومنان: رد:

« فقدان دلیل بر تغییر سیاق

« دلالت «اولا يعلمون»

« ریشه گفتار: خلل در عقل نظری و عملی

﴿ يعلم ما...:﴾

﴿ مفهوم شناسی سرّ:

﴿ کار پنهانی

﴿ امر قلبی

﴿ تقدم سر بر علن:

﴿ علن مسبوق به سر

﴿ ترتیب تعلق علم الهی

﴿ ترتیب محکومیت نزد خدا

﴿ اثر حرف یهود: اقرار به نزول وحی بر حضرت (ص)

﴿ نسبت خدا با سر و علن:

﴿ ناصحیح: نظر کفار: عدم علم خدا به غیب

﴿ صحیح: نظر مومنین: یکسانی سر و علن

﴿ جمع بندی: برخورد با منافق؟ ﴾

﴿ نسخ رویه نبوی: مشهور ﴾

﴿ بقاء رویه نبوی: اولی: ﴾

﴿ اصالت بقاء سنت ÷ ﴾

﴿ عدم دلیل بر نسخ ﴾

﴿ اغماض منافق ساکت ﴾

● آیات شریفه ۷۸-۷۹

«امیون»:

«مفهوم»:

«از «ام»:

«بقا بر همان وضع تولد از مادر

«عدم اجازه مادر برای علم آموزی اولاد

«انتساب عدم نگارش به مادران

«مکتب نرفتن و عدم قدرت نگارش

«از «امّ القری» «امّه العرب»:

«مذمت: کنایه از بی سوادی و عدم نگارش

«دلالت بر مرکزیت مکه و اهل مکه بودن

«خلقت اصلی یا جماعت باقی بر آن

‹ مدلول:

‹ ذم: بقره ۷۸

‹ مدح: اعراف ۱۵۷

‹ عامل رسوب امّیت: افسانه بافی علمای محرف^۳

‹ مصداق:

‹ مقلدان کور بنی اسرائیل

‹ مشرکین: در عرض بنی اسرائیل

‹ مجوس: ابوحیان از امیرالمومنین علیه السلام

‹ امت عرب اعم از حضرت(ص) و سایرین

‹ گروهی منکر وحی، نبوت، کتاب و ...

‹ همان مصداق «حملوا التورات...»

‹ افراد عالم بی اطلاع از معارف تورات

﴿ امانیّ: ۳﴾

﴿ مفهوم: جمع امانیّه

﴿ استثناء: منقطع

﴿ مصادیق امانیّ:

﴿ بقره ۸۰

﴿ بقره ۱۱۱

﴿ ...

﴿ إن هم... ﴾

﴿ نتیجه اعتماد به ظن:

﴿ صغری: اکتفاء به ظن

﴿ کبری: بی فایده‌گی ظن

﴿ نتیجه: سرنوشت بنی اسرائیل

﴿ ریشه اعتقاد به ظن: تقلید غلط. انواع تقلید:

﴿ محققانه: جاهل از عالم عامل

﴿ غیرمحققانه:

﴿ جاهل از جاهل

﴿ جاهل از عالم محرف

◀ فویل:

◀ مفهوم: حزن، ترحم، هلاکت و ...

◀ تکرار ویل:

◀ تفاوت در محل ذکر

◀ بیشترین تکرار در قرآن

﴿ یکتبون... ﴾

﴿ الكتاب:

﴿ «ال»: عهد

﴿ مصداق: تورات

﴿ اهمیت و قبح:

﴿ شدت عمل

﴿ عذاب عمل

﴿ روند تحریف:

﴿ اصل تحریف و تبدیل

﴿ اسناد محرف به خداوند

﴿ دریافت مابازاء برای کار

﴿ بایدیهم: از باب تاکید

﴿ ثَمَّنا قَلِيلًا: ﴿

﴿ ناصحیح: اخذ متاع اندک

﴿ صحیح: اندک بودن مطلق دنیا

﴿ جمع بندی: محرومان از ایمان:

﴿ عالم تحریف گر

﴿ منافق بی اراده یا دسّاس

﴿ مجادل پر خاشگر

﴿ امّی بی اندیشه

● آیات شریفه ۸۰-۸۲

«تناسب:

«احتمالات:

«عطف «لن تمسنا...» به «قد کان...»

«اعتراض یهود به وعید آیه قبل

«شان نزول: سوال حضرت(ص) از یهودیان

«مدلول: مبنای ادعا:

«عقل: دلیلی نداریم

«نقل: فرمایش خداوند:

«وعده باشد: عمل می کند

«وعده نباشد: قاعده جاری است

﴿ لن تمسنا... ﴾

﴿ مفهوم: تفاوت:

﴿ لمس

﴿ مسّ

﴿ دلیل استعمال مسّ: خودبرترینی

﴿ مدلول عبارت: استخفاف گناه

◀ ایاما معدوده:

◀ معدوده به عنوان صفت ایام:

◀ گاهی مفرد

◀ گاهی جمع

◀ دلالت:

◀ ایام:

◀ سه تا ده روز

◀ سی روز

◀ روزهای فراوان

◀ ایاما معدوده: اندک و قابل شمارش بودن

◀ عدد مد نظر بنی اسرائیل: چهل، هفت

◀ احتمال صحت ادعا: رد:

◀ دلالت آیه ۶۲ سوره مریم

◀ ماهیت ادعای بنی اسرائیل

« اتخذتم...:»

« انواع عهد:

« دوجانبه: وفا لازم، ترک ممنوع

« یکجانبه: وفا خوب، ترک قبیح

« عمل خداوند در معاهده و تعهد: عمل قطعی

« ادعای یهود:

« فقدان تایید عقلی

« فقدان تایید نقلی

« دلیل تصریح به «الله»: تعلیل

﴿ نقد نژادپرستی یهود:﴾

﴿ قرآن: تساوی مگر به تقوی

﴿ یهود: ما برتریم:

﴿ دوست و فرزند خدا

﴿ بالاتر از غیر یهود

﴿ عذاب کم گوساله پرستان

﴿ یهود و نصاری: بهشتیان

﴿ نقد خودبرتربینی یهودیان:

﴿ در همین آیه

﴿ در سایر آیات

﴿ بلی:﴾

﴿ کاربرد: نفی نفی﴾

﴿ ماهیت وعد و وعید:﴾

﴿ اِخْبَار: تحقّق مَخْبِرَ عَنْهُ:﴾

﴿ محال بودن کذب خبری﴾

﴿ محال بودن کذب مخبری﴾

﴿ انشاء: عدم صدق و کذب:﴾

﴿ تبشیر: قطعی﴾

﴿ انذار: محتمل﴾

کسب سیئه و ...:

کسب: جلب عالمانه منفعت

سیئه:

عام و مطلق

خاص و مقید

احاطت به:

متعلّق: احاطه کامل یا ناقص گناه

مدلول احاطه: در حسنه و سیئه

خطیئه:

مفهوم: خطای محاسباتی گناهکار

«ه»: دال بر انتساب خطیئه به عامل

نسبت «احاطت به خطیئه» با «سیئه»: احترازی

﴿ هم فیها خالدون:﴾

﴿ معیار خلود:﴾

﴿ جهنم: ارتکاب عصیان و استمرار آن

﴿ بهشت: استمرار حسن فعلی و حسن فاعلی

﴿ نظرات درباره خلود:﴾

﴿ نفی مطلق خلود

﴿ تایید. حکم مومن فاسق؟:﴾

﴿ خوارج

﴿ معتزله

﴿ شیعه

﴿ نسبت خلود و رحمت:﴾

﴿ رحمت برای میزبان نه میهمان

﴿ رحمت از باب تحقق عدالت

● آیه شریفه ۸۳

﴿ لا تعبدون... ﴾

- ﴿ مدلول: دلالت اشد اخبار بر انشاء
- ﴿ متعلق: نفی شرک اعتقادی، اخلاقی و ...
- ﴿ نسبت عبودیت با گزاره های بعد: عام و خاص
- ﴿ عمومیت عبادت: نیاز محتاج به منشا قدرت
- ﴿ جمع ایمان و شرک: فقدان:

﴿ مبدا فاعلی

﴿ علت غایی

﴿ نظام داخلی

« بالوالدین احسانا:

« بالوالدین: متعلق به:

« تحسنون

« أحسنوا

« اهمیت احسان:

« ذکر در کنار توحید

« اهتمام انبیاء

« سر تقارن توحید و احسان:

« عدم وجود چشمداشت

« خیر خواهانه بودن تادیب

« ماهیت احسان: در واقع عدل است

« منشا لزوم احسان:

« ناصحیح: محوریت تولد

« صحیح: محوریت تربیت

« حیطة احسان: مطلق از جمیع ابعاد

« بازه احسان یا عقود:

« زمان حیات والدین

« پس از وفات والدین

« مصادیق احسان:

« نگفتن أف

« صحبت کریمانه

« خفض جناح

« طلب مغفرت

﴿ تفاوت توصیه:

﴿ والدین

﴿ همسر و فرزند:

﴿ توصیه حداقلی:

﴿ معاشرت معروف با همسر

﴿ رعایت حقوق مالی فرزند

﴿ هشداردهی

﴿ اثر احسان: تعالی و کمال فرزند

﴿ خط قرمز احسان: حدودالله

﴿ ذی القربی... ﴾

﴿ مفاهیم: ﴾

﴿ ذی القربی: صاحب نزدیکی

﴿ یتامی: انفراد، تاخیر، غفلت و از ذهن رفتن

﴿ مساکین: زمینگیری ناشی از فقر

﴿ معیار احسان به یتیم: بی سرپرستی

« دلیل عنایت به یتیم: عدم کفایت و کفالت

« تکمله:

« هدفمندی ترتیب ذکر طوایف در آیه

« دلیل جداسازی طوایف مذکور در آیه

« مفرد بودن «ذی القربی»

« اطلاق احسان به یتیم و مسکین

﴿ قولوا للناس... ﴾

﴿ قولوا: اعم از لفظ و فعل

﴿ للناس: اطلاق قول حَسَن

﴿ حُسْنًا:

﴿ اهمیت قول حَسَن

﴿ فراگیری حُسْنُ خَلْق

﴿ ابعاد: ایجاب، سلب

﴿ جایگاه نرمش، خشونت

﴿ توجه به جمع حُسْن و مصلحت

﴿ آتوا الزکاه:﴾

﴿ وجود نماز و زکات در ادیان قبل

﴿ متعلق زکات: عام، خاص

﴿ اثر زکات: ارتباط با زکات دهنده و گیرنده

﴿ رابطه زکات و احسان:

﴿ یکسانی

﴿ تفاوت:

﴿ زکات واجب: عدل

﴿ زکات مستحب: احسان

﴿ ثم تولّیتهم...:﴾

﴿ ثم: دلالت بر تراخی

﴿ مخاطب آیه: بنی اسرائیل

﴿ نسبت تولّی و اعراض:

﴿ یکسانی

﴿ تفاوت:

﴿ رویگردانی، ثبات آن

﴿ مطلق رویگردانی، قلبی

● آیات شریفه ۸۶-۸۴

﴿ تناسب:﴾

﴿ بیان دو پیمان علاوه بر پنج پیمان قبلی

﴿ عوامل:﴾

﴿ حیات ملل: توحید، محبت، توزیع ثروت

﴿ سقوط ملل: اختلاف، تبعیض در تعبد

﴿ پیمان یهود و مشرکین:﴾

﴿ اصل پیمان با مشرکین

﴿ رعایت گزینشی تورات

« میثاقکم:

« مخاطب: یهودیان عصر نزول قرآن

« دلیل خطاب:

« وحدت و همفکری خَلَف و سَلَف

« صدق ایمان سَلَف در خَلَف

« انفسکم:

« ریشه: نفاست: جان گرانبهاترین ثروت

« دین: حقیقت اصلی انسان

« حقیقت دیگرکشی: خودکشی

◀ ثم اقرارتم...:

◀ انواع اقرار و شهادت: با یا بدون یقین

◀ مدلول:

◀ مقرر و شاهد: یهودیان عصر نزول قرآن

◀ اقرار: قلبی، شهادت: گواهی برای سایرین

◀ خطاب به حاضرین به اعتبار اسلاف

◀ تفکیک اقرار و شهادت: موید:

◀ تفاوت ضمایر

◀ فرق زمان افعال

﴿ ثم انتم...:﴾

﴿ احتمالات:﴾

﴿ انتم: مبتدا، هولاء: خبر

﴿ انتم: مبتدا، صله و موصول: خبر

﴿ انتم: مبتدا، تقتلون...: خبر

﴿ مراحل هشدار:﴾

﴿ اسم اشاره

﴿ حرف تنبيه + اسم اشاره

﴿ حرف تنبيه + اسم اشاره + تکرار «ها»

﴿ تظاهرون... ﴾

﴿ ریشه: «ظَهْر»: پشتیبانی نمودن

﴿ انواع تظاهر:

﴿ برای باطل

﴿ برای حق

﴿ مدلول: حرمت معاونت حرام علاوه بر حرام

﴿ تفاوت اثم و عدوان:

﴿ ناظر به مدخلیت حق غیر

﴿ ناظر به اصل ظلم یا تجاوز از آن

﴿ ناظر به عمد و نسیان و شدت آن

﴿ دیار:﴾

- ﴿ دیارکم: از باب وحدت دینی مخرَجین و مخرَجین
- ﴿ دیارهم: شدت قبح عمل اخراج مالکان خانه ها

﴿ تفادوهم:﴾

- ﴿ ریشه: فداء: آزاد کردن کسی با مال یا غیرمال
- ﴿ انواع آزادسازی:

﴿ ممدوح: عتق رقبه

﴿ مذموم: عمل بنی اسرائیل

﴿ و هو محرم... ﴾

﴿ هو محرم:

﴿ هو: مبتدا، خبر: محرم علیکم اخراجهم

﴿ هو: مبتدا، خبر: محرم

﴿ هو: ضمیر مبهم که با اخراجهم تفسیر می شود

﴿ هو: اخراج، اخراجهم: تاکید آن

﴿ متعلق حال: تفادوهم، تخرجون (اولی)

﴿ مدلول: حرمت اخراج:

﴿ دفع توهم عدم حرمت اخراج: مردود

﴿ اهم بودن اخراج از قتل: مردود

﴿ مقام آیه: بیان تناقض رفتاری قوم

﴿ افتومنون... ﴾

﴿ «ف»: عطف تومنون به امر مقدر

﴿ مدلول تکفرون:

﴿ ناصحیح:

﴿ انکار احکام

﴿ کفر بودن قتل

﴿ صحیح: تعبیر شدت عمل

﴿ خزی فی...:﴾

﴿ مفهوم خزی: بلیه حاوی ذلت

﴿ مصداق خزی: عام و مطلق

﴿ انواع خزی:

﴿ در دنیا:

﴿ از باب کفاره

﴿ از باب مجازات

﴿ در عقبی: رسوایی محض

اَشَدُّ الْعَذَابِ:

اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي:

اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي: اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي

اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي: اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي

اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي: اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي

اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي: اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي

اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي: اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي

اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي: اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي

اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي: اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي

اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي: اَشَدُّ الْعَذَابِ عَقْبِي

● آیات شریفه ۸۸-۸۷

﴿ تناسب:﴾

﴿ بیان نعمت رسالت و استمرار آن

﴿ استکبار: واکنش بنی اسرائیل

﴿ علت استکبار:

﴿ خودشان: قلوبنا غلف

﴿ خداوند: لعن الہی

﴿ ولقد آتينا موسى... ﴾

﴿ «و»: قسم حاکی از اهتمام

﴿ «الكتاب»: تورات

﴿ قفينا من... ﴾

﴿ قفينا:

﴿ قفينا: ریشه: قفا

﴿ مدلول: تواتر و توأصل انبیا

﴿ رسل: انبیا میان موسی(ع) و عیسی(ع)

﴿ ابن مریم:

﴿ پیام تعبیر:

﴿ رد بنوّت خداوند

﴿ رد بنوّت نجار

﴿ مدلول:

﴿ عدم منافات بنوّت تشریفی با توحید

﴿ دلیل ذکر مستقل حضرت عیسی (ع)

﴿ بیّنات:

﴿ تورات، معجزات حضرت موسی (ع)، مویدات حضرت

﴿ انجیل، معجزات حضرت عیسی (ع)، تایید روح القدس

﴿ ایدناه: ﴾

- ﴿ ریشه: ایدی: مدد با قوه شدید
- ﴿ مشمولین: موحدین کامل (مستقیم، غیرمستقیم)
- ﴿ نوع تایید حضرت عیسی (ع): از تولد تا عروج
- ﴿ مصادیق:

 - ﴿ همسر حضرت ابراهیم (ع)
 - ﴿ حضرت مریم (س)
 - ﴿ مادر حضرت موسی (ع)
 - ﴿ مومنان عادی
 - ﴿ نقش آفرینی مومنان موید

روح القدس:

مفهوم:

اضافه موصوف به صفت

روح القدس: روح الله

مصادق:

فرشته ای برتر از جبرئیل

جبرئیل امین(ع)

کتب آسمانی مثل انجیل

مرتبه برین روح انسان کامل

﴿ برکات روح القدس:

- ﴿ واسطه علم لدنی انبیا و اوصیا
- ﴿ واسطه عصمت معصومین انبیا و اوصیا
- ﴿ واسطه بصیرت و استقامت انبیا و اوصیا
- ﴿ واسطه نبوت انبیا
- ﴿ عامل اجابت حاجات انبیا و اوصیا
- ﴿ ملازمت با انبیا و اوصیا
- ﴿ لسان ناطق و ... انبیا و اوصیا

﴿ رسول:﴾

﴿ دلیل نکره بودن:﴾

﴿ موید:﴾

﴿ تکرار «فریقا»﴾

﴿ ذکر «فریقا» قبل از فعل﴾

﴿ لا تهوی:﴾

﴿ مفهوم: از «هوی»﴾

﴿ دلیل اسناد هوی به نفس﴾

﴿ استکبرتم ففریقاً...:﴾

﴿ تقتلون:﴾

﴿ استمرار پیامبرکشی

﴿ اعتقاد یهود هم عصر

﴿ استکبرتم:﴾

﴿ دلالت باب استفعال

﴿ دلالت استکبار

﴿ قالوا قلوبنا غلف:﴾

﴿ قالوا:﴾

﴿ ریشه التفات از خطاب به غیب

﴿ مدلول: تفسیر استکبار

﴿ غلف:﴾

﴿ مفهوم:

﴿ جمع «أَغْلَف»: در غلاف بودن

﴿ در اصل: «غُلْف»: جمع غلاف

﴿ مدلول:

﴿ خلق با دل بسته

﴿ کفایت تورات، غیر علمی بودن قرآن

﴿ فقلیلا:﴾

﴿ از نظر فعل﴾

﴿ از نظر زمان﴾

﴿ از نظر متعلِّق﴾

﴿ از نظر فاعل﴾

● آیات شریفه ۹۰-۸۹

﴿ تناسب: ﴾

﴿ آیه ۸۹: کفر عالمانه

﴿ آیه ۹۰: تبیین ریشه کفر

﴿ شأن نزول آیات: ﴾

﴿ بشارت تورات درباره هجرتگاه میان عیر و احد

﴿ استقرار یهود در حداد، تیما، فدک و خیبر

﴿ حرکت برخی از یهود به سمت مدینه

﴿ درگیری با تبع و استقرار اوس و خزرج

﴿ بعثت حضرت، ایمان انصار و کفر یهود

﴿ لَمَّا...مَعَهُمْ:﴾

﴿ جواب لَمَّا:﴾

﴿ جواب: محذوف (مثلاً: كَذَّبُوا بِهِ)

﴿ «جاء» دوم در جایگاه جواب شرط

﴿ عدم نیاز به جواب با توجه به جواب لَمَّا دوم

﴿ جواب: مجموع لَمَّا دوم و جواب آن

﴿ مدلول «مصدق لما معهم»:

﴿ منت و ترغیب یهودیان

﴿ ترهیب و تحذیر یهودیان

﴿ گستره تصدیق: فی الجملة نه بالجملة

﴿ نسبت «من عندالله» و «مصدق لما معهم»: سببیت

﴿ یستفتحون:﴾

﴿ از فتح: طلب نصرت و رهایی

﴿ در اصل: یفتحون: گشودن

﴿ استفسار از مردم و کتب

﴿ ما عرفوا:﴾

﴿ مدلول: شناخت رسول و رساله

﴿ ابعاد جدال:﴾

﴿ قرآن و حضرت: مصدق اصول شما

﴿ استنصار شما قبل بعثت به حضرت

﴿ علم شما به وصف حضرت در تورات

﴿ کفروا به:

﴿ مردم و سالکان:

﴿ اقرار به متقدمان و انکار متاخران

﴿ اقرار به متقدمان و اعتقاد به خفای متاخران

﴿ اقرار به متقدمان و متاخران و بارز بودن هر دو

﴿ عبرت: ایمان برخی مشرکان مکه و مدینه، کفر یهودیان

﴿ فلعله...: ادب قرآن:

﴿ بیان حقیقت مبتنی بر سنن نه صرف لفظ

﴿ قولوا للناس حسنا: اما اینها: اولئک کالانعام...

﴿ قابلیت عموم تخصیصات مثل تکبر مقابل متکبر

« اَشْتَرُوا...:»

احتمالات:

« کاربرد متقابل بیع و شراء

« اشتراء: خریدن مگر با قرینه

« اشتراء: خریدن در همه جا

﴿ بغیا: ﴾

﴿ مفهوم: ﴾

﴿ لغوی: تعدی، طلب شدید، فساد

﴿ معنا با یا بدون «علی»

﴿ انواع: ﴾

﴿ ممدوح: افراط از حد عدل بدون تجاوز

﴿ مذموم: تفریط از حد عدل با تجاوز

﴿ منشأ: حسد: ﴾

﴿ ریشه حسد: حب دنیا

﴿ چرایی حسد: نسب حضرت، شعار حضرت

﴿ متعلق حسد: فضل (نبوت)

﴿ فبأئوا بغضب:﴾

﴿ مفهوم: رجوع (غالبا به شر)

﴿ مدلول: انحطاط:

﴿ از مقامشان به عذاب

﴿ از عذابشان به غضب مضاعف

﴿ «ب» بغضب:

﴿ سبب: توجیه ندارد

﴿ الی: به سوی عذاب

﴿ مع: همراهی و تحمل عذاب

﴿ بغضب علی غضب:

﴿ علی: مع

﴿ احتمالات:

﴿ خشمهای متوالی

﴿ خشم موکد و شدید

﴿ وجود دو غضب:

﴿ کفر به تورات، کفر به قرآن

﴿ کفر به آیات و قتل رسل، کفر به حضرت

« للکافرین...:»

« للکافرین: استفاده از اسم ظاهر

« انواع مصیبت دنیوی:

« آزمون: برای اولیاء

« تنبّه: برای اوساط مومنان

« کفاره: برای قابلان تطهیر

« خزی: برای ملحدان عنود

« دلیل کاربرد مهین: اهانت دنیوی یهود

● آیه شریفه ۹۱

« تناسب: یکی از مظاهر بغی قوم علیرغم:

« حقانیت قرآن

« تصدیق تورات

« عدم ایمان به تورات

« امنوا بما...:

« عمومیت دعوت قرآن و شمول اهل کتاب

« واکنش یهود: نومن بما انزل علینا

﴿ نومن بما...:﴾

﴿ احتمالات:﴾

﴿ ایمان به انبیاء بنی اسرائیل و کتبشان

﴿ ایمان به آنچه خطاب به خودمان است

﴿ پاسخ خداوند:﴾

﴿ حقانیت مطلق پیام الهی فارغ از گیرنده آن

﴿ تصدیق تورات و انجیل توسط قرآن

﴿ وحدت اصول کلی قرآن و کتب قبل

﴿ تناقض ایمان به انبیاء بنی اسرائیل و تکذیبشان

﴿ تناقض ایمان به عهدین و تکذیب بشارت آن

﴿ یکفرون:﴾

- ﴿ مدلول اثباتی: ایمان به آنچه بر ما نازل شده
- ﴿ مدلول سلبی: رد آنچه بر ما نازل نشده
- ﴿ پاسخ برهانی:
- ﴿ مهم مبدا فاعلی است نه مبدا قابلی
- ﴿ کفر به مُنزل از جانب حق: حرام
- ﴿ جدال احسن:
- ﴿ تناقض ایمان و تکذیب رسل
- ﴿ تناقض ایمان و قتل رسل
- ﴿ تناقض ایمان و تکذیب قرآن مصدق

﴿ ورائه:﴾

﴿ مفهوم لغوی:﴾

﴿ وَرَأً، يَرَأُ: پر شدن و دفع کردن

﴿ وَرِي، يَرِي: مخفی شدن

﴿ مدلول:﴾

﴿ ماوراء: ماعدا

﴿ ماوراء: مابعد

﴿ هوالحق:﴾

﴿ بازگشت «هو» به «ماوراءه»: حق بودن ماوراءه

﴿ مدلول: حق بودن قرآن: دلیل تکذیب فقط حسد و بغی

﴿ مصدقاً لما معهم:﴾

﴿ فواید ذکر تصدیق:﴾

﴿ از باب جدال احسن

﴿ دال بر عدم تحریف کل تورات

﴿ منت گذاری بر یهود لجوج

﴿ نسبت حقانیت و تصدیق:﴾

﴿ فرض بطلان

﴿ فرض حقانیت

﴿ فلم تقتلون... ﴾

﴿ تقتلون:

- ﴿ مضارع: وحدت اسلاف و اخلاف
- ﴿ جدال احسن نسبت به ادعای یهود
- ﴿ انبیاء الله: جمع تقدیس و ترهیب
- ﴿ جزای «إِنَّ»: جمله مقدر
- ﴿ تلازم ایمان به تورات و انبیاء بعد

● آیه شریفه ۹۲

﴿البینات﴾

﴿ جمع بینہ (مثل طیبه و طیبات)

﴿ مفہوم: دلالت روشن عقلی یا حسی

﴿ مصداق بارز: معجزہ

﴿ «ال»: دال بر استغراق:

﴿ اعراف ۱۳۳

﴿ طہ ۲۰-۲۲

﴿ اعراف ۱۳۰

﴿ سایر آیات دال بر معجزات

﴿ اتخذتم:﴾

﴿ مفهوم: صنعت و ساختن، جعل صفتی برای چیزی
﴿ انواع اتخاذ: ممدوح، مذموم

﴿ من بعده:﴾

﴿ «ه»: آمدن بینات (حضرت باشد یا نباشد کافرند)
﴿ «ه»: حضرت موسی (ع): اشاره به اهمیت حضور ولی

﴿ انتم ظالمون:﴾

﴿ مفهوم «و»:﴾

﴿ حالیه: ریشه گوساله پرستی ظلم است
﴿ استیناف: ظلم خاصیت ذاتی آنهاست

﴿ ریشه ظلم: جهل علمی و عملی

● آیه شریفه ۹۳

﴿ میثاقکم:

﴿ ریشه: وَثِقَ، يَثِقُ، ثَقَّهَ

﴿ مفهوم: پیمان موکد با قسم

﴿ رفعنا...:

﴿ طور: مطلق کوه، کوه خاص

﴿ مدلول جمله با توجه به جایگاه

﴿ سمعنا و عصینا:

﴿ امر خداوند:

﴿ خُذُوا: پاسخ: عصینا:

﴿ با عمل نه حرف

﴿ علیرغم اعجاز طور

﴿ اِسْمَعُوا: سَمِعْنَا

﴿ مکمل أخذ:

﴿ ذکر محتوا: پاسخ: عصیان ظالمانه

﴿ سمع محتوا: پاسخ: عصیان ظالمانه

﴿ اُشْرِبُوا... ﴾

﴿ مفهوم:

﴿ لغوی: نشان دادن

﴿ اصطلاحی:

﴿ اتصال قلب با ریسمان محبت به گوساله

﴿ آبیاری قلب با محبت گوساله

﴿ مدلول: حب مفرط گوساله (اشراب، حذف حب)

﴿ مدلول ذکر «اشراب» بعد «عصینا»

﴿ اثر قصه: عبرت، حجت

﴿ بئسما... ﴾

﴿ اثر ایمان محرف^۳:

﴿ خداپنداری هوی

﴿ حقیقت پنداری فهم

﴿ ورود حب طاغوت به دل

﴿ امر بدی؟! ایمان محرف^۳ دروغین

● آیات شریفه ۹۴-۹۶

﴿ تناسب: ﴾

﴿ مقدمه: دلالت آیه ۹۱ بر خودبرترینی

﴿ مدلول آیات:

﴿ آیه ۹۴: جدال احسن جدید

﴿ آیه ۹۵: عدم آرزوی مرگ

﴿ آیه ۹۶: بیان ریشه عدم آرزو

﴿ تذکر: نسبت سیاق و سباق

﴿ إن كانت لكم... ﴾

﴿ ادعاهَا: ﴾

- ﴿ جاودانه بودن یهود
- ﴿ باطل بودن ادیان غیر یهود
- ﴿ ولی خدا بودن مومن به تورات
- ﴿ یهودی بودن انبیاء علامت قداست ما

﴿ اثر ادعاهَا: بقره ۸۰، ۱۱۱، ... ﴾

﴿ پاسخ قرآن: ﴾

- ﴿ التزام به لوازم ادعا
- ﴿ رد ادعاهای بنی اسرائیل

« عندالله خالصه:

« مفهوم عندالله:

« مکانت و قرب معنوی

« در حکم و فرمان خدا

« اقتضای عندالله: ثبات، استقرار و دوام

« خالصه:

« حال برای «الدار الآخرة»

« سالم بودن از رنج و شائبه

﴿ فتمنّوا الموت:﴾

﴿ آرزوی مرگ:﴾

﴿ مذموم:﴾

﴿ نابودی دانستن مرگ: رد معاد

﴿ نابودی ندانستن مرگ: عدم رضا

﴿ ممدوح:﴾

﴿ تظاهر به آرزوی مرگ

﴿ ایمان همراه شوق به مرگ

◀ نسبت افراد و مرگ:

◀ فرزند دنیا و علاقمند به آن: مایل به اخلاص در دنیا و تلذذ

◀ فرزند آخرت و علاقمند به آن: تلاش برای تامین ره توشه تقوا

◀ فرزند رشید آخرت: سعی در رفع حجاب نه صرف نجات چون دارد

◀ باریافته مقام رضا: متقاضی قضای مرضی الهی و وارسته از حیات و ممات

﴿ احتجاج در قرآن: ﴾

﴿ انواع: ﴾

﴿ علمی محض و ذهنی صرف

﴿ عینی و خارجی

﴿ آیه ۹۴:

﴿ احتجاج علمی و ذهنی

﴿ احتجاج عینی:

﴿ مباحثه

﴿ تحدی

﴿ تحدی:﴾

﴿ مدلول:﴾

- ﴿ تمنی مرگ: غلبه یهود
- ﴿ سلب قدرت تمنی: غلبه حضرت

﴿ انواع:﴾

- ﴿ از ابتدا همیشگی و همگانی
- ﴿ ابتدا خاص و سپس عام و مستمر

﴿ جمع بندی:﴾

- ﴿ دلالت مضمون آیه بر رد استدلال صرف ذهنی
- ﴿ فقدان تضرع و ناله و رد دلالت بر مباحله
- ﴿ وجود ادعا و محاجه دال بر احتمال تحدی

« و لن يتمنوه: تفاوت با لا يتمنوه:

«لا»: گزاف بزرگ

«لن»: گزاف بزرگتر

« بما قدمت ایدیهم:

« اسناد به:

«ایدی»: عمده کارها با دست است

«هم»: مبدأ کارها خود انسان است

«ما»: گناهان و اعمال زشت

« و الله علیهم بالظالمین:

« عبارات مشابه در آیات هم سنخ

« دلیل تخصیص علم خداوند به ظالمان

﴿ و لتجدنهم:﴾

﴿ تاکیدات: «ل»، «ن»، ماده وجدان

﴿ نسبت حرص و ترس از عقبی:

﴿ اثر حرص در ذنب و ادعای باطل

﴿ اثر حرص در عمل عامل ترس

﴿ ریشه ترس از مرگ:

﴿ توهم عدم و تخیل فنا

﴿ ترس از عذاب پس از مرگ

﴿ تعلق به لذت و عیش دنیوی

﴿ مرگ در قرآن:

﴿ وفات و حیات جدید نه فوت

﴿ امید تنعم ناشی از اطاعت

﴿ لهو و لعب و گذراشمردن دنیا

﴿ حیوه: نکره:

﴿ علامت تحقیر، حیات دنیا ادنی حیات

﴿ بیان قلّت: وابستگی به همین قلیل

﴿ خواست نوع خاصی از حیات: طویل و مدام

﴿ و من الذین...:

﴿ چرایی بدتر بودن یهود: ادعای ایمان به عقبی

﴿ احرص:

﴿ حال فعلی یهود بدتر از حال مشرکان

﴿ حرص مساوی است ولی از اینها اقبیح است

﴿ مصداق مشرکان: مجوس: مردود است

﴿ لو يعمر... ﴾

﴿ أَلْف: ﴾

﴿ می خواهند ده قرن بمانند

﴿ دال بر کثرت: طالب عمر به قدر کشش هوس

﴿ نفی دفع عذاب:

﴿ با عمر زیاد

﴿ با برج و بارو

﴿ احدهم: «هم»: یهود، مشرکان

﴿ بمزحزحه: دور کردن، تدریج در دور کردن

● آیات شریفه ۹۷-۹۸

◀ تناسب آیات:

◀ ناظر به بهانه جویی یهود

◀ محوریت بهانه بنی اسرائیل: رسول وحی

◀ حرکت از انکار رسول به رسول وحی

◀ تناقض ادعای یهود در دوستی خدا

◀ شأن نزول:

◀ سوالات یهود از حضرت و عدم پذیرش نهایی

◀ منش یهود: خیانت و آتش افروزی

◀ درباره اسلام: تشکیک متعدد

◀ پاسخ: وحدت رسل و ملائک در عین تفضیل

« من کان...»

« جواب «من» شرطیه: محذوف

« عدو»

« مفهوم: عبور از حد خویش

« عداوت با خدا:

« انواع:

« اعتقادی و در اصول

« عملی و تمردگونه

« نتیجه: بلا تاثیر در خداوند

◀ جدال احسن:

- ◀ تعارض حب خدا و دشمنی با جبرئیل
- ◀ تعارض نفی جبرئیل با تصدیق تورات
- ◀ غیرعقلی بودن دشمنی با هدایت

◀ جبرئیل:

- ◀ ریشه: واژه ای غیر عربی
- ◀ مفهوم: جبر: نیرو، عبد، جبروت. ایل: اسم الهی
- ◀ اسامی: جبرئیل، جبریل، جبریل، جبرئیل

﴿ نزله علی...:﴾

﴿ «ه»: قرآن، جبرئیل

﴿ علی: علامت استعلای نازل کننده

﴿ مدلول: تنزیل مفهوم و لفظ با هم

﴿ هدی و بشری...:﴾

﴿ هدی:

﴿ مفهوم: جلوی هر چیز

﴿ شرط بهره وری: ایمان

﴿ بشری: گزارش موثر در بشره

میکال:

اسامی: میکال، میکائیل، میکائیل

ریشه:

میکا: عبد، ملکوت

ایل: یکی از اسامی الهی

میکال و جبریل بعد ملائک: خاص بعد عام

و میکال: «و»:

به معنای «او»

به معنای «و»

﴿ فان الله...:﴾

﴿ انواع:﴾

﴿ محبت: اولی، ثانوی

﴿ عداوت: ثانوی

﴿ فرمان الهی برای عداوت با شیطان

﴿ وحدت حقیقت میکال و جبریل و ملائک

﴿ وجه ترتیب الله، ملائک، رسل: تلقی

﴿ انتساب دشمنی با ملائک به دشمنی با خدا

﴿ «للكافرين»: اسم ظاهر به جای ضمیر

● آیات شریفه ۹۹-۱۰۱

◁ تناسب آیات:

◁ بهانه جدید یهود: وحی قابل فهم نیست

◁ پاسخ:

◁ آیه ۹۹:

◁ وحی روشن و فسق مانع ایمان است

◁ تتمه دو آیه قبل است

◁ آیه ۱۰۰: تسلی حضرت(ص) با بیان تاریخ

◁ آیه ۱۰۱: انکار مختص حضرت(ص) نیست

﴿ و لقد...:﴾

﴿ انزال، نزول، تنزیل: فرود از مکان و مکانت بالا
﴿ آیات بینات:

﴿ آیه: نشانه و علامت و گرنه آیه نیست
﴿ اتصاف آیه به بینه: روشن بودن آیات
﴿ جهات بین بودن: بینونت، تبیین مکتوم
﴿ بیان قرآن: اقامه برهان، مثل روشن

﴿ الفاسقون:

﴿ مفهوم لغوی: خروج هسته از خرما
﴿ مفهوم اصطلاحی: خروج زیانبار
﴿ دلالت آیات بینات: وضوح نتیجه کفر

﴿ او کَلَّمَا...:﴾

﴿ عهد:﴾

﴿ انواع عهد:﴾

﴿ انسان با خداوند

﴿ انسان با انسان

﴿ خداوند با انسان

﴿ استثناء:﴾

﴿ خیانت طرف مقابل

﴿ هشدار: کفار اهل وفا نیستند

﴿ هشدار: پیشگیری از نقض عهد

« نَبْذَهِ فَرِیقِ...:»

- « مفهوم نَبْذَهِ: افکندن با بی اعتنایی و عدم اهتمام
- « نَبْذَهِ عَهْدِ: کنایه از نقض و عدم عمل با بی اعتنایی
- « ذکر نَبْذَهِ کِتَابِ بَعْدِ نَبْذَهِ عَهْدِ: ذکر خاص بعد از عام
- « سنت یهود: عهدشکنی یهود هم عرض مشرکین
- « سرانجام نَبْذَهِ: گرفتاری در قیامت و نَبْذَهِ اعمال
- « فریق: انواع یهود:

« مومنین واقعی به تورات

« کافرین واقعی به تورات و ناقضین عهد

« اکثریت جاهل در حکم ناقض و نابذ

« عالمان منافق متجاهل متظاهر به تمسک به تورات

﴿ مصدقٌ لما معهم... ﴾

﴿ مصدقٌ: ﴿

﴿ قرآن کریم

﴿ حضرت (ص)

﴿ اشتراک قرآن و حضرت (ص): ﴿

﴿ از جانب خدایند

﴿ دارای عصمتند

﴿ مصدقٌ رسول و کتاب قبل

﴿ فریق: مصداق علمای یهود هستند

﴿ اوتوا الكتاب:﴾

﴿ مصداق اوتوا الكتاب:﴾

﴿ علمای یهود: اصح

﴿ علمای یهود و نصاری

﴿ مصداق کتاب:﴾

﴿ تورات: اصح از باب تسلی حضرت (ص)

﴿ تورات و انجیل

﴿ قرآن

﴿ کتاب الله: اضافه کتاب به الله:﴾

﴿ تعظیم و تشریف

﴿ قبح شدید انکار

﴿ وراء ظهورهم:﴾

﴿ کنایه از نسیان و ...﴾

﴿ انواع برخورد تحقیر آمیز:﴾

﴿ تولیه وجه

﴿ اعراض

﴿ نَبذ

﴿ وراء: جمع با ظَهر: تحقیر تام

● آیات شریفہ ۱۰۲-۱۰۳

﴿ تناسب آیات:

﴿ ادامه وصف بنی اسرائیل: توصل به سحر

﴿ نسبت سحر به انبیاء و ملائک الہی

﴿ اعجاب آیہ: احتمالات معنایی:

﴿ ۱/۲۶۰/۰۰۰ احتمال

﴿ ۱۱/۴۸۴/۲۰۵/۷۷۰/۲۴۰ احتمال

﴿ وَاَتَّبِعُوا: ﴿

﴿ عطف بر «نبت» آیه قبل

﴿ فاعل:

﴿ یهودیان همه اعصار

﴿ یهود عصر حضرت سلیمان (ع)

﴿ یهود عصر حضرت (ص): اولی

﴿ اشکال: اتباع شیطان از قبل بود

﴿ پاسخ:

﴿ دلیل توسل به سحر قبل حضرت نیست

﴿ شاید اتباع قبل به این شدت نباشد

ما تتلوا...:

تتلوا: از تلاوت: با یا بدون علی: قرائت دارای تبعیت

ابتلای انبیا به شیاطین:

تلاوت و تدریس متون سحر

تعلیم مضامین و کیفیت سحر

استعمال سحر در انحلال خانواده

ادعای هماهنگی و همکاری با انبیا

عملکرد انبیا: دفع شیاطین، تعلیم معارف الهی

مصداق شیاطین: جن، انس، جن و انس

«علی»:

احتمالات:

«علی» به معنای اصلی:

«اهل» در تقدیر

تتلوا: تقوّل

«فی»

احتمال اولی:

«فی»: تقدیر خلاف اصل، عدم تلاوت بر ملک

«علی»:

معنای اصلی تلاوت و «علی»

بلاشکال بودن تقدیر با وجود قرینه

«فی» هم «عهد» را در تقدیر دارد

تقول هم تتلوا را از معنایش خارج می کند

« ما کفر...:»

- « دلیل تبری حضرت از کفر: عدم سحر
- « تهمت به حضرت: کفر عملی با استخدام سحر
- « مدلول: تنزیه از سحر که تهمتش را می زدند
- « نتیجه آیه: حرمت سحر که سبب کفر است

« لکن الشیاطین...:»

- « مدلول: کفر عملی نه اعتقادی
- « کدام کفر؟:
- « جعل سحر، تدوین کتاب و استناد به حضرت
- « تعلیم و آموزش سحر
- « استخدام و به کارگیری سحر
- « مجموع سه عمل پیش گفته: اولی

﴿ يَعْلَمُونَ النَّاسَ:

﴿ مضارع: استمرار سحر

﴿ يَعْلَمُونَ: تفسیر:

﴿ اتَّبِعُوا

﴿ كفروا: اولی

﴿ بازگشت به قریب

﴿ عدم آموزش سحر

﴿ السحر:﴾

﴿ مفهوم:﴾

﴿ سَحَر: عضوی از اعضاء: شش

﴿ سَحَرَ: وقتی از اوقات: نزدیک صبح

﴿ سَحَر:﴾

﴿ واحد: انصراف چشم و قلب از واقع

﴿ متنوع:﴾

﴿ نیرنگ و خیال فاقد حقیقت: شعبده

﴿ جلب یاری جن با کار مقرب: مدلول آیه

﴿ تغییر و تبدیل صورت اشیاء به هم: توهم

﴿ پیشینه سحر: حداقل از زمان حضرت نوح(ع) ﴾

﴿ سحر در تکوین: ﴾

﴿ شمول قانون علت بر آن ﴾

﴿ انواع خارق عادت: ﴾

﴿ غیر محسوس دارای علت محسوس ﴾

﴿ غیر محسوس سریع با علت محسوس ﴾

﴿ غیر مادی و غیر محسوس: مدلول آیه ﴾

﴿ سحر در تشریح: کفر و حرام و بدتر از شرب خمر ﴾

تقسیمات سحر:

متصلب و سخت، ظریف و نرم

فریب فاقد حقیقت، فریب واقعی

استفاده از سحر در مبارزه با قرآن: سنت گذشتگان

بطلان و بی ثمری سحر

فرق سحر و اعجاز:

از باب شعاع وجودی، صحت، حیطة، واقعیت، قدرت

از باب تاثیر واقعی در عالم خارج

از باب ماهیت، قابلیت تعلیم، انتقال

« و ما انزل...:»

« و»: عطف «ما» بر «سحر»، «ما تتلوا»، «ملک سلیمان»

«م»: موصوله

ابهامات آیه:

ابهام در مبدأ فاعلی

ابهام در مبدأ قابلی

تعارض «انما نحن فتنه» با «فلا تکفر»

حصر کار در فتنه

﴿ بابل:﴾

﴿ ریشه لغوی:﴾

﴿ عبری: باب ایل

﴿ کلدانی: باب ایلو

﴿ تاسیس: ۲۰۱۵ قبل میلاد

﴿ جایگاه: شهر مهم مشرق زمین

﴿ مکان: ۱۶۰ کیلومتری جنوب بغداد

﴿ احتمالات: کوفه، مغرب، دماوند

‹ هاروت و ماروت:

‹ ریشه لغوی:

‹ هاروت: هرویات: وصول، سلامت و ...

‹ ماروت: آرمتی: صبر، تواضع، محبت و ...

‹ احتمالات:

‹ دو فرشته تنزل یافته مذنب

‹ دو انسان دغل فرشته نما

‹ دو انسان صالح فرشته صفت

‹ دو فرشته بدون تحول: صحیح

﴿ فتنه:﴾

﴿ مفهوم: امتحان و ابتلاء﴾

﴿ مفاهیم نزدیک:﴾

﴿ امتحان: جدیت در عمل برای نتیجه﴾

﴿ ابتلاء: کاربرد در تحول و انقلاب﴾

﴿ اختبار: کاربرد در تحصیل اطلاع دقیق﴾

﴿ افتنان: جایی که اضطراب و اختلال هست﴾

﴿ تذکر به معلمان علوم غریبه:﴾

﴿ توجه به بعد اخلاقی متعلمان سحر و...﴾

﴿ توجه به نقش نیت در حکم فقهی سحر و...﴾

﴿ اتقوا الدنيا فوالذي نفسی بیده انها اسحر من هاروت و ماروت﴾

﴿ فیتعلمون... ﴾

﴿ منهما: «هما»:

﴿ هاروت و ماروت

﴿ سحر و «انزل علی الملکین»

﴿ فتنه و کفر(فلا تکفر)

﴿ یفرقون...﴾

﴿ نسبت زوجین و کارکرد خانواده: سکینه

﴿ پایه های خانواده: مودت و رحمت

﴿ اثر سحر: تفریق و مراتب پایین تر

﴿ چرایی اشاره به خانواده: محور جامعه

ما هم بضارین...:

ما هم بضارین...:

ما هم بضارین...:

ما هم بضارین...:

ما هم بضارین...:

ما هم بضارین...:

ما هم بضارین...:

ما هم بضارین...:

ما هم بضارین...:

ما هم بضارین...:

﴿ و لقد...:﴾

﴿ علموا: علم به محرومیت. ریشه:

﴿ دنیاطلبی و گرایش به منافع خیالی
﴿ عناد و لجاج با اسلام و حضرت(ص)

﴿ مفهوم خلاق: از ریشه خلق: نصیب و بهره

﴿ نفی خلاق: نسبت به بهشت نه جهنم

﴿ تاکیدات مکرر: «ل»:

﴿ لَمَن

﴿ لَبِئْسَ

﴿ لَمَثُوبَهُ

﴿ لبئس ما...:﴾

- ﴿ مصادیق معامله زیانبار در قرآن
- ﴿ لبئس: چرایی زیانبار بودن
- ﴿ چگونگی فروش در عین عدم مالکیت
- ﴿ جمع «لقد علموا» با «لو كانوا يعلمون»

﴿ لمثوبه:﴾

- ﴿ مفهوم: از ثوب: رجوع
- ﴿ بازگشت عمل به صورت باطنی آن
- ﴿ عظمت: نکره بودن مثوبه، تنوین تفخیم
- ﴿ نمونه مثوبه الهی: نعمت های بهشتی

● آیه شریفه ۱۰۴

﴿ تناسب آیه:

﴿ ناصحیح: شروع مبارزه با اوهام یهود

﴿ صحیح: ادامه خباثت یهود: جسارت به حضرت (ص)

﴿ یا ایها الذین...:

﴿ خطابات قرآن:

﴿ شخصی: خطاب به انبیاء، سایرین

﴿ عمومی و جهانی

﴿ اهل توحید

﴿ مومنین

«الذین امنوا»:

« ترتیب در سوره بقره: عمومی، اهل توحید، مومنین

« اولین خطاب به مومنین: همین آیه

« تکرار عبارت در قرآن: حدود ۹۰ بار

« زمان نزول خطاب: تثبیت نسبی اسلام

« اختصاص خطاب به مسلمانان

« دایره خطاب:

« الذین امنوا: تعظیم اولین مسلمانان

« المومنون: خطاب به مسلمانان همه اعصار

« روایت: ما انزل الله آیه فیها یاایها الذین امنوا الّا وعلیّ راسّها وامیرها

﴿ راعنا:﴾

﴿ مفهوم:﴾

- ﴿ از «رعی»: مهلت دادن
- ﴿ أَرَعْنَا سَمْعَكَ: از ما بشنو تا از تو بشنویم
- ﴿ قرائت راعونا: جمع به واسطه تکریم
- ﴿ از رعونت: حماقت: حَمَقْنَا
- ﴿ اصل آن: راعن به اضافه «ا» ندا
- ﴿ عبری: اصل آن: راعینو: محتوی سبّ
- ﴿ عبری: راع: شرور و فاسد: شرورنا، فاسدنا
- ﴿ عربی: امر باب مفاعله: مراقبت و سرپرستی مستمر

انواع هتك:

با قصد توهين

بدون قصد توهين

مقصود مسلمين: درخواست تائى

عموميت رهنمود:

توجه سعد بن معاذ

پيش نويس قانون اساسى

قمه زنى

﴿ قولوا انظرنا:﴾

﴿ قولوا:﴾

﴿ رعایت ادب تکلم

﴿ بیان فضیلت افراد مراعی

﴿ انظرنا:﴾

﴿ نظر: نگاه با دقت در موضوع مادی یا معنوی

﴿ مدلول: طلب هدایت، طلب مهلت

﴿ للكافرين...:﴾

﴿ کفر اعتقادی: یهودیان

﴿ کفر اعتقادی و عملی: یهودیان و مسلمانان

● آیه شریفه ۱۰۵

﴿ تناسب:﴾

﴿ بیان یکی دیگر از صفات یهود

﴿ آغاز تبیین اوهام:

﴿ خودبرتر پنداری یهود

﴿ تلقی مشرکان از ملاک خیر

﴿ اختصاص یا اولویت یهود:

﴿ سیاق آیات

﴿ نسبت آیه با آیه ۴۷

﴿ یود الذین...:﴾

﴿ یودّ: از «ودّ»: دوست داشتن همراه تمنی

﴿ هشدار:

﴿ اقسام کفار

﴿ شرخواهی برای مسلمین

﴿ تمایل به ضلالت مسلمین:

﴿ خواسته: کفر و نه فسق مسلمین

﴿ فراوانی: اکثر اهل کتاب

﴿ ریشه: حسد نسبت به مسلمین

﴿ هدف: جلوگیری از علوّ مسلمین

﴿ عملکرد: توجه بیشتر به مشرکان

﴿ نتیجه: ضرورت عدم دوستی با ایشان

﴿ گرفتاری کفار: غفلت از توحید

﴿ لا المشرکین: تکرار لا، مدلول آن

﴿ ان ینزل... ﴾

﴿ ینزل: چرایی تنزیل نه انزال

﴿ من خیر: تنوین تقلیل

﴿ من ربکم: تاکید بر ربوبیت

« والله یختص...:»

« اقسام رحمت الهی:»

- « رحمانیه: مطلق، فراگیر، بدون مقابل
- « رحیمیّه: مقید، محدود، مقابل غضب

« ویژگی رحمت خاص:»

- « ولایت: برای ناتوان از انجام هر کاری
- « نصرت: کمک به فرد محتاج امداد

« نمونه رحمت خاص: حکمت الهی

« آیه موید: آل عمران ۴-۷۳:»

- « رحمت تابع علم و حکمت
- « نمونه رحمت برای غیر صالح

﴿ والله ذوالفضل...:﴾

﴿ تاکیدات:

﴿ تکرار «الله»

﴿ «ذو»: بالاتر از صاحب است

﴿ مصداق فضل عظیم: نبوت

﴿ مدلول:

﴿ ملاک برخورداری: فضیلت

﴿ عدم تاثیر حسد حاسدان

● آیات شریفه ۱۰۶-۱۰۷

﴿ تناسب:﴾

﴿ ارتباط با آیه قبل: نسخ مصداق خیر

﴿ مدلول: تبلیغ یهود: پاسخ:

﴿ تغییر به مثل یا بهتر

﴿ احکام تابع مصالح واقعی

﴿ تکمله:

﴿ نسبت آیات ۱۰۱-۱۰۲ سوره نحل با این آیه

﴿ متعلق آیات ۱۰۱-۱۰۲ سوره نحل

ما نسخ:

مفهوم نسخ: ازاله (حقیقی)، ازاله و تبدیل (مجازی)

شبهه یهود در نسخ:

محدودیت خداوند: محال

عدم صداقت حضرت (ص): ممکن

ریشه ستیز یهود با نسخ: تفویض:

در مقابل جبر

در مقابل ربوبیت

نسخ در تکوین:

مخالفین: در تکوین بداء داریم

مشهور: داریم

« نسخ در تشریح:

« امکان وقوع:

- « عدم امکان عقلی و سمعی
- « امکان عقلی، عدم امکان سمعی
- « امکان عقلی و سمعی

« چرایی:

- « فطرت: اصل ثابت لایتغیر
- « اصل دین: هماهنگ با فطرت
- « شریعت:
- « پاسخگوی نیاز جوامع متحول
- « توالی تا نیل به کمال

انواع:

الف:

- زمان دار بودن حکم قبلی
- زمان دار نبودن حکم قبلی

ب:

- از بیرون: شریعتی نسبت به شریعت دیگر
- از درون: احکام یک شریعت نسبت به هم

ج:

- نسخ حکم قبلی به صرف ورود حکم جدید
- زوال حکم قبلی قبل از حکم جدید با اعلام

ماہیت:

- ماہیت: تبدیل حکم لازم العمل بہ حکم دیگر
- صیح: ازالہ حکم شرعی سابق

راہ شناخت نسخ:

- لفظ: تصریح بیانی
- برداشت از تأخر تاریخی
- وجود شاہد خارجی

« متعلق نسخ:

- « اصل اسلام: روح همه شرایع الهی: نسخ نیست
- « شرایع: درمدار تغییر: عدم نسخ جز با تفسیر موسع
- « احکام و آیات شریعت: نسخ است

« اشکال: چرایی وجود نسخ در قرآن فاقد اختلاف تباینی؟

« پاسخ: عدم وجود شرط وقوع تباین: وحدت زمان و ...

« اهمیت علم به ناسخ و منسوخ

﴿ آیه:﴾

﴿ مدلول: نشانه حق:﴾

- ﴿ فرازهای جدا شده قرآن
- ﴿ معجزات الهی
- ﴿ دلایل خداشناسی، معاد و ...
- ﴿ اشیاء چشمگیر

﴿ تقسیمات آیات:﴾

- ﴿ دارای شدت و ضعف
- ﴿ دارای جهت یا جهات

﴿ مصداق آیه در قرآن

﴿ گستره آیه: تکوینی و تشریحی

﴿ نُسَيْهَا:﴾

﴿ مفهوم: نسی (به فراموشی سپردن)، نسیء (به تأخیر انداختن)

﴿ تفاوت با نسخ:

﴿ نسخ: ازاله شی خارجی

﴿ انساء:

﴿ نسی: ازاله موضوع علمی و ذهنی

﴿ نسیء: به تأخیر انداختن شی خارجی

﴿ وقوع نسیان:

﴿ الهی: محال ذاتی

﴿ نبوی: محال وقوعی:

﴿ دلیل کلامی

﴿ دلیل فلسفی

﴿ دلیل قرآنی

﴿ آیات موهم نسیان رسل:﴾

﴿ انعام ۶۸: پاسخ:﴾

- ﴿ «إِذَا» شرطیه: عدم دلالت بر فعلیت
- ﴿ عدم امکان حضور حضرت در این محافل
- ﴿ مخالفت با عدم سلطه شیطان بر مخلصین
- ﴿ حکم شرکت در این محافل: کفر و نفاق

﴿ یوسف ۴۲: پاسخ:﴾

- ﴿ بازگشت رب به پادشاه نه خداوند
- ﴿ رب سوم پادشاه است و نافی تهمت
- ﴿ عدم منافات تظلم خواهی با توحید
- ﴿ مخالفت با عدم سلطه شیطان بر مخلصین
- ﴿ دلالت آیه ۴۵ یوسف «وَادَّكُر»

کَهِف ۶۱-۶۲:

کانتساب نسیان به همراه حضرت (یوشع)

کاحتمالات همراه:

کنبی نیست

کدر آن زمان نبی نیست

کنبی هست: عدم اشکال نسیان در عرفیات

کَهِف ۷۳:

کحضرت موسی (ع) مأمور به ظاهر

کحضرت خضر (ع) مأمور به باطن (عبارت حضرت)

﴿ بخیر منها... ﴾

﴿ مرجع خیر و مثل: نسخ و انشاء

﴿ حالات محتمل:

﴿ خیریت

﴿ مثلیت

﴿ جمع خیریت و مثلیت

﴿ مدلول:

﴿ خیر: لزوما تسهیل ظاهری نیست

﴿ مثل: تمثیل مساوی تشابه نیست

﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ... ﴾

﴿ شبهه علم: ﴾

﴿ تقریر: تغییر قبله: افترا به خداوند

﴿ پاسخ:

﴿ خاصیت احکام

﴿ موید قرآنی: نحل ۱۰۱

﴿ شبهه قدرت:

﴿ تقریر: حد قدرت؟

﴿ پاسخ:

﴿ قادر: عدم محدودیت

﴿ مقدر: عدم امتناع

﴿ الذی له...:﴾

﴿ مُلْک:﴾

﴿ نه مالک نه مَلْک

﴿ مالک غیر مَلْک

﴿ هم مالک هم مَلْک

﴿ من دون الله:﴾

﴿ تأکید با اسم ظاهر

﴿ استقلال از جمله قبل

● آیه شریفه ۱۰۸

﴿ تناسب:﴾

﴿ شأن نزول: درخواست های عجیب از حضرت (ص)﴾

﴿ سائل: یهودیان، مشرکان، مومنان ضعیف

﴿ نسبت با آیه قبل: نسخ شامل معجزه هم هست

﴿ «تریدون»: نسبت اراده با علم

﴿ رسولکم: «کم»:﴾

﴿ مومنان: رسول مورد پذیرش

﴿ یهود و مشرکان: رسول اعزام شده

﴿ تسئلوا: ﴾

﴿ ریشه سوال: تفهّم، تعنّت

﴿ منتفعان سوال: سائل، مسؤل، مستمع، محب

﴿ توصیه قرآن:

﴿ ممدوح بودن اصل سوال

﴿ قطعیت پاسخ و اجابت الهی

﴿ منع از حسد بر نعمت دیگران

﴿ الگوی سوال:

﴿ عالی: رضا برضاک

﴿ خوب: طلب به شرط مصلحت

﴿ متوسط: سوال مطلق

﴿ ضعیف: سوال شر

◀ نمونه سوال از حضرت(ص):

- ◀ آوردن کتابی مدون از سوی خداوند
- ◀ نزول فرشته ای دیدنی بر حضرت(ص)
- ◀ جوشاندن چشمه ای از زمین
- ◀ جاری شدن نهر در باغات حضرت(ص)
- ◀ دریده شدن و انزال آسمان بر ایشان
- ◀ احضار و نشان دادن خدا و ملائک
- ◀ دارا شدن خانه زرین توسط حضرت(ص)
- ◀ بالا رفتن حضرت(ص) از آسمان

«سئل»:

انواع سوال:

توبیخی (عدم صدق درباره خدا)

اصل سوال خوب، کیفیت بد

اصل سوال خوب، کیفیت خوب

وجه مجهول بودن فعل: از باب تحقیر

«یتبدل»:

عاقبت سوال عنودانه: کفر

سائل:

مسلمان: هشدار عدم تبدیل ایمان به کفر

یهودی و مشرک: عدم ادامه روند سابق

● آیه شریفه ۱۰۹

﴿ تناسب:﴾

﴿ ادامه خصلتهای زشت یهود: حسد(۱۰۵ و ۱۰۹)﴾

﴿ ارتباط با آیات ۱۰۶ و ۱۰۸﴾

﴿ «وَدَّ»﴾

﴿ خواست قلبی و عملی اهل کتاب:﴾

﴿ دفع خیر از شما﴾

﴿ رفع خیر از شما﴾

﴿ چرایی: انحصارطلبی در علم و دین﴾

«حسد»:

انواع حسد:

درون قلب بدون بروز

درون قلب به همراه بروز

چرایی این حسد؟ یکسانی در:

کفر

ضلالت

احساس به نعمت دیگری:

ممدوح: غبطه

مذموم: حسد

«من عند...»:

- «متعلق به «ودّ»: اولی به جهت معنوی
- «متعلق به «حسدا»: اولی به جهت لفظی

«من بعد...»:

- «مدلول: امر برایشان آشکار بود
- «اثر حسد در عمل اهل کتاب:
- «ایمان صبح و کفر شب
- «ترجیح شرک بر اسلام
- «توصیه به مسلمانان درباره اهل کتاب:
- «عدم شرکت در مجالس ایشان
- «دوری از شبهات ایشان و رجوع به علما

«واصفحوا»:

- «نسبت عفو با صفح: صفح اولی است
- «دلالت عفو و صفح بر قدرت نه ضعف
- «اطلاق دستور عمل به عفو و صفح
- «صفح جمیل: تورق ذهن برای فراموشی
- «یا تی الله...»: عدم نگرانی در هر حال
- «مدلول «إن الله...»: الگوگیری از خداوند

● آیه شریفه ۱۱۰

﴿ تناسب:﴾

﴿ راه تحقق وعده الهی: نماز و زکات

﴿ تاکید: اثر اخروی، بصیرت الهی

﴿ «اقیموا...»:﴾

﴿ شباهت عفو و صفح به صبر

﴿ ارتباط متقابل عفو و صفح با صلاه و زکاه

﴿ اهمیت زکاه:

﴿ مردود بودن بهانه مصادیق زکاه

﴿ قرآن: وجوب رسیدگی به گرسنگی محرومان

﴿ ادعیه: وارزقنی مواسات من قترت علیه من رزقک...

«و ما تقدموا...»:

« نوع جزای آخرت:

« ناصحیح: قاضی به مجرم

« صحیح: پزشک به بیمار

« من خیر»: هر خیر ولو اندک

« ضرورت تعجیل در کار خیر

« ان الله...»: نفوذ علم الهی

● آیات شریفه ۱۱۱-۱۱۳

﴿ تناسب: ﴾

﴿ بیان یک ویژگی دیگر اهل کتاب

﴿ آیات:

﴿ ۱۱۱: آرزوی پوچ تکفیری اهل کتاب

﴿ ۱۱۲: معیار ورود به بهشت الهی

﴿ ۱۱۳: تسلی به مسلمانان:

﴿ برخورد اهل کتاب با هم

﴿ وحدت آنها و مشرکان

«لن یدخل...»:»

«مدلول: توهم یهود و نصاری در حق پنداری

«نتیجه: بهشت فروشی در کنیسه و کلیسا

«هودا او نصاری»:»

«هود: جمع هائد: پیرو حضرت موسی(ع)

«نصاری: جمع نصرانی: پیرو حضرت عیسی(ع)

«امانیهم»: جمع امنیه: به خاطر آرزوهای متعدد

«هاتوا برهانکم»:

«هاتوا»:

«آتوا: بیاورید و حاضر کنید

«اسم فاعل: بدهید

«اسم صوت: حاضر کنید

«فعل امر: موید: اتصال به ضمیر

«برهانکم»:

«مفهوم: دلیل روشنگر و جداکننده

«ریشه:

«بَرَهَنه: روشنگری و بیانگری

«بَرَه: قطع و جداسازی

رد ادعای اهل کتاب:

رد بقره ۶۲

رد بقره ۸۱

رد بقره ۱۱۲

رد «بلی»:

رد مفهوم: نفی مطلب سابق

رد معیار بهشتی شدن:

رد القاب و محوریت توحید

رد محدود بودن عذاب

رد انحصار بهشت به اهل کتاب

«من اسلم...»:

«وجه: ظاهر(صورت)، باطن(رویکرد و ذات)

«تسلیم وجه: انقیاد رویکرد مقابل خدا

«مدلول: ضرورت برهان برای ادعا:

«علی محسن و اسلم وجهه لله

«من اسلم وجهه لله و هو محسن...

«علی اجره عند ربه و لا خوف...

«جمع تسلیم وجه و استشفاع:

«عدم تلازم قرب فاعلی و قابلی

«تصریح قرآن به توسل به وسایل

«اشاره قرآن به برخی وسایل

«عند ربه»:

«مدلول: جمع پاداش و عندیت

«شرط: حسن فاعلی (اسلم وجهه لله)، حسن فعلی (هو محسن)

«محل پاداش: دنیا و عقبی: اطلاق عندیت، اطلاق نفی خوف و حزن

«قالت الیهود...»:

«شان نزول: توهین اهل کتاب به هم

«انحصار طلبان:

«درباره بهشت: یهود و نصاری با نفی در لفافه

«درباره حقانیت: یهود، نصاری و مشرکان با تصریح

«و هم یتلون الكتاب»:

«منشا گرفتاری: عالمان تحریف گر

«دلیل عدم تاثیر: آرزومداری

«کذلک...»:

«راز تشبیه معکوس مشرکان به اهل کتاب
«لا یعلمون»: توحید = ام المعارف
انصاف اسلام در قبال سایر ادیان: تایید اصل آن

«فالله یحکم...»:

«قیامت: ظرف بروز کامل حق (بر خلاف دنیا)
«موارد جواز تکثر»:
«زندگی مسالمت آمیز دنیوی گروه های مختلف
«عمل ناشی از جهل، اکراه، عدم ابلاغ دین...
«تکثر شرایع در طول زمان برای اقوام مختلف
«جایگاه دین در قرآن»:
«اصل آن: واحد
«مصدق آن: اسلام»

● آیه شریفه ۱۱۴

﴿ تناسب:﴾

﴿ جنگ فرمانده نصاری با بنی اسرائیل

﴿ تخریب مساجد در مکه:

﴿ هماهنگی با سیاق آیات

﴿ جمع بودن «مساجد» در آیه

﴿ دلالت «ما کان لهم ان...»

«و من اظلم»:

چرایی استعمال ظلم: ماهیت گناه

معنای «اظلم»:

مدلول: ظاهر: استفهام، واقع: اخبار

احتمالات:

نسبی: مصداق این آیه اظلم از بقیه

نسبی: پیشگامان اظلم از تابعان

نفسی:

حالت مثبت: موجد انحصار

حالت منفی:

ناصحیح: اینها اظلم از بقیه هستند

صحیح: کسی از اینها اظلم نیست

«منع»:

منع ناشی از ضعف در ایصال

منع ناشی از ظلم:

از درون

از بیرون

«مساجد الله»:

اضافه مسجد به الله: تشریفی

مسجد: محل احیاء نام و یاد خدا

«یذکر...»: ذکر عام، ذکر خاص

برخی اوصاف مسجد: محل عبادت، قسط، زینت...

«سعی فی خرابها»:

- « تعمیر مسجد: ظاهری، باطنی
- « تخریب مسجد: ظاهری، باطنی
- « مصداق: تخریب مساجد توسط مشرکان

«لهم فی الدنيا...»:

- « مفهوم خزی:
- « ذلیل و خوار شدن
- « خواری همراه غضب الهی: اولی

« عذاب:

- « دنیوی: سریع، در طول زمان
- « اخروی

● آیه شریفه ۱۱۵

﴿ تناسب:﴾

﴿ شان نزول: تغییر قبله، حکم نوافل، موضوع خاص

﴿ تناسب: تسلی به مسلمین ناظر به منع و تخریب مساجد

﴿ «و لله...»:﴾

﴿ چپستی شرق و غرب: دو جهت محتاج اجرام سماوی و حرکت آنها

﴿ چرایی ذکر آنها: شمول عام، محوریت برای سایر جهات

﴿ چرایی مُلک و مَلِک خدا نسبت به آن: خلق اصل و حرکت آن

﴿ ابعاد شرق و غرب: جنس، مثنی، جمع

﴿ نسبت شرق و غرب: نسبت ملکه و عدم

«فاینما...»:

« سخن یهودیان در تقبیح تغییر قبله

« مدلول آیه: نوافل، غفلت، اضطرار، تغییر قبله

« وجه الله:

« وجه: آنچه به آن رو کنند

« وجه خدا: ظهور زوال ناپذیر فیض مطلق

« ابعاد آیه:

« تبشیر صالحان: تسلی، مشهود حق بودن عبادت

« انذار طالحان: مشهود حق بودن معاصی

«ان الله...»:

- « احاطه علمی خداوند: مکان، زمان، جهت
- « وسعت درباره خداوند: علم، حاکمیت، رحمت...
- « احاطه علمی ماموران الهی: عزرائیل علیه السلام

« جمع بندی:

« اختصاص آیه به نوافل: ناصحیح

« نسخ نشدن آیه:

- « عدم قطعیت تقدم زمانی منسوخ بر ناسخ
- « عام بودن آیه و عدم اختصاص آن به بیت المقدس
- « نسبت دو آیه عام و خاص است نه ناسخ و منسوخ

● آیه شریفه ۱۱۶

﴿ تناسب:﴾

﴿ ادامه پندارهای باطل اهل کتاب و مشرکان
﴿ رد آن با تنزیه، ملک و مُلک، بداعت، عدم تدریج

﴿ «قالوا اتخذ...»:﴾

﴿ قائل: مشرکان، یهود، نصاری

﴿ «ولدا»:﴾

﴿ تعبیر مجازی: آغاز بدعت

﴿ ریشه ابتلا:

﴿ مشرکان: جهل

﴿ اهل کتاب: رد محکمت

«سبحانه»:

دلیل بطلان: اثر تنزیه خداوند:

انیس و ناصرناپذیری خداوند

فناناپذیری خداوند

تجزیه ناپذیری خداوند

شبهه ناپذیری خداوند

موید:

انعام ۱۰۰-۱۰۱	توبه ۳۰-۳۱	نساء ۱۷۱
مریم ۳۴-۳۵	مریم ۸۸-۹۳	یونس ۶۸
فرقان ۲	صافات ۱۴۹-۱۵۹	مومنون ۹۱
جن ۳	سوره توحید	زخرف ۹۱-۹۲
		انبیاء ۲۶
		زمر ۵

«قانتون»:

- مفهوم قنوت: طاعت و فرمانبری...
- انواع قنوت: تکوینی، تشریحی
- حیطه قانتان: کل موجودات
- نوع قنوت موجودات: عاقلانه
- زمان قنوت: مستمر و دائمی

● آیه شریفه ۱۱۷

«تناسب: ادامه بحث آیه قبل:

«بداعت با تجزیه قابل جمع نیست

«فرزند با اراده الهی جمع نمی شود

«بدیع...»:

«مفهوم:

«از ریشه بدع: انشاء و روش بی سابقه

«دلالت فاعلی و مفعولی: اینجا: مبدع (فاعلی)

«تفاوت با خلق: ایجاد مواد، عدم الگوبرداری

«نحوه دلالت بر بطلان اتخاذ فرزند: بداعت

« سرّ بداعت: مسبوق نبودن خلق به مقدمه

« ادعای بداعت همه عالم:

« ادعا: چون پدیده ها عین هم نیستند

« پاسخ: شباهت پدیده ها به هم

« ادعای عدم بداعت سماء:

« ادعا: خلق آسمان از دخان

« پاسخ: منظور بداعت مجموع خلق

« «قضی»:

« مفهوم: حکم و امر قطعی خارج کننده از اضطراب

« نحوه دلالت بر بطلان اتخاذ فرزند: آنی بودن اراده الهی

«یقول له...»:

انواع خطاب:

- اعتباری: خطاب فرع بر مخاطب
- تکوینی: مخاطب فرع بر خطاب

«یقول»:

- قول نیست چون در خداوند راه ندارد
- خواستن و اراده: طبق عادت، خلاف عادت
- ادعای مجاز بودن «گن»:
- ادعا: مخاطب معدوم، فاقد شعور
- پاسخ: مخاطب موجود، ذی شعور
- افاضه دفعی و استفاضه تدریجی

«سبحانه»:

دلیل بطلان: اثر تنزیه خداوند:

انیس و ناصرناپذیری خداوند

فناناپذیری خداوند

تجزیه ناپذیری خداوند

شبیہ ناپذیری خداوند

موید:

انعام ۱۰۰-۱۰۱	توبه ۳۰-۳۱	نساء ۱۷۱
مریم ۳۴-۳۵	مریم ۸۸-۹۳	یونس ۶۸
فرقان ۲	صافات ۱۴۹-۱۵۹	مومنون ۹۱
جن ۳	سوره توحید	انبیاء ۲۶
		زمر ۵
		زخرف ۹۱-۹۲

● آیه شریفه ۱۱۸

﴿ تناسب:﴾

﴿ ادامه جهالت کفار (این بار در مخالفت با آیات نبوت)
﴿ تسلی حضرت(ص) با اشاره به عملکرد مشابه گذشتگان
﴿ هدف کفار: فقط بهانه جویی با پوشش درخواست آیه

﴿ «قال الذین لا...»﴾:

﴿ انواع حجاب:

﴿ حجاب معرفت: جهل علمی
﴿ حجاب ایمان: جهل عملی

﴿ پاسخ قرآن کریم:

﴿ انواع معرفت: حسی، عقلی، وحیانی
﴿ انواع موجودات: مادی، مجرد

«لولا یکلمنا...»:

«تکلم خداوند:

«عام: با همه انسانها(محتاج صفای باطن)

«خاص: با انبیاء و اولیاء برای هدایت

«درخواست مشرکان:

«یکلمنا...»: غیر قابل پاسخ

«تاتینا...»:

«نزول مکرر آیات الهی

«آشکار بودن آیات نازل شده

«درخواست کفار: آیه خاص برای آنها

«نزول عذاب با نزول آیه مورد درخواست

«حقیقت درخواست: جسارت به قرآن

«فرض پذیرش درخواست کفار: خسران، تهمت...»

«کذلک...»:

- «من قبلهم»: مشرکان گذشته یا یهود و نصاری
- وجه شبه: مرض، ختم قلب، عدم تفقه، پرده قلبی...
- تواصی همیشگی کفار: متهم سازی انبیاء

«قد بینا...»:

کوری کافر:

- در دنیا: ندیدن و نشنیدن آیات الهی
- در عقبی: ندیدن، نشنیدن و عدم مخاطب
- عمومیت آیات: مشکل قابلی نه فاعلی

● آیه شریفه ۱۱۹

« تناسب: ادامه تسلی حضرت(ص):

« بر اساس حق ارسال شده ای
« وظیفه ات فقط تبشیر و تنذیر
« سرنوشت مشرکان: عذاب الهی

« «ارسلناک بالحق»:

« ارسالناک:

« وجود حقیقت علوی برای حضرت(ص)
« اخذ قرآن توسط حضرت(ص) از لدی الله
« همراهی حضرت و قرآن لازم الاتباع

« بالحق:

« مقام ارسال: از خداوند
« مقام حمل: از جبرئیل(ع)
« مقام اخذ و ابلاغ: از حضرت(ص)

«بشیرا و نذیرا»:

«تقدم:

«تبشیر بر تنذیر

«تنذیر بر تبشیر

«ریشه ذکر هر دو:

«تبشیر صرف: تجری

«تنذیر صرف: یأس

«و لا تسئل...»:

«پاسخگویی همه انبیا و مردم

«عدم پاسخگویی حضرت(ص) در مورد مشرکان

● آیه شریفه ۱۲۰

«تناسب: ادامه صفات زشت اهل کتاب

«لن ترضی...»:

«ملتهم»: ظاهراً مفرد ولی دال بر جمع

«ناخشنودی کفار:

«عدم پذیرش افتراق

«تکذیب یکدیگر

«انتساب انبیا به دین خود

«توقع بیجا از حضرت(ص)

«ریشه: محوریت هواپرستی

«مدلول: عدم امکان جذب ایشان

«لئن...»:

«حقانیت هدایت الهی:

«رد حضرت(ص): گمراهی

«عدم جواز تبعیت از ایشان

«عدم جواز میل اندک به آنها

«روش کفار: دعوت، تطمیع، تهدید

«تمایل به کفار: عملی، قلبی، شبه میل ضعیف

«مدلول: انحصار تبعیت برای هدایت در خدا

«فرق ولی(همه کاره) و نصیر(کمک کننده)

● آیه شریفه ۱۲۱

﴿ تناسب:﴾

﴿ نسبت با قبل: ادامه تسلی حضرت (ص)﴾

﴿ شأن نزول: ایمان برخی حبشیان یا یهودیان﴾

﴿ «أتیناهم الكتاب»:﴾

﴿ تفاوت «أتیناهم الكتاب» با «أوتوا الكتاب»﴾

﴿ «الذین»: مومنان، علمای بنی اسرائیل﴾

﴿ «الكتاب»: همه کتب آسمانی﴾

﴿ انواع اهل کتاب: منصف، بی انصاف﴾

«یتلونه...»: <

- < معنای تلاوت: خواندن همراه با تدبر
- < مراحل تلاوت: وسع تلاوت، حق تلاوت
- < انواع برخورداری افراد از قرآن
- < معنای حق تلاوت و ثمرات آن

«یومنون به»: <

- < تاثیر تلاوت: تحقق ایمان
- < اثر تداوم تلاوت: افزایش ایمان
- < تعجب از عدم ایمان با تلاوت آیات

● آیه شریفه ۱۲۲

﴿ تناسب: ﴾

﴿ ذکر نعمت های متعدد به بنی اسرائیل ﴾

﴿ توبیخ ناشکری بنی اسرائیل با کفر ﴾

﴿ بنی اسرائیل: ﴾

﴿ مفهوم اسرائیل: ﴾

﴿ اِسْر: بنده ﴾

﴿ ئیل: خداوند ﴾

﴿ مصداق: همه یهود و نصاری

«اذکروا نعمتی...»:

- « روند یادآوری ذکر الهی بین خدا و بنده
- « انواع یادآوری: به یاد خداوند، به یاد نعمت
- « اثر عدم ذکر نعمت: زوال نعمت، بروز نعمت
- « شمول نعمت: نعمت های مادی و معنوی

«فضلتکم علی...»:

- « نوع تفضیل: نسبی نه نفسی
- « مصادیق تفضیل: تعدد انبیاء و معجزات...
- « تقارن ذکر تفضیل با هشدار کفران نعمت

● آیه شریفه ۱۲۳

﴿ تناسب:﴾

﴿ ذکر هشدار در کنار نعمت های آیه قبل
﴿ تفاوت با آیه ۴۸: ترتیب عدل و شفاعت

﴿ «یوما»:﴾

﴿ غالباً درباره قیامت و گاهی غیر آن
﴿ مدلول: ظرف ظهور حق نه در مقابل شب
﴿ ویژگی یوم: بازگشت همه، سختی، پیر شدن...

«لا تجزی...»: <

< چرایی امر؟:

< هر کس در گرو خودش

< همزمانی جمع و فصل

< نفی امکان کار در قیامت:

< برای دیگران

< برای خود

< شدت نفی امر در قیامت

« لا یقبل... »:

« ریشه: نفی عدل گیری در قیامت

« علت: انتفاء موضوع مالکیت

« لا تنفعها... »:

« وجه جمع:

« آیات دال بر شفاعت

« آیات نافی شفاعت

« تفاوت:

« دنیا: محل ضابطه، رابطه

« آخرت: محل نفی ضوابط و روابط دنیوی

«و لا هم ینصرون»:

« نصرت: فریادرسی

« دلیل عدم نصرت؟

« متعلق آتش:

« لباس و جامه

« خانه و کاشانه

« تن و قلب

● آیه شریفه ۱۲۴

﴿ تناسب: ﴾

﴿ غرض سوره بقره: توحید و ایمان به همه رسل و کتب
﴿ چینش آیات با دستور حضرت(ص) به کتاب، حفاظ، قراء
﴿ نسبت آیه:

﴿ ظاهر: عدم نسبت

﴿ واقع:

﴿ نسبت به قبل و بعد: بنی اسرائیل، مشرکان، تغییر قبله

﴿ جایابی در سوره:

﴿ مقدمه سوره: ۱ تا ۲۰

﴿ فصول: ۲۱ تا ۲۹، ۳۰ تا ۳۹، ۴۰ تا ۱۲۳، ۱۲۴ تا ۱۶۷...

﴿ خاتمه: ۲۸۵ و ۲۸۶

«اذا ابتلی...»:

«إِذْ»: ظرف منصوب:

متعلق و ناصب: اذکر یا اذکروا، قال

معطوف علیه: «اذ قال ربک»، «نعمتی...»

«ابراهیم»:

غیر عربی معرب: أَبِ رَاحِمِ

وجه تقدیم بر «رَبِّه»:

اتصال ضمیر مفعول به فاعل

تشریف برای حضرت

تنبّه بنی اسرائیل به حضرت

تکرار در قرآن: ۶۹ مرتبه در ۲۵ سوره

«ابتلی»:

- « مفهوم: از بلی: کهنگی (آشکار شدن صفات ذاتی و عرضی شیء)
- « تکرار مفاهیم دال بر ابتلاء در قرآن: ۲۰ مرتبه
- « تفاوت بلاء و ابتلاء: هم معنی ولی دارای شدت متفاوت
- « آزمون انبیاء:

- « اصل امتحان: همگانی و شامل انبیاء و مردم
- « امتحان انبیاء: ذومراتب علی رغم وحدت ایشان
- « عظمت امتحان حضرت:

- « کلمات با تنوین تعظیم
- « «فاتمهن»: اتمام نه اطاعت و امثال
- « التفات از غیب «ربه» به خطاب «جاعلک»
- « سایر امتحانات حضرت: با قید «عظیم»

« برخی اوصاف امتحان الهی:

- « امتحان با وجود موانع
- « تکرار شوندگی آزمون
- « ذومراتب بودن آزمون ها

« تنوع ابتلاء الهی در:

- « خیر: سلامتی، ثروت، امنیت،...
- « شر: بیماری، فقر، ناامنی،...

« نتیجه:

- « نعمت و نعمت لزوما اکرام و تحقیر نیست
- « عدم فرح مومن در نعمت و یاس در نعمت

« ریشه آزمون: ناظر به ممتحن نه ممتحن

«کلمات»:

مفهوم: گزارشگری (آشکارکننده ضمیر و باطن)

مصادق:

۱۰ سنت حضرت (ع) در پاکیزگی: رد: خاص نیست

۳۰ خصلت اسلامی: رد:

اطلاق آن درباره همه مومنان

ادعایی فاقد استدلال متقن

وحی عام و مربوط به قبل نبوت

تطهیر بیت الله، رفع قواعد، اسلام: رد: خاص نیست

ابتلائات خاص و مهم حضرت (ع): صحیح

«فَاتْمَهِن»:

فاعل «اتمّ»:

حضرت (ع): موفقیت در امتحانات

رب: توفیق دهی خداوند به حضرت (ع)

اتمام:

مفهوم: امثال تکلیف الهی، حصول قرب الی الله

درباره حضرت (ع):

ناصحیح: صرف انجام تکلیف

صحیح: نیل به غایت اصلی

«لِلنَّاسِ»: متعلّق «ل»:

«جاعل»: امتنان بر مردم با امامت حضرت

«اماما»: صرف مهر در جعل امام برای مردم

«اماما»:

مفهوم: الگو:

راه رساننده بدون نیاز به راهنما

کتاب مقتدای بدون حیرت

انسان کامل مقتدای نیل به هدف

لوح محفوظ مقصد حرکت هستی

﴿ موهبتی بودن امامت:

﴿ دلالت «قال» و عدم ذکر فقال

﴿ «ینال»:

﴿ نیلِ طرفینی

﴿ نیلِ گیرنده

﴿ نیلِ دهنده: علیرغم وظیفه گیرنده

﴿ معنای امام: ﴾

﴿ نبوت: رد: ﴾

﴿ جاعل: دومفعولی ناظر به حال و آینده

﴿ دلالت عبارت «و من ذریتی»

﴿ قُدوه: رد: ﴾

﴿ الگو بودن حضرت از سال ها قبل

﴿ عدم اختصاص این ویژگی به حضرت

◀ امامت بر انبیا: رد:

◀ دلالت «للناس»

◀ عدم صدق درباره ذریه

◀ زمان نبوت حضرت (ع)

◀ تفاوت تبعیت از فرد با دین

◀ زعامت سیاسی:

◀ عدم انفکاک نبوت و زعامت:

◀ نظری: جامعه، قانون، واضح، نقص، مجری

◀ عملی: قیام انبیا، دفاع مسلحانه، شهادت

◀ عدم حصر در زعامت:

◀ تقدم زعامت حضرت بر امامت ایشان

◀ عدم اشاره قرآن به حکومت حضرت

◀ عدم تساوی ذریه حضرت در زعامت

◀ هدایت باطنی انسان ها:

◀ «ب»: مصاحبت و ملابست

◀ «امرنا»: امر ثابت باطنی محتاج ایصال

« جمع شئون در انسان کامل:

« خلیفه: مظهر ذات، صفات و افعال الهی

« نبی: دریافت اخبار غیبی از وحی

« رسول: ابلاغ اخبار و احکام به مردم

« امام: پیشوای مورد اقتدای مردم

« همه مقامات منوط به انتخاب الهی:

« اصطفاء:

« اصل آن

« مصادیق آن

« اجتباء:

« اصل آن

« مصادیق آن

﴿ آیات و روایات متناظر: ﴾

﴿ دال بر شأن ظاهری ﴾

﴿ دال بر شأن معنوی ﴾

﴿ دال بر هر دو شأن (غیر مانعه الجمع) ﴾

﴿ هدایتگران به حق: ﴾

﴿ مهتدی بالذات ﴾

﴿ مهتدی بالغیر ﴾

◁ زمینه نیل به امامت:

◁ بهره از وحی تسدیدي:

◁ وحی به حکم، عمل

◁ وحی به فعل

◁ عبودیت تام: نتیجه: پذیرش عابد

◁ آزمون های دشوار: محتاج صبر

◁ شهود و یقین:

◁ نظری: لزوما نتیجه ندارد

◁ عملی: نتیجه قطعی است

«ذریتی»:

مفهوم: فرزندان

اصل درخواست خیر برای ذریه: ممدوح

ادب حضرت در سوال: «من» بعضیه

انواع ذریه:

ظالم: به خود، دیگری، هر دو: نمی شود

محسن: می شود:

عدم خلف وعده الهی

اجابت دعای حضرت

دلالت قید ظالمین

امامت ذریه نبوی(ص) ادامه دعای حضرت ابراهیم(ع)

« لا ینال... »:

« مصداق ظلم: تخطی از امر الهی

« متضرر از ظلم: خود ظالم

« ابعاد این فراز آیه:

« امامت: عهد الهی

« امامت: موهبتی نه اکتسابی

« امامت: ممنوع برای ظالمان

« مدلول:

« عدم انحصار موضوع و قاعده به امامت

« عدم تخصیص موضوع به صورت مطلق

« اثر ظلم سابق:

« غیر شیعه: مانع نیست و مهم حال فعلی است

« شیعه: ممنوع:

« توبه صرفا عامل مغفرت نه موجب امامت

« اطلاق ظالمین: همه زمان ها

« مدلول: نفی صلاحیت ظالم بالفعل

« انواع افراد و دلالت آیه بر عادل مطلق

« روایات خاص دال بر انحصار به عادل مطلق

« جایگاه سلطنت:

« عرف: مقام دنیوی و عامل ظلم و تخریب

« قرآن: موهبت الهی و عامل برقراری عدل

● آیه شریفه ۱۲۵

«تناسب»:

« یکی از جلوه های توحیدی در تبیین آیه قبل
« اشاره به مقام ابراهیم و جایگاه فقهی و ارزش آن
« تذکر به:

« یهود و نصاری برای تبعیت از حضرت
« حضرت(ص) و مسلمین در تایید ایشان

« «اذ»: ظرف و متعلق به «اذکروا» محذوف
« «البیت»:

« مفهوم: محل استراحت اعضای خانه در شب
« استعمال به صورت مطلق: خانه خدا
« اضافه «بیت» به «ی»: تشریفی
« تذکر خداوند نسبت به نعمتهای خاص

«مثابه»:

« مفهوم: از ثوب: بازگشت شی به حالت اولیه یا مورد تقدیر
« مدلول: کعبه وطن اصلی و محل رجوع مکرر مسلمین
« بازگشت به کعبه:

« از نزدیک: زیارت، طواف و ...

« از دور: نماز، دعا و ...

«امنا»:

« ناظر به درخواست حضرت در آیه بعد
« حفظ کعبه و امنیت آن توسط خداوند
« تفاوت امنیت:

« مکه: شاید نقض شود

« کعبه: نقض نمی شود

«اتخذوا...»: <

< مخاطب:

< حضرت ابراهیم(ع) و یارانسان

< حضرت رسول(ص) و یارانسان

< احتمالات:

< محل پای گذاری زمان بالابردن دیوار کعبه

< محل پای گذاری زمان پیاده شدن از مرکب در سفر به مکه

< محل پای گذاری زمان خواندن مردم به حج

< محل نماز همه زائران بعد از طواف

< وجود جای پای حضرت بر سنگ که به مرور پاک شده

«طَهْرًا»:

- طهارت پایه کعبه است: هم در بنا هم در بقا
- طهارت در قرآن: ظاهری و باطنی
- متعلّق طهارت در آیه شریفه: ظاهری و باطنی
- دلالت موضوع بر سابقه کهن برخی عبادات

«عَاكِفِينَ»:

- مفهوم: به امری روی آوردن و منصرف شدن
- مدلول: اعتکاف، زیارت یا نگاه به بیت الله

◀ ویژگیهای کعبه:

- ◀ تجلی عرش الهی
- ◀ ربوبیت خاص الهی
- ◀ مدار پاکی و طهارت
- ◀ محور قیام و مقاومت
- ◀ مظهر مساوات
- ◀ کانون اتحاد
- ◀ برترین معبد
- ◀ حرمت کعبه
- ◀ ابتننا بر توحید محض
- ◀ تاسیس با اخلاص ناب
- ◀ اصل همه مساجد عالم
- ◀ خانه آزاد و محور آزادی
- ◀ مرجع همه بشریت
- ◀ کهنترین عبادتگاه همگانی
- ◀ منشا برکت و هدایت
- ◀ ولایت: روح کعبه

● آیه شریفه ۱۲۶

«تناسب: اشاره به ادامه سلوک توحیدی حضرت
«رب اجعل...»:
«مدلول دعا:

«بلداً: اینجا شهر شود

«امناً: شهری امن باشد

«اهمیت امنیت: پایه و مقدمه همه چیز

«چگونگی اجابت این دعا: سابقه عنایت به حضرت

« ذاتی نبودن امنیت:

- « ناامنی مکه بعد هجرت حضرت (ص)
- « ورود مسلحانه حضرت (ص) به مکه و ایجاد خوف
- « امکان درگیری با کافر هتاک در بیت الله الحرام

« اجابت مطلق دعا:

- « نقل دعا بدون رد یا تقیید
- « عدم امکان تفکیک در امنیت
- « امنیت: صفت رسمی شهر مکه
- « امنیت: از بهترین نعمتهای مکه
- « پاسخ به کافران مدعی عدم امنیت

«وارزق...»:

چرایی محدود شدن دعا:

تبری قبلی حضرت

تقید دعای امامت

راز دعای حضرت:

ایجاد امنیت داخلی با اقتصاد خوب

استقلال ضعفا و حفظ کرامت ایشان

زمینه سازی دینداری مردم بی نیاز

اجابت از راه های عادی و علی معلولی

«و من کفر...»:

- « تفاوت بهره مومن و کافر از نعمت مادی و معنوی
- « تفاوت مومن و کافر در طلب نعمت دنیا
- « قلت نعمت کافر در دنیا ولو به صورت مستمر
- « ریشه محدود شدن نعمت مادی کفار در دنیا
- « عدم دلالت برخورداری مادی بر قرب به خداوند

«ثم اضطره...»:

« اضطرار:

- « مفهوم: ضرر حتمی و غیر قابل دفع
- « حتمیت ابتلای کفار به عذاب اخروی
- « مصیر: صیروت، محل بازگشت

● آیه شریفه ۱۲۷

«تناسب:

«ادامه تاکید بر تسلیم و تعبد حضرت

«تعریض بر مدعیان انتساب به حضرت

«تاکید بر قداست کعبه و معمار آن

«اذ»: ظرف متعلق به اذکر و معطوف به «اذ قال»

«یرفع...»: <

- < مفهوم: بلند کردن به صورت مطلق
- < استعمال مکرر آن در قرآن: جسم، ...
- < مدلول: بالا بردن پایه ها و تجدید بنای آن
- < دستیار رفع: حضرت اسماعیل علیه السلام
- < وجود فاصله زمانی اسکان خانواده و رفع قواعد
- < روایات خاص:

- < دلالت بر اوج طهارت بنا
- < روایت نزول حجرالاسود از بهشت
- < ابهام در رد یا تایید روایات
- < مویدات برخی روایات نزول از آسمان

«القواعد من البيت»:

« مفهوم: استقرار (قسمت زیرین بنا)

« کاربرد: ریشه کوه، پایه ساختمان، ...

« مدلول: پایه های بنا شده توسط حضرت

« وجود قبل حضرت:

« اولین خانه عبادت بشر

« نشان دادن کعبه به حضرت

« انتقال خانواده به آن سرزمین

« رفع قواعد نه ایجاد بنای جدید

« خطبه قاصعه نهج البلاغه

«تقبل منا»:

- « زمزمه در زمان انجام عمل فیزیکی
- «یرفع»: دلالت بر دوام ذکر در طول کار
- «تقبل منا» افضل و الطف از «اقبل منا»
- انواع دعا: بیان نوع کار، عدم بیان نوع کار
- شرط پذیرش: حسن فعلی و فاعلی:

« عدم پذیرش عمل منافق

« تفاوت صحت با قبول عمل

« پذیرش عمل مومن با اغماض

« پذیرش عمل، پذیرش عامل

« پذیرش دعای «تقبل منا» توسط خداوند

● آیه شریفه ۱۲۸

«تناسب: ادامه آیه قبل و دعاهای حضرت
«مسلمین لک»:

«مفهوم سلم: عاری بودن از آفت
«مدلول اسلام: اقرار و انقیاد
«انواع اسلام:

«تکلیفی: وظیفه همگانی

«تشریفی: خاص خواص

«ابعاد دعای حضرت: زمان، مکان، حیظه

◀ چرایی این دعا:

- ◀ مقدمه بودن تسلیم
- ◀ انتساب آن به خداوند

◀ مراتب اسلام:

- ◀ ادنی: اقرار به توحید، نبوت و معاد
- ◀ اوسط: یکسانی اسلام و ایمان
- ◀ اعلی: تسلیم محض: این مد نظر است

◀ مراتب قرب:

- ◀ توکل: با توجه به تعدد اسباب و علل
- ◀ رضا: تنظیم خواست خود با اراده الهی
- ◀ تسلیم: ندیدن چیزی جز خدا

«ذریتنا»:

انواع ادعیه حضرت:

خود و فرزند

خود، فرزند، ذریه

ذریه

مصدق ذریه: فرزندان اسماعیل (ع) و اسحاق (ع)

دلالت «مِن»: نیل برخی ذریه به مقام تسلیم

راز دعای حضرت: علم به فرزند حضرت نوح (ع)

دلیل اختصاص دعا برای ذریه: عاطفه، فرمان الهی

اصل موضوع: ضرورت الگوگیری از سیره حضرت

«امه مسلمه»:

مفهوم:

«ام: اصل وجود، اصلاح... چیز دیگر

«امت:

« گروهی با هدف و مقصد واحد

« فرد انجام دهنده کار یک گروه

« زمان نسبتاً طولانی

« دین و آیین

« دارای معنای مفعولی: ماموم

« امت پیامبر(ص):

« رسالت حضرت: جهانی

« مومنان بنی هاشم: بخشی از امت

« مشمولان خاص دعا: اهل بیت(ع)

« اشکال: تفاوت اسلام حضرت و ذریه

« پاسخ:

« تفاوت مقام تشریح و دعا

« تبری حضرت از عمویش

« دعا برای آینده خود و ذریه

« دلالت قید «لک» بر عنایت خاص

مناسکنا:

نُسُک:

عبادت. (مناسک: جمع منسک)

قربانی. (ذبیحه: منسکه. محل ذبه: منسک)

شیوه زهد و طریقه عبادت

درخواست عینی مناسک:

اصل ادیان: مشترک و فروع: متفاوت

درخواست ارائه منسک نه تعلیم یا توفیق

اعلام خداوند به نبی:

نظری: وحی، انزال ابلاغ، القاء کار، تعلیم

عملی: بقره ۱۲۸

«تب علینا»:

بازگشت:

از جانب عبد: پشیمانی از گناه

از جانب معبود: رجوع با استیلاء و رحمت

مدلول: لزوماً بازگشت از گناه نیست

«تواب رحیم»:

دلالت بر درخواست ادامه توفیق

قبول قطعی براساس فضل

شمول توبه معبود بر عابد:

پیشینی: تنبه عبد به زشتی کار خویش

پسینی: شمول عنایت مجدد برای طی مسیر

● آیه شریفه ۱۲۹

«تناسب: ادامه دعاهای حضرت

«ابعث»:

«مفهوم: برانگیختن کسی یا چیزی برای انجام کاری

«مصادیق قرآنی: انبیاء، اموات، مقام، خواب، عذاب

«تفاوت بعث و ارسال:

«ارسال: مبدا فاعلی

«بعث: مبدا قابلی

«دعای حضرت:

«فیهم»: در میانشان

«منهم»: از خودشان

«اهمیت این دعا: جایگاه رهبر

رسول:

نبی خاتم (ص):

دعاکننده: حضرت و فرزندشان

دلالت دعای ذریه کنار کعبه بر بنی اسماعیل

موید روایی: انا دعوه ابی ابراهیم و ...

انبیاء ابراهیمی:

انحلال دعا

دایره مقصود دو دعا

ایجابی بودن دو دعا

امکان وجود روایات دیگر

اصالت اطلاق

تفاوت اهمیت و انحصار

بازگشت ضمائر به امه

عدم فراگیری انحصار ذریه

آیات موید عدم حصر

آیات مشابه انحلال دعا

«یتلوا»:

- « مفهوم: پی در پی آوردن چیزی
- « اهمیت ساختارسازی برای آینده
- « مدلول: ظاهرا وصف و واقعا انشاء
- « مضارع بودن یتلوا، یعلمهم، یزکیهم
- « احتیاج اخذ مبنا از خداوند

﴿ «یعلمکم» ﴾:

﴿ مفهوم:

﴿ افاضه علم: حتما تعلم و فراگیری می آورد

﴿ تدریس و انتقال اسباب: شاید تعلم بیاورد

﴿ استناد به:

﴿ خداوند: افاضه علم

﴿ پیامبر: تدریس و انتقال اسباب

﴿ تقدم تزکیه بر تعلیم

﴿الحکمہ﴾:

﴿ مفہوم: منع

﴿ اہمیت: خیر کثیر

﴿ مصداق حکمت:

﴿ معارف عقلی

﴿ مواظب اخلاقی

﴿ احکام حقوقی

﴿ مصداق حکیم: لقمان

«یزکیهم»:

مفهوم: رشد و بالندگی، پاکسازی

اهمیت تزکیه: شرط فلاح

مُزَکِّی جامعہ: پیامبر اعظم (ص)

توفیق تزکیه: فقط از خداوند

تقدم بر تعلیم:

تزکیه: هدف، تعلیم: وسیله

تزکیه: تخلیه، تعلیم: تحلیه

تزکیه: عمل، تعلیم: علم

● آیه شریفه ۱۳۰

«تناسب: عقلانی بودن اتباع حضرت با توجه به کمالات
«یرغب»:

«مفهوم: طلب و اراده شدید، وسعت
«استعمال:

«با الی، فی یا بدون حرف جر: اشتیاق
«با عن: رویگردانی

«مدلول: سفاهت رویگردانی بی دلیل
«مله ابراهیم»:

«دین همه انبیاء ابراهیمی
«حقیقت آن: اسلام

﴿ سفه ﴾:

- ﴿ مفهوم: عدم تحقق رشد یا عقل
- ﴿ مدلول: جهل، گمراهی نفس، هلاک
- ﴿ متعلق تسفیه: خویشتن انسان
- ﴿ ابعاد تسفیه:

﴿ جهل علمی

﴿ جهل عملی

﴿ بستر سفاهت:

﴿ معنوی:

﴿ منکران بعثت

﴿ کفار و منافقین

﴿ یهودیان معترض تغییر قبله

﴿ مادی:

﴿ ناتوان از تشخیص صلاح مادی

﴿ یتیم غیر صالح مادی

﴿ رشد یافته الهی: حضرت ابراهیم(ع):

﴿ دلیل انتخاب: پیشینی و پسینی

﴿ مخالفت با ایشان: سفاهت

﴿ عدم وجود راه سوم

« آثار سفاهت:

« عام: فقد آیات آفاقی و انفسی

« خاص:

« ظلمت محض

« استخفاف عقلی

« سختی و گرفتاری

« اعراض

« ویژگی رشد:

« ثبوتی:

« «محبت به ایمان

« زینت شمردن دین

« سلبی:

« انزجار از کفر

« تنفر از فسق

« بیزاری از معصیت

«اصطفینا»:

- مفهوم: خلوص از کدورت، پالایش
- مفهوم اصطلاحی: برگزیدن مشتاقانه خالص هر چیز
- راز اصطفاء حضرت: پذیرش دین مصطفی

«الصالحین»:

- مفهوم: لیاقت عمل یا خود انسان
- دعای حضرت: الحاق به صالحان
- اجابت دعای حضرت
- متولی صالحان: خداوند متعال

● آیه شریفه ۱۳۱

«تناسب: تبیین وجه برگزیدگی و صالح بودن

«إذ»:

«غالبا: منصوب و ظرف

«اینجا: تعلیل

«أَسْلِمَ»:

«مفهوم: حالت عدم عصیان و عدم بُعد

«مدلول: اسلام خاص و تبعیت قلبی

«طلب خداوند از عبد:

«مطلوب علمی

«مطلوب عملی

« قول خداوند به سالک:

- « القا به باطن بدون واسطه
- « انتقال از طریق ملک
- « در قالب افاضه علم
- « در قالب فوز عمل

« مراتب تسلیم:

- « پذیرش لسانی اوامر و نواهی
- « تسلیم قلبی نسبت به اعتقادات
- « ملکه شدن ایمان و عدم گناه
- « حاکمیت تسلیم و تسلیم محض

◁ ذومراتب بودن اسلام

◁ شبهه: اسلام حضرت(ع):

◁ کنایه و ثنای حضرت: اصل بر حقیقت

◁ مربوط به قبل نبوت: خلاف سیاق

◁ اسلام خاص:

◁ تفاوت درجات انقیاد

◁ پذیرش قبلی اسلام عام

◁ عبارت «رب العالمین»

● آیه شریفه ۱۳۲

«تناسب: توصیه انبیا به ذریه برای کسب وجه اصطفاء و صلاحیت
«وصی»:

- « مفهوم: اتصال چیزی به دیگری
- « استعمال: تفاوت باب افعال، تفاعل، تفعیل
- « اهمیت وصیت: شرط عدم خسران
- « اولین وصیت کننده: خداوند متعال
- « مخاطب توصیه: همه مردم (ذکر اولاد از باب اشفاق)
- « مدلول توصیه به دین: توصیه به عقل
- « نکته تربیتی: جذب، خوف فوت
- « ضرورت الگوگیری از سنت ابراهیمی

«بها»: مرجع ها:

«مله»: تصریح، دلالت مله بر دین

«اسلمت»: اقرب، تصریح به اسلام

«يعقوب»:

«مفهوم»: ادامه و دنباله

«دلیل ذکر»: تنبه بنی اسرائیل

«الدين»: اسلام:

«قرینه متصله»: همین آیه: «و انتم مسلمون»

«قرینه منفصله»: آیه ۱۹ سوره آل عمران

«فلا تموتن»:

مواطن انسان:

ولادت: ترس ورود به دنیا

مرگ: ترس ورود به برزخ

بعثت: ترس ورود به قیامت و حساب

اصل مرگ: ضروری ولی نوع آن اختیاری

ماهیت مرگ: امر وجودی نه عدمی

زمان مرگ: مجهول (ضرورت اسلام):

همیشه باید مسلم بود

همیشه باید یاد مرگ بود

انواع اجل: مسمی، معلق

● آیه شریفه ۱۳۳

﴿ تناسب: ﴾

﴿ توضیح وصیت آیه قبل ﴾

﴿ کلام دال بر اتمام حجت: ﴾

﴿ کلی: عدم اظهار نظر بدون علم ﴾

﴿ جزئی: فقدان سند در عهدین ﴾

﴿ «ام کنتم شهداء»: ﴾

﴿ «ام»: انقطاع (اولی)، اضراب، اتصال ﴾

﴿ «شهداء»: عدم حضور بر بالین حضرت ﴾

«ما تعبدون»:

«مقدمه: رواج بت پرستی پیش، حین و پس از حضرت

«ما»: اعم از ذوعقل و غیر آن

«تصریحات:

«ریشه: شرک آلود بودن فضا

«نمونه مشابه تصریح: ساحران، فرعون

«قیود تصریحی:

«الهک»

«اله آبائک»

«ابراهیم و اسماعیل و اسحاق»

«الها واحدا»

«نحن له مسلمون»

﴿ تکرار اله: اهمیت امر

﴿ آباءک:

﴿ اصیل: ابراهیم(ع)، اسحاق(ع)

﴿ غیراصیل: اسماعیل(ع)

﴿ تقدم اسماعیل(ع) بر اسحاق(ع): از باب تقدم سنی

﴿ انحصار به دلیل نقلی:

﴿ طرق معرفت:

﴿ برهان دقیق عقلی

﴿ دلیل نقلی معتبر

﴿ شهود و عرفان اصیل

﴿ توحید امری عقلی نه نقلی

● آیه شریفه ۱۳۴

«تناسب»:

«رد انتساب بنی اسرائیل به حضرت ابراهیم(ع) و ...
«نوع دین حضرت ابراهیم(ع) و ... و بی اعتباری انتساب صرف

«امّه»:

«در برابر امام
«مجموع امام و مامومین

«خلت»:

«ریشه: خلوّ: فراغت از وظیفه و اتمام کار
«تفاوت خلوّ و فراغت: تقدم و تاخر، جدا شدن یا نشدن از شی
«مدلول: سپری شدن(زوال نسبت به دنیا)

«لها ما کسبت...»:

« گزارش از انقضاء گذشته: لغو مگر با هدف خاص

«لها»:

« ل اختصاص: اختصاص خیر و شر به عامل

« ل نفع: نیل خیر فقط به عامل

«ما»:

« مصدریه

« موصوله

« عدم عهده گیری رفتار غیر: فردی، اجتماعی

« ارتباط عمل با عامل: بالمباشره، بالتسبیب

‹ مدلول: قاعده کلی انتساب عمل به عامل
‹ ارتباط واقعی عامل و عمل در درون عامل
‹ نظرات در باب نسبت عامل و عمل:

‹ اشاعره

‹ معتزله

‹ امر بین الامرین

‹ روایات:

‹ يَا فَاطِمَةُ اِعْمَلِي لِنَفْسِكَ فَإِنِّي لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا
‹ الشَّرْفُ بِالْهَمِّ الْعَالِيَةِ لَا بِالرِّمِّ الْبَالِيَةِ

● آیه شریفه ۱۳۵

«تناسب:

«رد مجدد انحصارطلبی یهود و نصاری و اصالت دهی به حنیفیت
«نکته: اثر قرآن در حفظ سایر کتب و ادیان آسمانی

«قالوا...»:

«نتیجه توهم فوز:

«عدم رضایت از اسلام

«عدم هدایت با معجزات

«رجحان دهی مشرکان بر مسلمین

«سرانشعابات دینی:

«قومی سازی ادیان الهی

«غرض ورزی علمای ادیان

« راز بطلان اهل کتاب:

« نظری:

« غیر مستقیم

« مستقیم

« عملی:

« ادعای بنوّت و محبت خدا

« ادعای بهشتی بودن

« واکنش اسلام:

« عدم رد مطلق:

« به شرط عمل کامل به کتابشان

« اشاره به فقدان پایه توحیدی

« درخواست اتیان و اقامه عهدین واقعی

«مله ابراهیم...»:

«مله»: منصوب به «نتبع» یا «اتبعوا»

«حنیفا»:

مفهوم: توجه به وسطیت رساننده به هدف

متعلق: عدول (مطلق، نسبی)

دین حنیف: فطری

صعوبت اتصاف به حنیفیت:

شرك غالب مومنین

گناه: مقدمه نزدیک شرک

سنگینی لا اله الا الله

راز تاکید قرآن:

ایجاب: حنیف بودن حضرت

سلب: مشرک نبودن حضرت

● آیه شریفه ۱۳۶

«تناسب: تبیین مبسوط مله ابراهیم و ارائه طریق صحیح
«قولوا امنا بالله»:

«نسبت ایمان به «الله» به «انزل الینا»: مقدمه
«دایره شمول: حضرت علاوه بر امت

«ما انزل الینا»:

«مدلول: وحی بودن شیء نازل شده
«اهمیت هدایت: انزال قرآن «برای هدایت» «به سوی انسان»
«نزول قرآن بر و به سوی مردم: مستقیم، غیرمستقیم
«ذکر انزال با «الی» و «علی»
«دلیل تقدم «انزل الینا» بر «انزل الی ابراهیم»
«دلیل تکرار «ما» در «انزل الینا» و «انزل الی ابراهیم»

«ما اوتی»: <

< مفهوم: اعطا، تملیک، تسلیط

< تفاوت:

< انزال: در باب انبیاء و غالباً کتب آسمانی

< ایتاء:

< شمول عام نسبت به کتاب، معجزه، مقام

< کاربرد در مورد غیر انبیاء

< کاربرد در معجزات غیر کتاب

«اسباط»: <

< مفهوم: سَبَط، سَبَط

< وجه انتساب انزال به اسباط:

< از باب انبیاء دوازده گانه مبعوث شده در اسباط

< از باب انتساب انزال به عموم مردم

« لا نفرق... »

- مفهوم: جداسازی اشیایی که قبلاً با هم بوده اند
- انواع تفریق:

 - درونی: تفریق معارف دین خود
 - بیرونی: تفریق دین خود از سایر ادیان

- ملاک اهل کتاب در پذیرش رسل: تطبیق با میل
- حقیقت تفریق بین رسل: تفریق خدا و رسل: کفر
- چرایی تساوی تفریق و کفر: وجوب ارتباطی
- عدم دلالت عدم تفریق بر یکسانی رسل

● آیه شریفه ۱۳۷

«تناسب»:

«جمله معترضه: عدم ارتباط مستقیم با یهود و نصاری

«نتیجه آیه قبل: راه نجات: ایمانی شبیه ایمان شما

«فان امنوا...»:

«متعلق ایمان: فقط اسلام و لاغیر

«ریشه و اثر انحصار ایمان به اسلام

«بمثل»:

«تعبیر «بمثل» به جای «امنوا بما امنتم به»

«نقش «ب» و «مثل» در جمله

«اهتدوا»: در مقابل «تهتدوا» آیه ۱۳۵

«تفسیر ناصحیح: دلالت بر مثل داشتن خداوند

«فی شقاق»:

« شقاق:

« مفهوم: ستیز پس از منازعه

« تنوین: از باب تعظیم

« مدلول شقاق:

« شکاف در جامعه توسط اهل کتاب

« ایجاد مشقت برای مسلمین

« تهدید اهل شقاق به عذاب

« تکمله: مسلمان مشاقق

«فسیکفیکهم...»:

« اصل کفایت مومن در قرآن کریم

« نوع کفایت خداوند: مادی و معنوی

« مدلول:

« وعده کفایت به مومنان

« وعید کفار به شکست

« واکنش کفار به وعده و وعید در کفایت

« مصادیق خاص کفایت در قرآن کریم

« «سمیع علیم»: آگاه به نهاد مومن، کافر

● آیه شریفه ۱۳۸

«تناسب: تاکید و توضیح آیه شریفه ۱۳۶

«صبغه الله...»:

«مفهوم صبغه: رنگ آمیزی سبب تحول

«چرایی ذکر صبغه: عمل اهل کتاب:

«یهود: آبی

«نصاری: زرد

«رنگ طبیعی نیست چون مخلوق خداست

◀ عامل نصب:

- ◀ بدل تفسیری از «ملّه ابراهیم»
- ◀ منصوب بنزع الخافض: امنا بصیغه الله
- ◀ اغراء: اتبعوا صیغه الله

◀ احتمالات معنایی:

- ◀ اضافه لامیه: صیغه لله
- ◀ اضافه به معنای «من»: صیغه من الله
- ◀ مدلول صیغه: اسلام خاص

«احسن»:

تفضیل

تعیین: این حالت است

صبغه احسن: الهی:

خداوند: خالق به نحو احسن

عدم وجود عوامل منع خلق احسن

وجود عوامل بقاء در صبغه الهی

شرط پذیرش صبغه الله: عبور از همه رنگها

﴿ و نحن... ﴾:

﴿ و ﴾: حالیه، بیان «صبغه الله»

﴿ تقدم «له» بر «عابدون»

﴿ «عابدون»:

﴿ اسم فاعل: دال بر ثبات

﴿ جمله اسمیه: دال بر ثبات

﴿ نتیجه: ضرورت ذکر دائمی

● آیه شریفه ۱۳۹

« تناسب: پاسخ اهل کتاب:

« اشتراک خالق رب رزاق

« اشتراک اعمال مقرب^۴ به رب

« اختصاص شرک به شما

«قل اتحاجوننا...»:

«قل»: دلیل اختصاص خطاب به حضرت

«احتجاج غیر عالمانه یهود و نصاری

«جواز احتجاج:

«عابدان معبود واحد

«در ادعای قرب به رب واحد

«در صفات متفاوت عابدان رب واحد

«هو ربنا و ربکم»

«لنا اعمالنا...»:

«لنا» بر «اعمالنا»:

« افاده حصر و اختصاص عمل به عامل

« تجسم عین عمل در قیامت نه جزای آن

« مشکل اهل کتاب: عدم اخلاص:

« چیستی اخلاص:

« لغوی: پاک کردن

« عبور از خوف و شوق

« روایت: اخلاص سر الهی است

« طریق کسب اخلاص: محب و محبوب شدن

طبقات اخلاص در مردم:

- کار نکرده و تمایل به مدح
- کار کرده و تمایل به مدح
- کار کرده و تساوی مدح و عدم مدح
- کار کرده و عدم تمایل به مدح

اهمیت اخلاص: شرط پذیرش دین

اوج اخلاص: تبدیل مخلص به مخلص

اثر عدم اخلاص:

در دنیا: شباهت به مشرکان

در آخرت: تسویه حساب

● آیه شریفه ۱۴۰

«تناسب: رد گفتار اهل کتاب درباره انبیاء سابق
«ام تقولون...»:

«عملکرد اهل کتاب:

«خود را اهل نجات دانستن

«تلاش برای جذب سایرین

«یهودی یا مسیحی دانستن رسل

«رد ادعای اهل کتاب: عقلی، نقلی

«مشکل اهل کتاب با اعراب

«همراهی مشرکان با اهل کتاب

«قل ءانتهم...»:

«انحصار خطاب «قل» به حضرت

«اعلم»: تفضیل نیست

«ام» با «ءانتهم»: دال بر توبیخ

«تفاوت»:

«ءانتهم»: عام و شامل همه اهل کتاب

«من اظلم»: خاص و شامل عالمان

«و من اظلم...»:

«عدم اختصاص صفت به این مرتکب

«انواع شهادت:

«در مسائل حقوقی

«در مباحث اعتقادی

«متعلق کتمان:

«حنیفیت حضرت ابراهیم (علیه السلام)

«نبوت رسول اکرم (صلوات الله علیه و آله)

«حکم منکران احکام الهی: حکم کتمان انبیاء

● آیه شریفه ۱۴۱

«تناسب: تکرار آیه با توجه به اصرار اهل کتاب
«لها ما کسبت...»:

«خاص بودن امر هر امت مثل هر فرد
«سختی عقبی:

«فقدان باربر عام

«عدم حمل بار توسط دیگری

«عدم افاقه تضرع و خواهش

«مشروط بودن شفاعت

● آیه شریفه ۱۴۲

﴿ تناسب:﴾

﴿ احتمالات:﴾

﴿ جدید و استینافی بودن موضوع

﴿ ادامه تبیین سفاهت اهل کتاب

﴿ ادامه احتجاج با اهل کتاب

﴿ نظرات:﴾

﴿ زمینه سازی قضیه بنیان و تطهیر کعبه برای تغییر قبله

﴿ تاکید بر عظمت رسل قبل و دفع شبهه مشرک و منافق

﴿ ارتباط بحث عملکرد حضرت ابراهیم(ع) با تغییر قبله

﴿ موضوعیت قبله برای تقوی به عنوان محور سوره

﴿ اجابت دعای بنیانگذاران کعبه برای داشتن نسل مسلم

﴿ استقلال مسلمین شایسته خلافت مورد دعای رسل گذشته

«سفهاء»:

مفهوم: وهن و سستی در مقابل صلابت

راز سفاهت:

مخالفت با حضرت ابراهیم علیه السلام

عدم موضوعیت جهت در عبادت

فقدان معیار رشد در معترضان

مصدّق سفیه در آیه:

مشرکان

منافقان

اهل کتاب (یهود)

﴿ ما وَّآیِهِمْ ﴾:

﴿ ما ﴾: دال بر ابهام در عامل

﴿ وَّآیِ:

﴿ مفهوم: وقوع چیزی در پی دیگر

﴿ کاربرد:

﴿ با «الی»: اقبال

﴿ با «عن»: ادبار

﴿ «قبلتهم» ﴾

﴿ مفهوم:

﴿ ریشه: قُبُول

﴿ وزن: فَعِلَه: حال مستقبِل

﴿ مدلول: بیت المقدس

﴿ «لله المشرق...» ﴾

﴿ زمین کروی: مشرق و مغرب متغیر

﴿ اصالت شرق و غرب در جهات

﴿ عدم نسبت جهت با خداوند

«یهدی...»:

- « گزارش غیبی از اعتراض آینده و آمادگی حضرت (ص) »
- « مفهوم هدایت: ارائه راه رشد و نحوه دستیابی به آن »
- « هدایت الهی: پاسخ عبارت تحقیرآمیز «ما ولیهم» »
- « متعلق هدایت الهی: امور کلی، امور جزئی »
- « ضربه مسلمین به مشرکان: هجرت، به یهود: تغییر قبله »
- « نکره بودن «صراط»:

« صراط تکوینی: خاص هر موجود »

« صراط تشریحی: خاص بشر توسط رسل »

« صراط خاص: برای هر قوم توسط رسل »

● آیه شریفه ۱۴۳

﴿ تناسب:﴾

﴿ استجابت دعای حضرات ابراهیم(ع) و اسماعیل(ع)

﴿ نظرات:﴾

﴿ عدم ارتباط: جدید و استینافی بودن موضوع

﴿ مرتبط:﴾

﴿ نسبت شهود و وسطیت با «یهدی من...»

﴿ فضیلت شهادت در کنار فضیلت هدایت

﴿ هماهنگی وسطیت کعبه و مسلمین

﴿ تغییر قبله مقدمه مقام شهادت

«کذلک»: اشاره به دور، تشبیه

«امه وسطا»:

مفهوم وسط:

وقوع بین دو چیز:

عام: مادی و غیرمادی، متصل و منفصل

غالباً دو طرف آن معتدل هستند

احاطه چیزی توسط چیزی دیگر

پهنه یک چیز

کاربرد وسط برای مذکر و مونث

دارای معانی عدل، خیر، عالی، زیبا..

« اقتضای وسطیت: نظارت، شهادت، هدایت
« مصداق:

« محتمل:

« اعلی: حضرت رسول صلوات الله علیه و آله

« عالی: مومنان شاهد

« ادنی: توده امت اسلامی

« مدلول: برخی مومنان:

« نارضایتی خداوند از برخی مومنان

« اطلاق امت:

« جمیع امت

« گروه خاص

◀ مدلول وسط:

◀ ناصحیح: بین یهود و نصاری:

◀ ذکر جداگانه حضرت

◀ بداهت شهادت رسل بر امم

◀ امکان وجود وسط در هر امت

◀ صحیح:

◀ بین دنیا و رهبانیت:

◀ خلاف شواهد خارجی

◀ خلاف شواهد داخلی

﴿ بین غلو و قتل رسل:﴾

﴿ خلاف سیاق و سباق

﴿ وجود طاغی در امه اسلام

﴿ افراط و تفریط در امه اسلام

﴿ بین شرق و غرب:﴾

﴿ عدم دلالت آیه بر آن

﴿ نماز مسلمین به شرق و غرب

﴿ اصح: مقام شهادت مخصوص مومنان خاص

« چرایی اهل بیت (ع):

« روایات: نحن الامه الوسطی و نحن شهداء الله علی خلقه

و حججه فی ارضه... نحن الشهداء علی الناس...

الینا یرجع الغالی و بنا یلحق المقصر.

« عدم پذیرش مطلق شهادت مردم

« عدم دلالت اطلاق عبارت بر عمومیت

« نکته: دلالت خیر الامور اوسطها:

« نسبی نه نفسی

« در امور دارای افراط و تفریط

« عدم دلالت در امور علمی، معنوی...

«شهداء»:

مفهوم: حضور، آگاهی، شهادت بر اعمال مرد

ظرف شهادت:

تحمل: دنیا

اداء: عقبی

عدم انحصار در انبیاء و ائمه علیهم السلام:

توبه ۱۰۵

تکاثر ۵-۶

مطففین ۱۸-۲۱

راه نیل به مقام شهادت: پیروی از حنیفیت

﴿ مصادیق شهود:﴾

﴿ خداوند:﴾

﴿ نکته: اتقوا معاصی الله فی الخلوٰت...﴾

﴿ نکته: معنای عالم الغیب و الشهاده﴾

﴿ ملائک و ماموران الهی﴾

﴿ انبیاء علیهم السلام﴾

﴿ ائمه علیهم السلام﴾

﴿ اعضاء و جوارح انسان﴾

« تلقی حجیت اجماع امه:

- « عدم وجود لازمه وسطیت در مردم
- « ذکر شهادت در کنار شهادت حضرت (ص)
- « اقتضای شهادت در محضر خداوند
- « عدم حجیت اجماع بدون معصوم

« شبهه: عمومیت دلالت ۱۹ حدید:

- « اطلاق آیه و دلالت بر همه امم
- « عند ربهم: محتاج ایمان باطنی

«الرسول»:

« مفهوم: فرستادن کسی یا چیزی برای پیام یا کاری
« متعلق ارسال:

« فرستادن ملائک

« بعثت انبیاء

« تسخیر حیوانات و پدیده های طبیعی

« رها کردن شیاطین

« کاربرد عام رسول: مفرد، جمع، مذکر، مونث...

« مدلول در این آیه: رسول مکرم اسلام(ص)

« استعمال رسول به جای ضمیر: تاکید بر اهمیت

﴿ جعلنا القبله ﴾:

﴿ و ﴾: عطف

﴿ سختی تغییر قبله:

﴿ مسلمانان

﴿ اهل کتاب

﴿ مشرکان

◀ مزیت‌های کعبه:

- ◀ اولین معبد بنا شده برای عبادت عموم مردم
- ◀ حجرالاسود: یادآور احجار کریمه بهشت
- ◀ استلام حجرالاسود: تمثیل بیعت با خداوند
- ◀ مهندسی و معماری: با دستور خدا و عمل انبیاء
- ◀ ساخت: همراه با ذکر و نیایش الهی (تقبل منا)
- ◀ بیت عتیق: محور حریت و مدرس آزادگی
- ◀ محاذی بیت مربع معمور فرشتگان در عرش
- ◀ قرار گرفتن جغرافیایی کعبه در ام القری

« دلیل عدم جعل اولیه کعبه:

- « عدم تشدید تعصب مشرکان بت پرست
- « ایجاد حس الفت و جذب برخی اهل کتاب
- « آزمایش الهی و سنجش تعبد: وجه اولی

« شبهات مطروحه:

- « چرایی عدم تعیین اولیه کعبه به عنوان قبله
- « چرایی تغییر از بیت المقدس محترم نزد رسل
- « تعصب در تغییر پس از قدرت یابی حضرت(ص)
- « تغییر قبله پس از ناامیدی از ایمان اهل کتاب

«لنعلم»:

«ل»: اینجا: تعلیل، «لکبیره»: تاکید، «لیضیع»: انکار

«آزمون: سنت الهی در عین علم مطلق الهی

ریشه آزمون:

«تحقق علم اسباب و انبیاء

«لیحصل المعلوم موجوداً

«لنعاملکم معامله المختبر

«جمع قدیم و حادث

«مشهود و مرئی شدن معلوم

«دلالت بر علم فعلی نه علم ذاتی

«ینقلب علی...»:

مفهوم قلب:

- خالص ترین و شریف ترین بخش هر چیز
- دگرگونی چیزی از صورتی به صورت دیگر
- تحول و دگرگونی مطلق نه نوع خاص
- کاربرد و مشتقات: مکانی، زمانی، سیاسی، فکری و روحی

«عقبیه»:

- مفهوم: پاشنه پا
- ریشه: عَقُوب: در پی چیزی به طور پیوسته آمدن
- کاربرد: عاقبت، پایان کار
- مثنای عَقِب (حذف نون در اضافه)
- چرایی تشبیه: چرخش کامل انسان بر دو پاشنه

مدلول: تمیز حق از باطل

«إِنْ كَانَتْ...»:

«إِنْ»: مخفف إِنْ: دلالت بر تاکید
دلیل بزرگی: مخالفت با متعصبان متحجر

«لِيُضِيعَ إِيْمَانَكُمْ»:

مفهوم ضیاع: محو صورت و نظم شی
عدم اضاعه عمل مومن توسط خداوند
دلیل عدم اضاعه: عدم موضوعیت جهت
استعمال ایمان به جای صلاه: محوریت نماز

«لرئوف رحیم»:

مفهوم رأفت: رقت، اشد رحمت

تفاوت:

رأفت: مخصوص شخص بیچاره

رحمت: عام و مطلق

صفات مشترک بین خدا و رسول

مدلول: اتباع از اوامر الهی مثل قبله

● آیه شریفه ۱۴۴

«تناسب»:

«تشریح فراز آغازشده از «سیقول السفهاء»

«رأفت خاص به حضرت (ص) پس از رأفت عام

«قد نری...»:

«قد»: تحقیق

«نری»: مضارع: استمرار و چرخاندن نگاه

ریشه «تقلب وجهک»:

«اخبار غیبی و وعده گذشته

«علاقه حضرت به استقلال قبله

«فلنولينك...»:

«نولينك»: مؤلى: خداوند، مؤلى: حضرت

رضایت حضرت از قبله:

وقوف بر صراط مستقیم

عدم سنگینی امر بر ایشان

«ترضئها»: عدم کراهت یا عدم هوی

توجه خداوند به حضرت:

در دنیا: با تغییر قبله

در عقبی: با شفاعت

«فول وجهک...»:

«فول»:

« دو خرق عادت برای حضرت و موضوع قبله
« وجوه اعجاز:

« فاصله مکه و مدینه

« فقدان علامات تشخیص نجومی

« فقدان ابزارهای تشخیص نجومی

« «وجهک»:

« مفهوم: صورت، کل بدن

« مدلول: نفس حضرت، تمام جسم

:

«شطر المسجد...»:

«شطر»: بعض. نقد:

چرا کعبه یا اسامی دیگر را نگفت؟

روایات دال بر مصادیق قبله. نقد:

خطاب خدا در مدینه

محوریت کعبه، نه مکه

فرق استقبال و قبله

«المسجد»: اسم مکان از سجود

«الحرام»:

مفهوم: گزاره دارای حریم و احترام

صفت حرام از باب تغلیب حرمت کعبه

چرایی ذکر مسجدالحرام، نه کعبه

◀ تکمله:

◀ محوریت اصل کعبه، نه شکل و ...

◀ در جاهلیت:

◀ کعبه: بیت حرام

◀ محدوده مکه: حرم

◀ وجه اتصاف مسجد به حرام: کعبه

«حیث ما...»: <

< عمومیت حکم نسبت به همه مومنان

< انواع دستورات قرآن به حضرت (ص)

< ادعای نسخ:

< بقره ۱۴۳. نقد:

< قبله قبلی سنت است

< بقره ۱۱۵. نقد:

< تفاوت موضوع دو آیه

< تقدم نزول ۱۴۴ بر ۱۱۵

«و ما الله...»:

«مدلول: تهدید علمای اهل کتاب

«ریشه تهدید: «لیعلمون انه...»

«تفاوت:

«علم خداوند

«عدم غفلت خداوند

● آیه شریفه ۱۴۵

«تناسب»:

«روند عملکرد اهل کتاب و ریشه آن

«تکمیل ذیل آیه قبل: مخالفت عالمانه، عدم هدایت

«لئن اتیت الذین...»:

«انواع جهل: علمی، عملی

«الذین اوتوا الكتاب»: اسم به جای ضمیر

«بكل آیه»: بلا اثر به خاطر جهل عملی

«عدم شمول آیه نسبت به همه اهل کتاب

«قبلتک»:

اهمیت قبله:

اسامی مسلمین: اهل القبله

عظمت تغییر آن در قرآن

جایگاه قبله در صحت نماز

اسناد قبله به حضرت:

انتظار پیشین حضرت

اثر قرب فرایض و نوافل

«ما أنت...»:

«مدلول: اخبار، انشاء»

«یکسانی واکنش حضرت به مشرکان و اهل کتاب»

«نتیجه آیه:»

«ابدی شدن کعبه به عنوان قبله»

«نهی امید اهل کتاب در بازگشت قبله»

«اتمام مداهنه و حرکت بین حق و باطل»

««قبلتهم»: مفرد:»

«بی ارزشی امر باطل»

«نماز حضرت عیسی (ع) به بیت المقدس»

«و ما بعضهم...»:

قبله دو گروه:

یهود: غرب بیت المقدس

نصاری: شرق هر مکان

ریشه: تعصب هر گروه نسبت به خود

برخورد اسلام:

پذیرش اصل تورات و انجیل

احتجاج به آن در بحث با اهل کتاب

«لئن اتبعت...»:

«خطاب آیه: عام، خاص»

«عملکرد اهل کتاب و واکنش حضرت (ص)»

«جاءك من العلم»: برملا شدن بطلان اهل کتاب»

«خطر و اثر لغزش عالم: ظلم، بی پناهی»

«مدلول تقابل «حق» و «اهواء»: نفی سکولاریسم»

«نسبت تهدید الهی و عصمت حضرت»:

«نسبت معصوم و گناه»

«شرطیه بودن تهدید»

«عمومیت تشریح الهی»

«لا موثر فی الوجود الا الله»

● آیه شریفه ۱۴۶

«تناسب»:

« بیان ریشه علم اهل کتاب

« حجیت علم اهل کتاب

« معترضه بودن آیات ۱۴۶ و ۱۴۷

«اتیناهم...»:

« بیان «الذین...» به جای ضمیر: تعلیل

« تفاوت:

« او توالکتاب» آیه ۱۴۵

« اتیناهم الکتاب» آیه ۱۴۶

«یعرفونه...»: <

- < دلیل التفات از خطاب به غیب: بیان فضیلت حضرت
- < مفهوم معرفت: شناخت ناشی از تدبر در آثار شی
- < تفاوت علم و معرفت: عمق آگاهی، متعلق آگاهی
- < مرجع «ه»: حضرت (ص): مقیس^۱ علیه، سیاق آیات
- < دلیل اشاره به «ابنائهم» و عدم ذکر بناتهم
- < ریشه شدت معرفت اهل کتاب به حضرت (ص)
- < نمونه شناخت حضرت (ص): عبدالله بن سلام
- < نکته: عدم کفایت علم و معرفت برای فلاح

«لیکتمون...»:»

مفهوم: هر نوع اخفاء و پوشاندن

وضوح تغییر قبله:

گزارش آن در کتب اهل کتاب

بشارت نبوت حضرت (ص)

ریشه کتمان: حب دنیا (متناسب با شرایط)

دلالت روایات: علم اهل کتاب حتی به ولایت

عدم فراگیری حکم کتمان (فریقا)

عذاب کتمان: لعن الهی و لاعنین

● آیه شریفه ۱۴۷

«تناسب»:

«رد کتمان و تثبیت نبوت و آثار آن

«رفع نگرانی حضرت در هدایت جامعه

«الحق من...»:

«نسبت خداوند و حق: متقابل و متلازم

«اثر حقانیت خداوند: عدم ورود شک و تردید

«راز تعبیر از علم به حق: ماهیت علم حضرت(ص)

«فلا تکونن...»:

ممتری: اسم فاعل از «مری»

مراتب تحذیر:

شک نکن

شاک نباش

از شاکین نباش

انواع شک و نفی آن:

خواص: سالبه به انتفاء موضوع

عوام: سالبه به انتفاء محمول

● آیه شریفه ۱۴۸

«تناسب»:

«تایید استقبال قبله و رد ادعای منکران

«عطف بر «لئن اتیت...» و «الذین اتیناهم...»

«ابراز تکوینی نبودن قبله و ارتباط آن با آیین

«لکل وجهه...»:

«وجهه»:

«مفهوم: ریشه، مدلول

«ساختار: جمع «و» و «ه»، ظرف مکان

«وجه الله: فیض گسترده الهی

﴿ مرجع «هو»:﴾

﴿ خداوند: اولی (موید: فلنولینک)

﴿ کلّ:

﴿ مدلول: هر امتی دارای جهت خاص

﴿ مکمل: تفکیک شرایع امته‌ها از یکدیگر

﴿ ضعف این نظر: اقتضای تکرار

﴿ نقش خداوند در سیر بشر:

﴿ اولیه: متمایل سازی به خیر

﴿ ثانویه: ارائه طریق به مختار

﴿ ثالثیه: کمک و تسهیل عام

«فاستبقوا...»:

مفهوم:

سبق: پیشی گرفتن به سوی مقصد

خیرات: جمع خیره: فاصله

انواع استباق: ممدوح، مذموم

اقتضای استباق:

ضرورت حرکت در کنار شناسایی خیر

عدم ایجاد تعارض در استباق در خیر

مصدّق استباق در آیه: تغییر قبله

«یأت بکم...»:

« اصل اتیان: عام و همگانی

« مدلول:

« وعده برای مومن: پاداش اخروی

« وعید برای کافر: عقاب اخروی

« قدیر»:

« مفهوم: توان انجام اراده

« ضرورت قدرت برای تحقق اتیان

● آیه شریفه ۱۴۹

«تناسب»:

«عطف «من حیث...» به «فولّ وجهک...»

تاکید بر قبله:

ادامه فتنه انگیزی ها

محوریت فتنه با اهل علم

عظمت تغییر قبله

اثر تاکید بر قبله:

دلالت بر همگانی و همیشگی بودن

عدم اثر سفر و حضر بر قبله

«حیث خرجت...»:

«ریشه تکرار موضوع: اهمیت، جلب نظر

«خرجت»: خروج در مقابل دخول، بقاء، حضر

«حیث خرجت»: همگانی و همیشگی بودن

«لکبیره»:

«عظمت قبله در عصر نبوت

«عظمت قبله در سایر اعصار

«تکرار خاص: پنج نوبت نزدیک به هم

◀ اثر تکرار:

◀ شمول نسبت به همه حالات مصلی

◀ تکمیل آیات با هم:

◀ ۱۴۴: رضای حضرت (ص)

◀ ۱۴۹: حقانیت رضای حضرت (ص)

◀ ۱۵۰: عدم تغییر آتی قبله

◀ محتوای تکرار:

◀ آگاهی اهل کتاب از حقانیت امر

◀ شهادت خداوند بر حقانیت امر

◀ قطع بهانه و احتجاج بیگانگان

«فولّ وجهک»:

«مخاطب: حضرت(ص) در عین عمومیت
«اهمیت قبله: خطاب اختصاصی و عمومی

«انه للحق من ربک»:

«حق بودن: باطل نبودن
«دائمی بودن: گذرا نبودن

«ما الله بغافل عما تعملون»:

«ضرورت عدم غفلت در کنار قدرت
«تعملون: محتوی وعده در عین وعید
«مدلول: تهدید عام

● آیه شریفه ۱۵۰

«تناسب»:

«عطف «فول وجهک...» ۱۵۰ به «فول وجهک...» ۱۴۹

«نظر برخی مفسران:

«۱۴۴: حاضران در کنار کعبه

«۱۴۹: حاضران در مکه

«۱۵۰: مردم خارج مکه

«من حیث...»:

«خطاب به حضرت: «خرجت»

«خطاب به مردم: «کنتم»

«لئلا یكون...»:

« مفهوم حجه: وسیله غلبه بر خصم در محاجه

« انواع اعتراض:

« ظاهرا منصفانه

« سفیهانه

« ظالمانه

« انواع معترضان:

« ظاهرا منصف: استدلال را می پذیرد

« ظالم: هیچ گاه از عناد دست نمی کشد

« «الا»: منقطع به معنای «لکن»، به معنای «و»

« طرف واقعی احتجاج: خداوند متعال

«فلا تخشوهم...»:

«خشیت: خوف همراه با تعظیم

«خشیت مومنانه: توحیدی و ناشی از امید مومنانه

«لا تم نعمتی»:

«نعمت: گزاره دارای نرمی و گوارایی

«انواع نعمت: تمامیت علمی، تمامیت عینی

«نوع اتمام: نسبی، نه نفسی

«ثمره تغییر قبله: قطع حجت، اتمام نعمت

«ماهیت نعمت قبله: فردی، اجتماعی

«لعلکم تهتدون»:

«اهداء: خروج از سرگردانی

«مصدق اهداء: قبله جدید

«لعلّ:

«احتمال ناسپاسی برخی

«ذومراتب بودن هدایت

● آیه شریفه ۱۵۱

﴿ تناسب: ﴾

﴿ «کما»: ﴾

﴿ تشبیه بعثت و تغییر قبله ﴾

﴿ بعثت: عامل اتمام حجت و نعمت ﴾

﴿ وجه شباهت: ﴾

﴿ اتمام حجت و نعمت ﴾

﴿ اتمام نعمت در دنیا و آخرت ﴾

﴿ رسول و قبله هر دو از شما ﴾

﴿ توجه به کعبه و ارسال نبی ﴾

﴿ تعلق آیه به آیه بعد و نسبت رسول و عبودیت ﴾

«کما ارسلنا...»:

- «ک»: نعمت بودن ارسال حضرت مثل تغییر قبله
- بعثت حضرت: دعای مستجاب حضرت ابراهیم(ع)
- نسبت «فیکم»: در بین شما با «منکم»: از شما
- «رسولاً»: نکره دال بر تعظیم حضرت(ص)
- «منکم»:

- حضرت(ص) بشری چون سایر مردم
- از متن حجاز و جزء مردم آن دیار
- سخن حضرت(ص) به زبان قوم خود
- امین دانستن ایشان توسط مردم

«یتلوا علیکم...»:

آیه: نشانه بودن کلام الهی از وجود حق
«نا» انتساب آیه به خداوند جهت تثبیت آن
نسبت تعلیم و تزکیه:

دو نعمت مجزا و شایسته شکر جدا
تقدم تعلیم: از باب مقدمه بودن، نه مقدم بودن
تقدم تزکیه:

غایت بودن تزکیه
رفع جهالت عملی قبل از علمی
انواع تزکیه: بدئی و نهایی
انواع تعلیم: بدئی و نهایی

برخی طرق تزکیه: ترک دنیا، دوری از بت...

«یعلمکم الكتاب...»:

مفهوم:

کتاب: مجموع مقررات و قوانین دینی

حکمه: سخن مبرهن حاوی اسرار دین

اهمیت حکمه: خیر کثیر

انواع حکمه:

نظری: براهین توحیدی

عملی: پندهای اخلاقی

«یعلمکم ما...»:

مفهوم: علم غیر قابل دسترس عقل

برخی مصادیق: اسماء الهی، مبدأ، معاد...

شبهه کفایت عقل و عدم نیاز به وحی

نسبت:

عقل: نورافکن ممیّز راه از بیراه

وحی: راه رساننده انسان به هدف

روایت: ان لله علی الناس حجتین؛ حجه ظاهره و

حجه باطنه، فاما الظاهره فالرسل و الانبیاء و الائمة

و اما الظاهره فالعقول.

● آیه شریفه ۱۵۲

«تناسب: «ف» عطف. یاد من به خاطر نعمتهای پیش گفته
«فاذکرونی اذکرکم»:

«مفهوم ذکر:

«علم به علم: مقابل غفلت

«بقاء صورت در ذهن: مقابل نسیان

«ابعاد ذکر:

«عقلی: تفکر توحیدی

«قلبی: تسلیم موحدانه

«لسانی: گفتار توحیدی

«عملی: رفتار موحدانه

◀ دستور عام ذکر: ناظر به نوع وجود خداوند

◀ کثرت یاد حق:

◀ فقط ناظر به همین موضوع

◀ ضرورت وجود اخلاص

◀ مصادیق ذکر:

◀ خداوند متعال

◀ قرآن کریم

◀ انبیاء الهی

« نسبت عابد و معبود در ذکر:

« مصادیق: وفای به عهد، گشایش

« مدلول: سبحان من هو فی علوه دان

« ظهور معامله عابد و معبود:

« اطاعت، رحمت

« دعا، اجابت

« عبادت، کمک

« مجاهدت، هدایت

« طاعت، نعمت

« دنیا، عقبی

« خلوت، جلوت

« نعمت، نعمت

« اخلاص، خلاص

« ربوبیت، رحمت

« آثار ذکر:

« بصیرت و دشمن شناسی

« دور شدن گناه از ذاکر

« تحقق حاجت مومن ولو بدون سوال

« تپش و آرامش قلبی

« مدلول ذاکریت الهی:

« ذکر دائمی همگان نزد خداوند

« اقتضای پاداش مومن و عقاب کافر

« انواع ذاکریت الهی: عام، خاص

« تفاوت افراد در ذکر:

« تعلق ذکر به نعمت

« تعلق ذکر به ذات الهی

« نسبت نماز و ذکر: ذکر: اثر برجسته نماز

« مانع ذکر: دنیاطلبی

« کیفر غفلت از ذکر:

« نابینایی دل

« محرومیت از رحمت الهی

« وقوع در فشار زندگی

« تکمله: توجه به اذکار مأثوره

«واشکروا لی»:

- « تقدم ذکر بر شکر: تقدم منعم بر نعمت
- « نسبت شکر و ذکر: شکر مصداق ذکر
- « نسبت شکر و حکمه: شکر مظهر حکمت
- « اقتضای شکر: شناخت علمی، کار عملی
- « مدلول شکر در آیه: عدم کفران
- « اثر شکر: بازگشت اثر به شاکر
- « پاداش شکر:

« پاداش دهنده: خداوند

« میزان: بهتر، ده برابر، هفتصد برابر، خارج از حساب

« نوع پاداش: ازدیاد نعمت

و آخر دعوانا ان الحمد لله
رب العالمين